

"במעקב בתוך ביתי ומבצרי"
אלימות מעקבית: התנהגות מפרת-פרטיות
כדפוס אלים במערכת יחסים זוגית
זיהוי, מסגור, וניתוח התופעה

נועה דקל ואור קליין

נכתב במסגרת עבודת הקליניקה לפרטיות בשנה"ל תשפ"ג
בהנחיית פרופ' מיכאל בירנהק ועו"ד נועה דיאמונד
הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב

פברואר 2024

"במעקב בתוך ביתי ומבצרי"

אלימות מעקבית: התנהגות מפרת-פרטיות

כדפוס אלים במערכת יחסים זוגית

זיהוי, מסגור, וניתוח התופעה

נועה דקל ואור קליין

נכתב במסגרת עבודת הקליניקה לפרטיות בשנה"ל תשפ"ג

בהנחיית פרופ' מיכאל בירנהק ועו"ד נועה דיאמונד

פברואר 2024

תמונת שער: [Florencia Viadana on Unsplash](#)

דוא"ל privacylaw@tauex.tau.ac.il

תוכן עניינים

3	תקציר.....
4	מבוא.....
6	פרק 1 – רקע.....
6	א. אלימות במשפחה.....
11	ב. פרטיות, פרטיות התא המשפחתי ופרטיות בין בני זוג.....
16	פרק 2 – אלימות מעקבית: זיהוי ואפיון התופעה.....
18	א. "מעקב בתוך ביתי ומבצרי": דוגמאות לתופעת האלימות המעקבית.....
19	ב. מה בין אלימות מעקבית, סטוקינג ואלימות טכנולוגית?.....
22	ג. מהות הפגיעה.....
24	ד. נזקים פוטנציאליים.....
26	ה. מתי מעקב הופך לאלים?.....
27	ו. "סטוקינג" בישראל – החוק למניעת הטרדה מאיימת.....
30	פרק 3 – המסגרת המשפטית.....
30	א. הצגת החקיקה.....
34	ב. הצגת הפסיקה.....
40	ג. מקרה ספציפי – חוקרים פרטיים.....
45	פרק 4 – היתרונות והחסרונות של פקודת הנזיקין וחוק הגנת הפרטיות.....
45	א. הכלי הנזיקי.....
49	ב. חוק הגנת הפרטיות.....
51	סיכום.....

במסגרת פעילות הקליניקה לפרטיות באוניברסיטת תל-אביב, ובעקבות פניות שונות שהגיעו אל הקליניקה, זיהינו כי בין בני זוג קיימים מופעים של התנהגויות מפרות-פרטיות, שאנו מציעות לראותן כהתנהגויות אלימות, כחלק מתופעה רחבה יותר של אלימות בין בני זוג. עם הפניית הזרקור להתנהגויות אלה, מצאנו כי קיים חוסר בהבנת מצבים מפרתי-פרטיות בין בני זוג, ובעמידה על חומרתם, וכן כי חסרה מודעות לכלים המשפטיים להתמודדות עמם. בניסיון להבין את התופעה, וכדי לתת לה שם, ביצענו סקירה ומיפוי ראשוניים של ספרות המחקר והפסיקה. מסמך זה מרכז את עיקרי הממצאים של המחקר שביצענו, מציג את האופן בו אנו מבקשות למסגר את התופעה ואת הרקע הספרותי הנדרש להבנתה, ובוחן את הכלים המשפטיים המציעים סעד לנפגעות ממנה.

אנו טוענות כי מעקב אחר בן או בת זוג, במסגרת מערכת יחסים זוגית או לאחר שזו הסתיימה, הוא מעשה אלים וחמור. הבסיס לטענה זו הוא ספרות המחקר המצביעה על התנהגויות שנועדו לבסס שליטה באישה כהתנהגויות אלימות. יובהר כי מהמחקר שביצענו עולה כי נשים הן הנפגעות העיקריות מדפוס התנהגות זה. מעקב אחר נשים, שנכלל בדרך כלל תחת ההגדרה המוכרת לסטוקינג (stalking), הוא התנהגות שנלווית פעמים רבות לצורות אחרות של אלימות, כמו אלימות פיזית, אלימות כלכלית או אלימות מילולית. טענתנו היא כי המעקב הוא אלים לא רק כי הוא קשור בהתנהגויות אלימות אחרות ותורם לביסוסן, אלא הוא אלים כשלעצמו. המעקב פוגע בצורה קשה באנושיותה של הנעקבת, בכבודה ובאוטונומיה שלה, ועשוי אף להסב לה נזקים נפשיים ואחרים. אף על פי כן, תפיסות רווחות של חיזור ורומנטיקה, ונורמות שונות של פרטיות בין בני זוג, עשויות להקשות על המתבונן מהצד ואף על הנפגעת עצמה להבין מתי נחצה הגבול בין התנהגות מקובלת להתנהגות אלימה, לזהות את הפגיעה, ולעמוד על מלוא חומרתה. נוכח הקושי הזה, אנו מציעות מספר מבחני עזר שעשויים לסייע בשרטוט קו הגבול האמור. בתוך כך, אנו מציעות לבחון את משך זמן המעקב, עצימותו, ההסכמה למעקב וההדדיות בין בני הזוג בקשר אליו.

ממיפוי וניתוח של הפסיקה שסקרנו בהקשרים של התנהגויות מפרות-פרטיות ואלימות בין בני זוג, מצאנו כי לעתים קיים קושי לזהות את הפגיעה בפרטיותה של האישה ולבקש סעד מתאים בגינה. בחלק מהמקרים, עובדות המקרה הצביעו על כך שבוצע מעקב אחר האישה ושנפגעה פרטיותה, אך לא ניתנה לכך כל התייחסות בטענות הצדדים או בפסיקת בית המשפט. במקרים אחרים, האישה תיארה את הפגיעה בפרטיותה והגישה תביעה מתאימה בגינה, אך בחינת העוולה הנטענת ומתן הסעד והפיצוי לא היו אחידים בפסיקה. מצב דברים זה קשור לדעתנו בפערים בשיום, האשמה ותביעה (Naming, Blaming, Claiming) באשר לתופעה זו.

לאור כך, אנו מציעות לקרוא לתופעה זו בשם: אלימות מעקבית. זהו שלב השיום של התופעה. לצד זאת, אנו סוקרות את הכלים המשפטיים שעשויים לתת סעד לקורבנות התופעה ואת האופן בו הפסיקה מיישמת את השימוש בכלים אלה, ובוחנות את היתרונות והחסרונות של השימוש בכל אחד מהכלים. זאת, כדי לסייע לקורבנות המעוניינות במיצוי זכויותיהן המשפטיות בשלב התביעה. סקירה זו לא מהווה מחקר אמפירי של התופעה, ואנו מקוות שהיא תוכל לתת פתח למחקרי המשך נוספים שישפכו עליה אור ויסייעו לקורבנות ולגורמי המשפט והרווחה בהתמודדות איתה.

"ראיתי בכתב התביעה שיש לו עשרים שעות הקלטה שלי. הייתי בהלם. התחלתי לחפש מכשירי הקלטה בבית. זה אחד הזיכרונות המאוד מאוד קשים שיש לי... אני מחפשת מכשירי הקלטה בכל הבית – בשולחנות, ברהיטים, בחדר השינה, בסלון... את מגלה שגם ההתכוונות אלייך הייתה חלק מתוכנית שטנית. מבחינתי זה היה ניצול רגשי מטורף! האמון, שכבר היה רופף מאוד, נעלם לגמרי בשלב הזה. זה לקחת את המקום הכי מאמין ולשבור אותו. לנצח."¹

מסמך זה עוסק בתופעות של מעקב, בילוש, פיקוח ותיעוד בתוך מערכת יחסים זוגית. התנהגויות כאלו מפרות את הזכות לפרטיות באופן עמוק, והן מערערות על האוטונומיה של הפרט ועל יכולתו לשלוט ולתכנן את מהלך חייו באופן עצמאי וחופשי. במסמך זה נבקש לקשור בין התנהגויות מפרות פרטיות כאלו, לתופעה הרחבה יותר של אלימות במשפחה. קישור זה מתבסס על המשותף לשתי גישות שמגדירות את מושג הפרטיות ומושג האלימות במשפחה, והוא יסוד השליטה. פרטיות ניתנת להגדרה כשליטה של אדם במידע על אודותיו, במידת חשיפתו ומושאי החשיפה למידע. שליטה זו מאפשרת לאדם חופש פעולה ואוטונומיה, וכן מהווה ביטוי לכבודו האנושי. גם בהגדרת תופעת האלימות במשפחה ישנה הכרה במרכזיותו של הרצון לשליטה – כלומר, תכלית הפעלת האלימות, על סוגיה השונים, אינה הפעלת האלימות כשלעצמה, אלא השגת שליטה על בן או בת הזוג, בכל הרבדים השונים של החיים.

במסמך זה, נציע למסגר את התופעות האלו כ**אלימות מעקבית**: הפרות פרטיות חמורות במערכת יחסים זוגית, שמטרתן לפקח, להשיג שליטה, להצר צעדים ולערער על גרעין המרחב הפרטי השמור לכל אדם גם בתוך מערכת יחסים אינטימית. לאלימות המעקבית השלכות חמורות: כאשר אדם נתון למעקב תמידי מצד אדם אחר, לא כל שכן כאשר מדובר במעקב המבוצע על ידי בן זוג, בביתו שלו ובמרחב המחיה שלו – פעולת המעקב שוללת ממנו במידה רבה את השליטה על עצמו ועל המידע שלו, ובכך היא שוללת יסוד מרכזי באנושיות שלו.

בשדה העשייה המשפטית יש קושי בזיהוי ושיים (naming) של תופעת האלימות המעקבית. לעיתים, הקושי הוא בהתייחסות מובחנת להתנהגויות מפרות פרטיות בתוך מערכת יחסים אלימה, ולעיתים הקושי הוא ראיית התמונה הרחבה של הפרות פרטיות בין בני זוג וההבנה כי נזקי הפרות כאלו אינם רק הפגיעה בפרטיות כשלעצמה, אלא נזקים אופייניים למערכת יחסים אלימה ושתלטנית באופן מתמשך. מבחינה של פסקי דין שמתייחסים לתופעות של הפרות פרטיות במערכת יחסים זוגית, ובפרט מערכת יחסים אלימה, ניכר שפעמים רבות לא נעשה די שימוש במנעד הפתרונות המשפטיים הזמינים להתמודדות עם פגיעה ונזקים שהם תוצאותיהן של הפרות פרטיות שכאלה.

לכן, אנחנו מבקשות להאיר את המפגש שבין האלימות בכלל להפרות הפרטיות, כדי להעשיר את ההבנה של סוגי הפגיעה ולמקם אותם בתוך הקשר הרחב יותר. מטרתנו המרכזית, לצד העשרת השיח, היא שיפור ודיוק טווח הכלים המשפטיים שעומדים לרשות נפגעות אלימות מעקבית. לכן, מסמך זה מיועד, בראש ובראשונה, למשפטניות, ובפרט, לעורכות דין שמייצגות נשים בהליכים

¹ עדות מתוך אילנה קוורטין **כלואות: שתלטנות קיצונית בזוגיות – מפתח להבנת תופעה מגדרית שקופה** 132 (2022).

הקשורים באלימות במשפחה. המסמך פונה גם לעובדות סוציאליות ונשות טיפול שעומדות ב"קו הראשון" באיתור וסיוע לנפגעות אלימות במשפחה כדי לדייק את הטיפול בהן.

נפתח בסקירה בפרק הראשון לגבי המונחים המרכזיים בהם דן מסמך זה: אלימות במשפחה ופרטיות, תוך שנתמקד בפרטיות במשפחה ובין בני זוג. בפרק השני נציג את מושג האלימות המעקבית, נזהה ונאפיין את התופעה ונדגים אותה. כמו כן, נבחין בינה לבין התנהגויות של הטרדה מאיימת (stalking) ואלימות טכנולוגית. בהמשך הפרק, נסביר מהי מהות הפגיעה שגלומה באלימות מעקבית ומהם נזקיה הפוטנציאליים. נציע מספר סימני עזר שעשויים לסייע בזיהוי ובאבחנה של אלימות מעקבית, לעומת מעקב שאינו אלים בהכרח.

הפרק השלישי מפרט את הפן המשפטי. נסקור את המסגרת החקיקתית הרלוונטית להתמודדות עם תופעות שונות של אלימות מעקבית, ובאמצעות פסיקה רלוונטית נדגים סוגיות של פערים בזיהוי התופעה, שאלת היקף הפיצוי וטענות הגנה. נתייחס גם למקרה ספציפי של אלימות מעקבית: מעקב באמצעות חוקר פרטי.

בפרק הרביעי נדון בשני חוקים מרכזיים שמאפשרים לנפגעות אלימות מעקבית לקבל סעד מסוים: פקודת הנזיקין וחוק הגנת הפרטיות. נבחן את היתרונות והחסרונות של כל חוק והמגבלות שלו. מטרת הפרק היא להציף את האפשרות להיעזר בחוק הגנת הפרטיות במקרים של אלימות מעקבית, במקום או בנוסף לשימוש הרווח יותר בפקודת הנזיקין.

פרק 1 – רקע

א. אלימות במשפחה

אלימות במשפחה היא רעה חולה שהחברה נאלצת להתמודד איתה מימים ימימה.² מערכות אכיפת החוק, הרווחה והמשפט מתמודדות עם תופעה זו על בסיס יום-יומי, וקיימת הכרה רווחת בציבור בצורך למגרה.³ לפי דוח הוועדה הבין-משרדית לטיפול בתופעת האלימות במשפחה משנת 2016, ההערכה היא שכ-28% מסך הפגיעות האלימות בישראל מתרחשות במשפחה, כאשר 17% מתוכן מתרחשות בין בני זוג.⁴

ל"אלימות במשפחה" הגדרות רבות ושונות, שעשויות להיות מושפעות מרוח התקופה כפי שהיא משתקפת בחברה, בתרבות ובדין. הגדרת התופעה מלמדת על האופן בו החברה תופסת את האסור והמותר בתוך התא המשפחתי, והיא עשויה להשליך על האופן בו מערכות אכיפת החוק והמשפט יתמודדו איתה.⁵ מסמך זה מתמקד באלימות בין בני זוג, ובפרט במה שאנו נגדיר כ"אלימות מעקבית" בין בני זוג, אך חלקים בו עשויים להיות רלוונטיים גם לסוגים אחרים של אלימות במשפחה. כמו כן, בהתאם לנתונים הסטטיסטיים, נתייחס לאלימות בין בני זוג בעיקר ככזו המופעלת על ידי גברים כלפי נשים,⁶ אך מובן שלתופעה זו תצורות שונות, שעשויות להתקיים בקרב מינים ומגדרים שונים.⁷

היסטוריה קצרה של אלימות במשפחה

על אף שישנן עדויות לכך שנשים עברו התעללות על ידי גברים לכל אורך ההיסטוריה, המודעות לתופעת האלימות נגד נשים, הגדרתה ככזאת, והמחקר על אודותיה, הם התפתחות של העשורים האחרונים.⁸ בשנות השבעים של המאה הקודמת חלה תפנית משמעותית במחקר העוסק בהתעללות בנשים.⁹ עד אז, אלימות הומשגה לרוב כדבר שמתרחש בין זרים, ולא במשפחות ובמערכות יחסים אינטימיות. לעתים קרובות, אלימות במשפחה אף זכתה להסכמה רחבה כתופעה

² עמנואל גרוס "האישה המוכה – האם לא הגיעה העת כי המשפט הפלילי יגן עליה?" **הפרקליט** מד 102 (1998); מרדכי פרישטיק "אלימות כלפי נשים ביהדות" **חברה ורווחה** יא 26 (1990).

³ להצעה לראות באלימות במשפחה כסוג של עינוי אסור על פי המשפט הבין-לאומי ראו יובל שני "ביתי אינו מבצרי: אלימות במשפחה כסוג של עינוי אסור על פי המשפט הבינלאומי" **המשפט** ז 151 (2002).

⁴ המשרד לביטחון פנים **דו"ח הוועדה לטיפול בתופעת האלימות במשפחה** 48 (להלן: המשרד לביטחון פנים, **דוח הוועדה**).

⁵ אראלה שדמי "לקראת תפיסה אחרת של אלימות גברים נגד נשים: אחריות החברה והמדינה" **ביטחון סוציאלי** 64 5, 10-8 (2003).

⁶ ראו Michael P. Johnson, *Domestic Violence: It's Not about Gender: Or is it?*, 67 J. MARRIAGE & FAM. 1126, L. Kevin Hamberger & Sadie E. Larsen, *Men's and Women's Experience of Intimate Partner Violence: A Review of Ten Years of Comparative Studies in Clinical Samples; Part I*, 30 J. FAM. VIOLENCE 699 (2015).

⁷ ראו Luca Rollè et al., *When Intimate Partner Violence Meets Same Sex Couples: A Review of Same Sex Intimate Partner Violence*, 9 FRONT. PSY. 1 (2018).

⁸ ELIZABETH M. SCHNEIDER, *BATTERED WOMEN AND FEMINIST LAWMAKING* 13-23 (2000).

⁹ Richard J. Gelles, *Violence in the Family: A review of Research in the Seventies*, 42 J. MARRIAGE & FAM. 873 (1980).

נורמטיבית ומקובלת,¹⁰ וקיבלה אישור בחוק כדרך לגיטימית לחנך או להעניש.¹¹ במקרים בהם הייתה התייחסות לאלימות במשפחה, רווחה נטייה להאשמת הקורבן.¹²

בתחילת שנות השבעים, הוקמו באנגליה ובארצות הברית המקלטים הראשונים לנשים מוכות.¹³ גם בישראל חלה התעוררות בפעולתם של ארגוני הנשים, הכנסת והתקשורת לטיפול בתופעת האלימות נגד נשים בשנים אלה.¹⁴ בעקבות עדויותיהן של נשים ששהו במקלטים ודיווחו על הפגיעות שחוו במסגרת קשרים אלימים, החל להיאסף באותה תקופה מידע קליני שתיאר דפוסים של התעללות פיזית ורגשית חמורה בנשים על ידי בני זוגן.¹⁵ ההתמודדות עם תופעה זו נשענה באותה עת על הקבלה בין אלימות בין בני זוג לאלימות בין זרים, ובהתאם, ארגוני הנשים דרשו מהרשויות לספק הגנה שווה לנשים נפגעות אלימות במשפחה.¹⁶

עם השנים, התבססה במחקר ההבנה שאלימות בין בני זוג אינה תופעה אחידה, וכי עשויים להיות לה מופעים שונים.¹⁷ בין השאר, הוכרו: אלימות הכוללת שליטה בכפייה (Coercive Control) ופיזית המופעלת כלפי בן זוג (על סוג אלימות זה נרחיב בהמשך); אלימות זוגית מצבית, אשר אינה חלק ממערכת יחסים של כפייה ושליטה, אלא נובעת בדרך כלל ממצבים או ויכוחים נקודתיים בין בני הזוג, שמסלימים לאלימות פיזית; וכן אלימות שמקורה בפרידה, שמתעוררת לאחר פרידה טראומטית של בני הזוג, כאשר לא קיים רקע קודם של מעשי אלימות או התעללות במהלך הקשר.¹⁸ כמו כן, הוכרו צורות שונות של התעללות פרט לאלימות פיזית, כמו אלימות פסיכולוגית, מינית וכלכלית. כך למשל, מודל "מעגל הכוח והשליטה" (Power and Control Wheel) של פנס ופימר (Pence & Paymar), בו נעשה שימוש נרחב במקלטים לנשים מוכות בארצות הברית בשנות התשעים, תיאר את האלימות של גברים נגד נשים ככזו הכוללת בידוד, התעללות רגשית, הפחדה, כפייה ואיומים, התעללות כלכלית, ועוד.¹⁹

¹⁰ נמצא כי אחד מכל ארבעה גברים ואחת מכל שש נשים דיווחו שהם חושבים שזה מקובל שגבר יכה את אשתו בנסיבות מסוימות. שם, בעמ' 875. בסקר שנערך בישראל בשנת 2002, נמצא גם כן כי קיימת מידה של לגיטימציה מצד גברים ומצד נשים להצדקת אלימות של גברים כלפי נשים במצבים מסוימים. יפעת שחק **אלימות נגד נשים** (הכנסת, מרכז מחקר ומידע 2002).

¹¹ Charlene L. Muehlenhard & Leigh A. Kimes, *The Social Construction of Violence: The Case of Sexual and Domestic Violence*, 3 PERSONALITY & SOC. PSY. REV. 234, 235 (1999). לעומת זאת, נראה שהמסורת היהודית מגלה התייחסות מעט שונה לתופעה. ראו לדוגמה נגה רובין "אסור להטיל אימה יתרה": אלימות מילולית כלפי נשים בתלמוד ובספרי המוסר" **מסכת יז** 11 (2022); אליאב שוחטמן "אלימות נגד נשים בעילה לגירושין" **משפחה במשפט** ו-ז 85, 85 (2014-2013) ("על פי הדין היהודי, קיימת חובה על בני הזוג לנהוג כבוד זה בזה, ואסור לבני הזוג לנהוג באלימות זה כלפי זה, הן אלימות פיזית והן אלימות רוחנית").

¹² Muehlenhard & Kimes, שם, בעמ' 236.

¹³ שם.

¹⁴ הוועדה הבין-משרדית לטיפול בבעיית "האלימות במשפחה" **דוח מס' 1 בנושא "אלימות נגד נשים במשפחה"** 10 (1998). כעשור מאוחר יותר, בשנת 1986, הוקמה ועדה בראשות עו"ד יהודית קרפ, המשנה ליועץ המשפטי לממשלה באותה תקופה, עליה הוטל "ללמוד את סוגיית האלימות במשפחה ולהמליץ המלצות בנושא מדיניות החקירה, התביעה והמשפט בתחום זה...". המלצות הוועדה הובילו בין השאר לחקיקת החוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991. שם.

¹⁵ Joan B. Kelly & Michael P. Johnson, *Differentiation Among Types of Intimate Partner Violence: Research Update and Implications for Interventions*, 46 FAM. CT. REV. 476, 476 (2008).

¹⁶ Evan Stark, *Looking Beyond Domestic Violence: Policing Coercive Control*, 12 J. POLICE CRISIS NEGOT. 199, 200 (2012).

¹⁷ Kelly & Johnson, לעיל ה"ש 15.

¹⁸ שם.

¹⁹ שם, בעמ' 481.

גם בפסיקת בית המשפט העליון בישראל השתרשה ההבנה שאלימות בין בני זוג עשויה ללוש צורות שונות. השופט ברק (כתוארו אז) קבע בעניין **שלו** כי על אף שהמובן הטבעי והרגיל של הדיבור "אלימות" מצביע על שימוש בכוח, דיבור זה אינו משתרע אך ורק על שימוש בכוח פיזי, אלא משמש גם לציון התנהגות תקיפה ובוטה, גם אם אינה כרוכה בשימוש בכוח פיזי.²⁰ בהתאם, הוכרה בדין הישראלי גם "אלימות רוחנית" או נפשית בין בני זוג,²¹ ובשנים האחרונות עלתה המודעות לתופעת האלימות הכלכלית²² והאלימות הטכנולוגית במשפחה.²³ השופט הנדל (כתוארו אז) ציין כי ככל שמעמיקים לעסוק בתחום האלימות במשפחה, מגלים כי "רב הקיים על הידוע".²⁴

הגדרה ותיאור התופעה

הגדרתם של המושגים "אלימות" ו"התעללות" (abuse) בהקשר של אלימות בין בני זוג אינה קלה, וחלו בה שינויים רבים לאורך השנים.²⁵ הגדרת התופעה חשובה במיוחד, שכן הפער בין מה שהמשפט מגדיר כאלימות בין בני זוג, לבין החוויה של נשים הסובלות מאלימות כזו בפועל – מגביל את יכולתה של מערכת אכיפת החוק להתמודד עם התופעה, ומגביל את יכולתן של נשים להתגונן מפניה, ולזכות לסעד מתאים.²⁶

בדין הישראלי, לא קיימת הגדרה ל"אלימות" בחוק העונשין תשל"ז-1977 (להלן: "**חוק העונשין**") או בכל חוק אחר.²⁷ דוח מבקר המדינה משנת 2021 התייחס לחסר זה, והצביע על כך שהיעדר הגדרה אחידה, מחייבת וכוללת של התנהגויות החוסות תחת הגדרת האלימות בין בני זוג, והיעדר מסד נתונים עדכני על התופעה, פוגעים ביכולת להתמודד עמה באופן יעיל.²⁸

דוח הוועדה הבין-משרדית לטיפול בתופעת האלימות במשפחה משנת 2016²⁹ מתבסס על הגדרת ה-OECD ועל האמנה למניעה ומאבק באלימות כלפי נשים ואלימות במשפחה (אמנת איסטנבול), ומגדיר אלימות במשפחה כך:

"אלימות היא כל פעולה הנעשית מתוך כוונה לפגוע בזולת או נתפסת ככזו. אלימות מאופיינת ברצף של התנהגויות מתעללות ובהסלמה בחומרת

²⁰ ע"א 779/89 **שלו נ' סלע חברה לבטוח בע"מ**, פ"ד מח(1) 221, 227 (1993).

²¹ סעיף 3(3) לחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991 מסמיך את בית המשפט לתת צו הגנה עקב התעללות נפשית מתמשכת על ידי בן משפחה. אפשרות זו התווספה לחוק בתיקון שהתבצע מספר שנים לאחר חקיקתו. כפי שעולה מדברי ההסבר להצעת חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון מס' 3), התשנ"ז-1996, הצעת התיקון שאבה את השראתה בין השאר מההלכה הפסוקה, בע"א 458/79 **ניר נ' ניר**, פ"ד לה(1) 528, 520 (1980) ("יש שאלימות 'רוחנית' קשה היא מאלימות פיזית"). התעללות נפשית בהקשר של יחסים בין בני זוג לא הוכרה כעבירה פלילית בדין הישראלי. להרחבה ולסקירה משווה בעניין זה ראו ליאור בן דוד **חקיקה בנוגע להתעללות נפשית וכלכלית במסגרת המאבק באלימות במשפחה** (הלשכה המשפטית של הכנסת, תחום חקיקה ומחקר משפטי 2015) (להלן: בן דוד **חקיקה בנוגע להתעללות נפשית וכלכלית**).

²² ראו אריאן רנן-ברזילי ושירלי יוסרי "אלימות כלכלית במשפחה – בין דומיננטיות גברית לגבריות נכפית?" **עיוני משפט** לט 613 (2016).

²³ ראו Lyria B. Moses et al., *Technology-Facilitated Domestic and Family Violence: Protecting the Privacy and Safety of Victim-Survivors*, 4 LAW, TECH. & HUM. 1 (2022) **מחקר עיוני והשוואתי על הממשק שבין טכנולוגיה ובין אלימות כנגד נשים** (2019).

²⁴ בע"מ 7272/10 **פלונית נ' פלוני**, פס' 3 לפסק דינו של השופט הנדל (נבו 7.1.2014).

²⁵ Gelles, לעיל ה"ש 9, בעמ' 875.

²⁶ Stark, לעיל ה"ש 16, בעמ' 201.

²⁷ יובל סיני ובנימין שמואלי "הגיעו מים עד נפש": דרכי התמודדות עם התעללות בבן-זוג בדיני הנזיקין, בדין הפלילי ובדיני המשפחה: הצעת מודל חדש-ישן "מאזני משפט" 274, 275 (2006).

²⁸ מבקר המדינה **ההתמודדות עם תופעת האלימות בין בני זוג** 435, 449 (2021)

²⁹ המשרד לביטחון פנים, **דוח הוועדה, לעיל ה"ש 4**, בעמ' 20.

ההתנהגויות.³⁰ אלימות במשפחה מתקיימת במסגרת המשפחה ובהקשר ליחסים שבתוכה, לרבות בני זוג או שותפים לחיים בהווה ובעבר, ופגיעה ע"י בן משפחה מורחבת".

הדוח התייחס לחמישה סוגי אלימות עיקריים: אלימות פיזית, אלימות מינית, אלימות נפשית, אלימות כלכלית, והזנחה.³¹

לא ברור האם סוגי האלימות השונים המנויים לעיל, כמו גם סוגים אחרים המוכרים כיום בספרות, אכן קיימים בצורה מובחנת ונפרדת מהתופעה הכללית של אלימות בין בני זוג, ובמקרים רבים הם יופיעו במשולב.³² עם זאת, הבחנה ביניהם יכולה לסייע בהבנת ההתנהגויות השונות המאפיינות מערכות יחסים אלימות, ובטיפול בהן. נפרט בקצרה את סוגי האלימות העיקריים המוכרים כיום בספרות המחקר.

אלימות פיזית – כוללת קשת רחבה של התנהגויות אגרסיביות של המתעלל על גופו של הקורבן, כנגד רצונו תוך שימוש בכוח, כדי לגרום לו כאב, פציעה או סבל.³³

אלימות מינית – היא פעילות מינית אגרסיבית כנגד גופו של הקורבן, בניגוד לרצונו. אלימות מינית כוללת מעשה מגונה, אונס, מעשה סדום,³⁴ וכן פגיעה בקורבן בזמן קיום יחסי מין בכוח, או כפיית יחסי מין ללא הגנה.³⁵

אלימות נפשית או פסיכולוגית – מתייחסת לשימוש בהתנהגויות שונות שנועדו להשפיל ולשלוט באדם אחר.³⁶ היא עשויה לכלול השפלה מילולית, קללות, איומים, שליטה כלכלית, מעקבים, בידוד חברתי ומשפחתי ועוד.³⁷

אלימות כלכלית – כוללת מגוון התנהגויות, כגון שליטה בלתי-סבירה במשאבים הכלכליים, השוללת את עצמאותו הפיננסית של אדם ללא הסכמתו; מניעת תמיכה כספית הנדרשת לקיום חיים סבירים; כפייה על אדם לוותר על שליטתו בנכסיו; מניעת קבלת החלטות ביחס למשק-הבית, להוצאות ולרכוש המשותף באופן בלתי-סביר; ויצירת חובות על ידי אחד מבני הזוג והטלתם על האחר.³⁸ מופעים נוספים עשויים לכלול הגבלות לגבי צבירת משאבים; הגבלת שימוש במשאבים קיימים ומניעת מידע; וניצול לרעה של משאבים.³⁹

אלימות טכנולוגית – מתבטאת בשימוש לרעה באמצעים טכנולוגיים במטרה להטריד ולשלוט בקורבנות.⁴⁰ אלימות מסוג זה עשויה לכלול: שימוש במצלמות נסתרות ובמכשירי הקלטה סמויים;

³⁰ לפי סיני ושמואלי, לעיל ה"ש 27, אין בנמצא כל הגדרה משפטית או לבר-משפטית מוסכמת להתעללות כשלעצמה או להתעללות לסוגיה השונים.

³¹ המשדל לביטחון פנים, **דוח הוועדה**, לעיל ה"ש 4, בעמ' 21.

³² Parveen A. Ali, Katie Dhingra & Julie McGarry, *A Literature Review of Intimate Partner Violence and its Classifications*, 31 AGGRESSION & VIOLENT BEHAV. 16, 17 (2016).

³³ שם; גלי רון **צווי הרחקה במשפט האזרחי** 22 (2019).

³⁴ שם.

³⁵ Ali, Dhingra & McGarry, לעיל ה"ש 32, בעמ' 18.

³⁶ שם.

³⁷ בן דוד, לעיל ה"ש 21, בעמ' 3.

³⁸ רנן-ברזילי ויוסרי, לעיל ה"ש 22, בעמ' 625.

³⁹ שם, בעמ' 636.

⁴⁰ Madison Lo, *A Domestic Violence Dystopia: Abuse via the Internet of Things and Remedies under* *Current Law*, 109 CAL. L. REV. 277, 283 (2021).

פריצה לחשבון דואר אלקטרוני ולפרופיל אישי ברשתות החברתיות; פריצה לטלפונים חכמים; ביצוע מעקב באמצעות שימוש באמצעי ניטור טכנולוגיים כמו מכשירי GPS או אפליקציות מעקב אחרות;⁴¹ והפצת תמונות אינטימיות ללא הסכמה ("פורנו נקמה").⁴²

למערכת הדין הפלילי ישנה השפעה רבה על השאלה מה ייחשב כהתנהגות אלימה בין בני זוג, ובהתאם, מה ייחשב כעבירה על החוק. בישראל למשל, חוק העונשין מתייחס לעבירות מין, תקיפה ורצח במסגרת התא המשפחתי, אך אינו מגדיר התעללות נפשית כעבירה פלילית.⁴³ המשפט הפלילי מתרכז במעשה האלימות המוגדר, הממוקד בנקודה ברורה בזמן ובמקום, באופן שאינו תואם את מורכבותן הייחודית של מערכות היחסים הזוגיות, אשר יש בהן מכלול של התרחשויות בדינמיקה של מערכת יחסים אלימה.⁴⁴ כמו כן, המשפט הפלילי מייחס משקל גבוה לחומרת הפגיעה של קורבנות האלימות, בעוד שלמעשה, רוב התקיפות המדווחות הן של מעשי אלימות "קטנים", שחשיבותם מתבהרת רק כאשר מציבים אותם בהקשר המתאים, כחלק מדפוס של הפחדה ושליטה.⁴⁵

מחקרים הראו שתופעות של אלימות במשפחה הן בדרך כלל בעיה כרונית (מתמשכת), להבדיל מבעיה אקוטית (נקודתית או חד-פעמית).⁴⁶ הן מתאפיינות בתקיפות בתדירות ובעוצמה נמוכה, המתקיימות לאורך תקופת זמן ממושכת. סטארק (Stark) מציין כי 95%-99% מהתקיפות בתוך המשפחה המדווחות למוקדי הסיוע או למשטרה בארצות הברית אינן פגיעות גופניות.⁴⁷ לדבריו, הדיכוי המתקיים במערכות היחסים הללו הוא מתמשך, ולא נקודתי; הוא גורם לנזקים מצטברים; הוא רב-גוני ומשתנה; והוא מערב התנהגות רציונלית ואינסטרומנטלית.

אלימות ושליטה

"שליטה" היא מושג מרכזי בספרות המחקרית על אלימות בין בני זוג, בעיקר כאשר היא נבחנת מפרספקטיבה מגדרית ופמיניסטית.⁴⁸ דנציג-רוזנברג ופוג'ן ציינו כי "בספרות הקלינית, אלימות כלפי בת זוג מוגדרת ככל התנהגות בשרשרת התנהגויות אינסופיות שיוצרת בחוויה של האישה **דפוס שליטה מתמשך**" (ההדגשה אינה במקור), וכי מחקרים מצאו ששליטה זו מבוססת על שיטות פעולה חוזרות, שמטרתן לנשל את הנשלט מכוחו ולנתק אותו ממגע עם הסביבה.⁴⁹

הגישה הרווחת כיום בספרות מכירה בכך שנשים שעברו התעללות היו נתונות לדפוסים של שליטה, הכוללים טקטיקות שונות לבידוד, ביזוי, ניצול והפחדה. סטארק משתמש במונח "שליטה כופה" (coercive control) לצורך תיאור דפוס ההתעללות הזה.⁵⁰ בדומה, קוורטין משתמשת במונח

⁴¹ Lexidale, לעיל ה"ש 23, בעמ' 3.

⁴² להרחבה ראו James J. Wilkerson, *Revenge Porn: State Laws, Constitutional Challenges, and the Progress of Federal Legislation*, 60 U. LOUISVILLE L. REV. 301, 303 (2022).

⁴³ ראו בן דוד **חקיקה בנוגע להתעללות נפשית וכלכלית**, לעיל ה"ש 21.

⁴⁴ הדר דנציג-רוזנברג ודנה פוג'ן "כשאהבה כואבת": על דילמת ההתחשבות בבקשתן של נשים החיות בצל האלימות להקל בענישת הפוגע" **מחקרי משפט** כו 589, 614 (2010).

⁴⁵ Stark, לעיל ה"ש 16, בעמ' 204.

⁴⁶ שם.

⁴⁷ שם.

⁴⁸ ניר רוזמן וברק אריאל "היקף תופעת הקורבנות של אלימות פיזית בין בני זוג: סקירה שיטתית וניתוח-על" **מגמות** נב 7, 12-10 (2017).

⁴⁹ דנציג-רוזנברג ופוג'ן, לעיל ה"ש 44, בעמ' 617.

⁵⁰ Stark, לעיל ה"ש 16.

"שתלטנות קיצונית" כדי לתאר התנהגויות דכאניות שאינן כוללות אלימות פיזית, שבן הזוג כופה על האישה בתחומי חיים שונים, ואשר נועדו לאפשר שליטה של בן הזוג באישה.⁵¹

סטארק מתייחס ל"טכנולוגיה" של השליטה הכופה, ומבחין בשני דפוסים מרכזיים של ההתנהגות: דפוס אחד מתאפיין בהתנהגויות שנועדו לפגוע, להפחיד ולאיים על הקורבנות, ודפוס שני מתאפיין בהתנהגויות שנועדו לבודד את הקורבנות ולשלוט בהן.⁵² לדבריו, מה שמבחין שליטה כופה מצורות אחרות של תקיפה או התעללות הוא הגישה (access) הייחודית שיש לבן הזוג במסגרת מערכת היחסים האינטימית למידע אישי על אודות בת הזוג; הפער המגדרי והתמיכה הנורמטיבית ב"שליטה" המקושרת ל"תפקיד הגברי"; ושלל גורמים מצביים נוספים.⁵³

כפי שנראה בהרחבה בפרק הבא, המושג "שליטה" קשור במידה רבה גם לזכות לפרטיות ולהמשגתה, אם כי במובנים שונים. לצורך מסמך זה, נשתמש בהגדרת האלימות בין בני זוג ככזו הקשורה בדפוסים של שליטה, בהתאם למפורט לעיל.

ב. פרטיות, הזכות המשפחית ופרטיות בין בני זוג

הזכות לפרטיות

הזכות לפרטיות הוכרה כאחת מהזכויות החשובות ביותר של האדם,⁵⁴ וכ"תחילתה של החירות".⁵⁵ יש שהכתירו אותה אף כזכות "המוערכת ביותר על ידי בני האדם".⁵⁶ הפרטיות נחשבת לחלק מהותי ב"אנושי" שבנו, והיא קשורה בערכים כגון חופש מחשבת, חירות, אוטונומיה, כבוד, דמוקרטיה ומוגנות.⁵⁷ בישראל, הזכות לפרטיות מוכרת כזכות חוקתית. היא מנויה במפורש בסעיף 7 לחוק היסוד: כבוד האדם וחירותו, הקובע כי "כל אדם זכאי לפרטיות ולצנעת חייו", והיא מוסדרת גם בחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 (להלן: "חוק הגנת הפרטיות"). בדומה למושג "אלימות" שתואר לעיל, גם הגדרתה של הפרטיות היא עמומה.⁵⁸ בחוק היסוד ובחוק הגנת הפרטיות אין הגדרה של הזכות, אלא רק קביעת קיומה ופירוט מקרים שמהווים הפרת פרטיות.⁵⁹ מאז "לידתה" של הפרטיות כזכות משפטית בשנת 1890 במאמרם המפורסם של וורן וברנדייס,⁶⁰ בו היא הוגדרה כזכות "להיעזב במנוחה",⁶¹ ניתנו לפרטיות פירושים והגדרות שונות. אנו נביא אחדים מהם בקצרה להלן.

פרטיות כגישה

רות גביזון הציעה ניתוח אנליטי של הזכות לפרטיות, וביססה זכות זו על רעיון הגישה, או על הגבלת הגישה של אחרים אל האדם.⁶² תפיסת הפרטיות כגישה מתחילה מחוץ לאדם, ושואלת למי יש גישה אליו. נגישותו של אדם לאחרים היא שמגדירה את היקף פרטיותו.⁶³ גביזון פרטה את הגישה לאדם

⁵¹ קוורטין, לעיל ה"ש 1.

⁵² Stark, לעיל ה"ש 16, בעמ' 207.

⁵³ Stark, לעיל ה"ש 16, בעמ' 207-212.

⁵⁴ בג"ץ 6650/04 פלונית נ' בית הדין הרבני האזורי בנתניה, פ"ד סא(1) 581 (2006) (להלן: עניין פלונית).

⁵⁵ בג"ץ 2481/93 דיין נ' מפקד מחוז ירושלים, פ"ד מח(2) 456 (1994) (להלן: עניין דיין).

⁵⁶ שם.

⁵⁷ Moses et al., לעיל ה"ש 23, בעמ' 4.

⁵⁸ מיכאל בירנהק מרחב פרטי: הזכות לפרטיות בין משפט לטכנולוגיה 37-38 (2010) (להלן: בירנהק מרחב פרטי).

⁵⁹ מיכאל בירנהק "שליטה והסכמה: הבסיס העיוני של הזכות לפרטיות", משפט וממשל יא 10, 11-10 (2007) (להלן: בירנהק, "שליטה והסכמה").

⁶⁰ בירנהק מרחב פרטי, לעיל ה"ש 58, בעמ' 57-58.

⁶¹ שם.

⁶² שם, בעמ' 82; Ruth Gavison, *Privacy and the Limits of Law*, 89 YALE L. J. 421 (1980).

⁶³ שם, בעמ' 92.

לשלושה מצבים: מידע על אודות האדם (סודיות), תשומת לב אל האדם (אנונימיות) וגישה פיזית אליו (יחידות – solitude). שלושת אלה יכולים להתקיים יחדיו בעצמות שונות, אך כולם בעיניה הם מצבים של גישה אל הפרט.⁶⁴

פרטיות כשליטה

גישה זו מזהה את עיקרה של הפרטיות כשליטה של האדם בעצמו, ובעיקר במידע על אודותיו.⁶⁵ המונח "שליטה" מתייחס לכך שהאדם, ורק הוא, יקבע מה יעלה בגורל המידע על אודותיו. האדם הוא העיקר, והסביבה נתפסת כאיום שיש להגן מפניו.⁶⁶ הבולט בקרב המגדירים פרטיות כשליטה הוא אלן וסטין (Westin).⁶⁷ במחקרים אנתרופולוגיים שביצע, מצא ראיות רבות לקיומו של צורך אנושי בפרטיות מסוגים שונים, ובמרכזו, הצורך בשליטה של אדם בזרימת המידע על אודותיו.⁶⁸ הבנת הפרטיות כשליטה חלה גם בקשר לקטגוריות נוספות של פרטיות (כמו למשל, פרטיות פיזית ופרטיות בהחלטות).⁶⁹ במונח זה, יש להבין את המושג "מידע" בצורה רחבה, שאינה כוללת רק נתונים שניתן לשמור במאגר אלקטרוני, אלא מתייחסת גם לצילום, מכתב, הקלטה, ולכל מעשיו של האדם.⁷⁰

ההתמקדות של גישה זו באינדיבידואל, המתואר כפרט "אטומיסטי" ומבודד, זכתה לביקורת. נטען שהיא אינה מותירה מקום למערכת היחסים של האדם עם קרובים אינטימיים, וכן לערכים של שותפות ואמון, ומשום כך אינה ראויה ואינה ניתנת ליישום בהקשר המשפחתי.⁷¹ עם זאת, מלומדים אחרים כמו צ'ארלס פריד (Fried), הדגישו דווקא את חשיבותה של השליטה של אדם במידע על אודותיו לצורך יצירת אינטימיות במסגרת מערכת יחסים זוגית.⁷² כפי שנראה בסמוך, חרף הביקורת, גישת הפרטיות כשליטה התקבלה במידה רבה בדיון הישראלי ובפסיקה, גם בהקשרים זוגיים.

לפי בירנהק, המצדד בגישת הפרטיות כשליטה, יש להבין את הזכות לפרטיות כ"זכות מורכבת שפועלת באופן שונה במעגלים חברתיים/תרבותיים/כלכליים שונים, כאשר תוכנו של כל מעגל מעוצב לפי ההקשר החברתי ונתון ביחס דיאלקטי עם הסביבה הטכנולוגית המתאימה".⁷³ בירנהק מדגיש כי לא מדובר בזכות שכל-כולה הקשרית, שכן "לכל המעגלים יש ציר משותף של שליטה של האדם ביחידה האוטונומית שלו".⁷⁴

בהתאם להמשגה זו של הפרטיות כשליטה, הדיון בפרק זה מתמקד בשני "מעגלים": האחד, זה הסובב את המשפחה או את בני הזוג המנהלים מערכת יחסים אינטימית ומגדיר את הפרטיות הניתנת להם מול החברה או המדינה; השני, זה שבו מצוי הפרט בתוך מערכת היחסים, שמגדיר את הפרטיות הניתנת לו מול בן או בת הזוג.

⁶⁴ שם, בעמ' 82.

⁶⁵ שם, בעמ' 89.

⁶⁶ בירנהק, "שליטה והסכמה", לעיל ה"ש 59, בעמ' 43.

⁶⁷ בירנהק **מרחב פרטי**, לעיל ה"ש 58, בעמ' 89.

⁶⁸ שם.

⁶⁹ שם, בעמ' 91.

⁷⁰ בירנהק, "שליטה והסכמה", לעיל ה"ש 59, בעמ' 43.

⁷¹ איילת בלכר-פריגת "הזכות לפרטיות במשפחה" **משפט, חברה ותרבות** ב 339, 343 (2019).

⁷² Charles Fried, *Privacy [a moral analysis]*, in PHILOSOPHICAL DIMENSIONS OF PRIVACY: AN ANTHOLOGY 203 (Ferdinand D. Schoeman ed., 1984).

⁷³ בירנהק, "שליטה והסכמה", לעיל ה"ש 59, בעמ' 12.

⁷⁴ שם.

פרטיות התא המשפחתי והקשר שלה לאלימות

הפרטיות התפתחה כזכות שאינה מוענקת רק לפרט כאינדיבידואל, אלא גם לתא המשפחתי או הזוגי. באופן היסטורי, המונח פרטיות שימש גם להבחנה הידועה בין הספּרה הפרטית, הקשורה לבית הפרטי ולחיי המשפחה, ובין הספּרה הציבורית, הקשורה לחברה ולפעילות הפוליטית והמדינית.⁷⁵ במסגרת הבחנה זו, הבית, כמקום מושבו המסורתי של התא המשפחתי, נתפס כמקום שצריך להיות מוגן מפני התערבות בלתי הולמת של המדינה והחברה,⁷⁶ וכך גם המתרחש בתוכו.

במסורת הפמיניסטית נמתחה ביקורת על הדיכוטומיה של "הפרטי" ו"הציבורי", שזוהתה ככלי לשימור מעמדן הנחות של נשים בחברה הפטריארכלית.⁷⁷ בהקשר זה, מוכרת סיסמתו הידועה של זרם הפמיניזם הרדיקלי, לפיה "הפרטי הוא הפוליטי". פן אחד של הביקורת הפמיניסטית קשור בכך שעיקר התערבותו של המשפט בחיי הפרט הייתה בזירה הציבורית והעסקית, ממנה נשים הודרו.⁷⁸ פן נוסף של הביקורת, נוגע להדרתו של המשפט מחיי המשפחה והימנעותו מהתערבות ביחסים זוגיים, אשר הביאה לכך שפגיעותיהן של נשים בביתן לא הוכרו, ולא ניתנה להן הגנה מפניהן.⁷⁹ כאמור בפרק הקודם, עד לפני כמה עשורים מערכת המשפט במדינות מערביות רבות כלל לא הכירה באלימות שהופנתה נגד נשים במסגרת המשפחה, ולא טיפלה בה. הפרטיות שניתנה לתא המשפחתי שימשה כבסיס להימנעות המדינה מהתערבות בנעשה בתא המשפחתי, ותחת חסותה, התעללות בנשים בוצעה באין מפריע.⁸⁰

ואולם, הפרטיות המוענקת לפרטים ביחסים בין-אישיים, בתא המשפחתי או הזוגי, ואף ביחסי חברות, היא בעלת חשיבות מרבית לצמיחתם ולטיפוחם של קשרים אינטימיים מיטיבים, והיא מהווה תנאי רקע הכרחי להתפתחותם.⁸¹ לדעת מלומדים, לפרטיות יש קשר הדוק לאינטימיות. לפי פריד, לפרטיות יש ערך מהותי מפני שהיא מהווה בסיס להתפתחותו של אדם כיצור חברתי, וליכולתו ליצור חברויות עמוקות וקשרים אינטימיים המבוססים על כבוד הדדי, אהבה, חברות ואמון.⁸² הפרטיות מאפשרת לאדם לשלוט במידע על אודותיו, מה שמאפשר לו לשמור על "דרגות שונות של אינטימיות" ביחסים חברתיים שונים.⁸³ הפרטיות הניתנת לבני הזוג, מאפשרת להם להחליט איזה מידע על אודותיהם יהיה גלוי כלפי חוץ, ומה "יישאר בבית".⁸⁴ כדי לשגשג, מערכות יחסים אינטימיות זקוקות למרחב בטוח, אשר מבטיח כי ככל שבני הזוג יהיו מעוניינים בכך – הם יוכלו לפתח את הקשר האינטימי ביניהם במנותק ממבטה הבוחן של החברה. בכך באה לידי ביטוי הן השליטה של הפרט במידע על אודותיו בתוך הקשר האינטימי, והן שליטתם של בני הזוג כיחידה במידע עליהם כלפי חוץ.⁸⁵

⁷⁵ Judith DeCew, *Privacy*, STAN. ENCYCLOPEDIA PHIL. (May 14, 2002),

<https://plato.stanford.edu/archives/spr2018/entries/privacy/>

⁷⁶ ליאור ברשק ודנה פוגץ' "בין פרטי לציבורי: המשפט הפלילי והמשפחה – בעקבות ע"פ 4596/98 פלונית נ' מדינת ישראל" **מחקרי משפטי** כ 7 (2003).

⁷⁷ שם, בעמ' 28.

⁷⁸ יפעת ביטון "חוויות-חיים נשית' וצפיות של נזק", **משפטים** לג(3) 585, 633 (2003).

⁷⁹ שם.

⁸⁰ Reva B. Siegel, "*The Rule of Love*": *Wife Beating as Prerogative and Privacy*, 105 YALE L. J. 2117 (1996).

⁸¹ בירנהק **מרחב פרטי**, לעיל ה"ש 58, בעמ' 75.

⁸² בירנהק, "שליטה והסכמה", לעיל ה"ש 59, בעמ' 63.

⁸³ Jeffrey H. Reiman, *Privacy, Intimacy, and Personhood*, 6 PHIL. & PUB. AFF. 26, 30 (1976)

⁸⁴ בירנהק **מרחב פרטי**, לעיל ה"ש 58, בעמ' 121.

⁸⁵ שם.

אם כן, ניתן לזהות יחס אמביוולנטי בין חשיבותה של הפרטיות ליצירתם של קשרים אינטימיים מיטיבים, ובין הסכנה שבהענקת פרטיות מוחלטת לתא הזוגי והמשפחתי, המוגן מפני כל התערבות חיצונית.

פרטיות בין בני זוג

נישואין ומערכות יחסים אינטימיות בין בני זוג, מתוארים לא פעם במסורת היהודית כתהליך של התמזגות בני הזוג, והפיכתם ליחידה מאוחדת אחת. בספר בראשית נאמר "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד"⁸⁶, ובשטר התנאים הטעימו "ומעתה הזוג הנ"ל ינהגו יחד באהבה ובחיבה, ולא יבריחו ולא יעלימו ולא ינעלו לא זה מזו ולא זו מזה..."⁸⁷. אכן, גם המשפט מכיר בקרבה הגדולה בין בני הזוג, אשר משליכה למשל על כשרותו של בן זוג להעיד לחובת בן זוגו במשפט הפלילי.⁸⁸ ואולם, המשפט הישראלי, הנטוע במסורת הליברלית, מכיר גם בנפרדותו של כל אחד מבני הזוג בתוך מערכת היחסים, ובמערך הזכויות השייך לו בראש ובראשונה כאדם, לרבות הזכות לפרטיות. הנשיא ברק קבע בעניין **פלונית** כי:⁸⁹

"הנישואין אינם שוללים מבני הזוג את זכותם לפרטיות זו כלפי זה. הזכות לפרטיות עומדת לכל אחד מבני הזוג כלפי העולם כולו, לרבות כלפי בן זוגו. אכן, כשם שכל אחד מבני הזוג זכאי לכבודו, ולחירות גופו כלפי בן זוגו, וכשם שכל אחד מבני הזוג שומר על קניינו כלפי בן זוגו, כך זכאי כל אחד מבני הזוג לפרטיותו כלפי בן זוגו. האוטונומיה של הפרט היא גם אוטונומיה כלפי בן הזוג. הפרטיות של הפרט, היא גם פרטיותו כלפי בן זוגו. גם בחיי הנישואין, שומר לעצמו כל אחד מהצדדים לקשר תחומים של פרטיות כלפי בן זוגו".

בדומה לקביעה הידועה של הסופרת ווירג'יניה וולף בדבר הצורך של אישה ב"חדר משלה", אשר מתייחסת לתנאים הנחוצים לאישה בביתה כדי לחשוב, לכתוב, ליצור ולהתפתח – ניתן לחשוב על הפרטיות הנחוצה לכל אחד מבני הזוג במערכת היחסים האינטימית כצורך ב"חדר משלהם", המצוי לא רק במרחב הפיזי, אלא גם בזה הרעיוני.

לפרטיות, ובמיוחד לפרטיות בין בני זוג, יש קשר הדוק לאמון. מערכת היחסים האינטימית מתאפיינת ביחסי אמון וב"חובות אמון". חובות כאלה מוכרות מדיני החוזים, ובולטות במיוחד ב"חובה הזוגית", המשתמע מעצם ההסכמה לחיים משותפים.⁹⁰ השופט סולברג קבע בעניין **הספר הגנוז** כי "מערכות זוגיות ... יש בהן כדי ליצור 'חובות אמון' פרטניות לשם שמירה על המרחב האינטימי של בן הזוג".⁹¹

אמון הוא יסוד ובסיס ליצירת אינטימיות, שכן זו לא תוכל להתקיים כאשר הצדדים למערכת היחסים חוששים שהאמון שהם נותנים אחד בשני יופר. על בסיס אמון זה אנו משתפים בני זוג בפרטים אינטימיים של עברנו; מרשים לעצמנו להתנהל במרחב הזוגי בצורה שיכולה להיתפס כלפי חוץ כמביכה, חסרת נימוס או חושפנית; וחושפים את חולשותינו. האמון בבן או בת הזוג מאפשר לנו לחשוף מחשבות, סיפורים והתנהגויות שבהקשרים אחרים נתפסים כפרטיים ביותר, בשל הביטחון

⁸⁶ בראשית ב, כד. כפי שהופיע בע"א 8954/11 פלוני נ' פלונית, פ"ד סו(3) 691, בפס' 87 (2014) (להלן: עניין **הספר הגנוז**).

⁸⁷ שו"ת נחלת שבעה, שטרות, סימן ט, שם.

⁸⁸ ס' 3 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971.

⁸⁹ עניין **פלונית**, לעיל ה"ש 54, בפס' 20.

⁹⁰ צבי טריגר "חובות האמון בדיני חוזים" **חובות אמון בדין הישראלי** 67 (רות פלאטו-שנער ויהושע שגב עורכים) (2016).

⁹¹ עניין **הספר הגנוז**, לעיל ה"ש 86, בפס' 89.

ותחושת ההגנה שהוא מקנה לנו. אמון וביטחון באחר מעודדים אותנו לשתף אחרים במידע על אודותינו, למרות הסכנות הכרוכות בשיתוף במידע אינטימי. הציפייה שלנו במסגרת שיתוף שכזה, היא שהאמון לא יופר: שהמידע שנמסור לבן הזוג לא יועבר לאחר ללא הסכמתנו, ושלא ייעשה בו שימוש לרעה. אכן, השופט סולברג קבע כי "הזכות לפרטיות במופעה הרומנטית, היא למעשה זכותו של בן הזוג לא להיות מנוצל על ידי בן זוגו".⁹²

בדומה, בלכר-פריגת מציעה להבין את הזכות לפרטיות בין בני משפחה כזכות שמטרתה להגן על האמון והאינטימיות ביניהם.⁹³ לדידה, יש לזכות זו ערך בכינון וטיפוח יחסים תקינים בין חברי המשפחה, בהתאם לנורמות של דאגה, שיתוף ומחויבות, והיא ממלאת תפקיד ביצירת אינטימיות, ובטיפוחם של יחסים בין אישיים מיטיבים.⁹⁴

חשוב לציין שישנן התנהגויות נוספות המזוהות עם ערך האמון בתוך מערכת היחסים הזוגית, כמו שיתוף, גילוי, נאמנות, אמירת אמת ועוד, והפרתן עלולה לפגוע באמון השורר בין בני הזוג. עם זאת, לא כל ההתנהגויות שנתפסות כלא-ראויות מבחינה מוסרית, נאכפות על ידי המשפט. בפסק הדין בעניין **פלוני**,⁹⁵ בית המשפט ביכר את הזכות לפרטיות על פני החובה המוסרית לגילוי פרטים אינטימיים במערכת יחסים זוגית, וקבע כי חובת הגילוי הקיימת בין בני זוג היא ככל הנראה מצומצמת בהיקפה. גם המחוקק ביצע בחירה דומה ובחר שלא להפיל התנהגויות מסוימות, כאשר הכיר בזכות לפרטיות כזכות חוקתית, אך השאיר את האיסור על ניאוף ועל אמירת דבר שקר ביחסים בין-אישיים, מחוץ לספר החוקים.⁹⁶

*

אם כן, קיים מתח מובנה ובלתי נמנע בין המעגלים השונים סביבם סובבת הזכות לפרטיות: הפרטיות נחוצה לתא המשפחתי ולבני הזוג ליצירת יחסים אינטימיים, אך עלולה גם להוות מצע לפגיעה ולהתעללות; הפרטיות הניתנת לכל אחד מבני הזוג חשובה לצורך פיתוח הקשר הזוגי והאמון בין בני הזוג, אך עשויה גם להתיר פגיעות מסוימות באמון זה. בפרק הבא, בו נתאר ונמשיג את תופעת "האלימות המעקבית", נדגים כיצד היחסים בין פרטיות, שליטה, אינטימיות ואמון, קשורים בתופעה זו ומבססים אותה.

⁹² שם, בפס' 88.

⁹³ בלכר-פריגת, לעיל ה"ש 71, בעמ' 353-354.

⁹⁴ שם.

⁹⁵ בע"מ 5827/19 **פלוני נ' פלונית** (נבו 16.8.2021) (להלן: עניין **פלוני**). פסק הדין עסק בתביעה נזיקית של אישה ואמה נגד בעלה לשעבר של הבת, אשר הציג עצמו בפניהן כגבר דתי הטרוסקסואל בעוד ניהל אורח חיים חילוני ומערכת יחסים הטרוסקסואליות מאחורי גבה של הבת.

⁹⁶ ראו בע"מ 7939/17 **פלוני נ' פלונית** (נבו 9.11.2017).

פרק 2 – אלימות מעקבית: זיהוי ואפיון התופעה

"אני צריכה להגיד לו איפה אני נמצאת כל הזמן... זה היה קצת אובססיבי הטלפונים האלה. כאילו שהשאלה הראשונה היא 'איפה את?', לא 'מה עניינים?'... 'איפה את?' 'איפה?'.. זה היה ממש מפחיד..."⁹⁷

"הסתבר לי בדיעבד שכל התקופה... הוא נתן לעובדים בבית הוראה להקליט אותי, לצלם אותי. הייתי בעצם במעקב בתוך ביתי ומבצרי."⁹⁸

"הגרש שלי פשוט חי איתי בזירה שמרושתת מצלמות עשרים וארבע-שבע כל הזמן. בתוך הבית ומחוץ לבית. אם הייתי יוצאת הוא היה יודע לאן אני יוצאת. מה הייתי עושה בבית, הוא היה יודע כל הזמן... הוא היה פשוט, הוא קיבל כוח עצום מכך שהוא רואה אותי כל הזמן, הוא יודע מה אני עושה כל הזמן..."⁹⁹

תופעות של הפרת פרטיות במסגרת מערכת יחסים זוגית (וכן לפני ואחריה) אינן בלתי מוכרות. הסוגיה של הפרת פרטיות בתוך מערכת יחסים היא, כפי שהסברנו בפרק הקודם, מורכבת. הדין מעניק כלים להתמודדות עם הפרות פרטיות, באופנים שונים: במישור הפלילי, בצווי מניעה ובפיצוי נזיקי. בחוק קיימות גם התייחסויות ספציפיות להתנהגויות מפרות-פרטיות שעשויות להתרחש במערכות יחסים זוגיות (אך לא רק) כגון הטרדה מאיימת ("סטוקינג"; *stalking*). בבסיס דברי חקיקה אלה, עומדת ההבנה שהתנהגויות אלה הן פסולות ופוגעניות, וכי יש להפסיקן באמצעות מתן סעדים אפקטיביים.

ואולם, אנו סבורות כי יש להרחיב את ההבנה של הפסול שבהפרת פרטיות חמורה ומעקב במערכת יחסים זוגית, כך שבמקרים המתאימים הפגיעה בפרטיות תיחשב להתנהגות אלימה. בהתאם, יש למקם את התופעה של הפרות פרטיות חמורות בהקשר הזוגי בתוך התופעה הכוללת של אלימות במשפחה.

משיחות שערכנו עם עובדות סוציאליות ממקלטים לנשים נפגעות אלימות, עורכות דין וארגוני נשים, וכן מעיון בפסיקה, עלה כי ניתן להצביע על קיומה של תופעה הכוללת מעקב ובידול פיזיים או מקוונים, שימוש באמצעים טכנולוגיים לאיתור מיקום, צילום ללא ידיעת המצלמת, האזנה לשיחות, חדירה להתכתבויות ולרשתות חברתיות, מעקב כלכלי כגון חדירה לחשבון בנק, ועוד. התנהגות זו משתלבת בתוך מערכת יחסים אלימה, אשר כוללת, כמתואר לעיל, אלמנטים של שליטה וצמצום צעדי בת הזוג. ואולם, לצד השתלבות זו, ניתן גם להפריד ולהתבונן על ההתנהגות מפרת-הפרטיות בהקשר זה באופן מובחן.

⁹⁷ קוורטין, לעיל ה"ש 1, בעמ' 134.

⁹⁸ שם, בעמ' 132.

⁹⁹ פרוטוקול ישיבה 62 של הוועדה למעמד האישה ולשוויון מגדרי, הכנסת ה-24, 6 (6.6.2022) (להלן: פרוטוקול ישיבה 62).

היקפה של התופעה קשה להערכה ולמדידה, אולם אנו סבורות שיש די נקודות שמצטברות לכלל זיהוי התופעה.

אנו מבקשות להאיר מופעים של הפרות פרטיות במסגרת מערכות יחסים זוגיות, בשני אופנים עיקריים: נבקש להסביר כיצד מופעים אלה עולים לשיטתנו כדי התנהגות אלימה, וכן נבקש להסביר כיצד מתוך מארג הביטויים של אלימות במערכת יחסים זוגית, ניתן להתייחס באופן נפרד ומובחן להפרות פרטיות חמורות. למיקוד זה בהתנהגויות מפרות-פרטיות בזוגיות שהן במהותן אלימות נקרא בשם **אלימות מעקבית**.

כפי שציינו בפרק הקודם, ניתן להגדיר אלימות במגוון דרכים, אך לצורך מסמך זה, אנו מאמצות את ההגדרה לפיה אלימות בין בני זוג קשורה בדפוסים מתמשכים של שליטה וכפייה. בראייתנו, קיים קשר הדוק בין דפוסים אלה, ובין מופעים מסוימים של הפרת פרטיות בין בני זוג, שבאים לידי ביטוי בערעור על השליטה במידע פרטי ואוטונומיה. לכן, אך טבעי הוא שפעולות של מעקב, פיקוח, תיעוד, הפצה ללא רשות והפרת אמון בעת שימוש במידע ללא הסכמה ייחשבו לא רק כהפרות פרטיות כשלעצמן, אלא כאשר מדובר בדפוס התנהגות מתמשך ועקבי, הם ייחשבו גם כהתנהגות אלימה ובעלת השלכות על כבודה, טובתה והאוטונומיה של הנפגעת.

במחקר שביצענו בספרות ובפסיקה בישראל, זיהינו יחס דיכוטומי יחסית להתנהגויות שמתוארות לעיל: הפרות פרטיות חמורות מוזכרות במסגרת תיאור מערכת יחסים אלימה, אך הן מתוארות כדרך אגב ולא ממוסגרות כחלק מהדפוסים האלימים של מערכת היחסים. מצד שני, כאשר ההליך המשפטי מתמקד בהפרות הפרטיות, גם אם הן התבצעו במסגרת מערכת יחסים, אין הבנה ממשית כי הנפגעת איננה רק נפגעת בשל הפרות הפרטיות כשלעצמן, אלא היא עשויה לחוות תופעות והשלכות האופייניות באופן כללי לנפגעות אלימות במשפחה.

לכן, בבסיס מושג האלימות המעקבית מצויה ההבנה, שהיא ממוקמת בצומת שבין תופעת האלימות במשפחה להפרות פרטיות בתוך מערכת היחסים הזוגית. נדגיש, כי במונח "אלימות מעקבית" אין מדובר בהכרח בזיהוי תופעה נפרדת או חדשה (אף שאנחנו נטען שהתפתחות הטכנולוגיה תרמה בצורה משמעותית להרחבת התופעה), אלא בנקודת מבט אחרת על התנהגות מסוימת, ומסגורה, לשם התכלית של שיפור ההתמודדות עמה.

להסתכלות זו ישנם מספר יתרונות משמעותיים:

- שיום (naming)¹⁰⁰ של התופעה בתוך ההקשר הכללי של מערכות יחסים אלימות תאפשר הבנה עשירה יותר של תופעת האלימות במשפחה, תשפר תהליכי הכרה בפגיעה,¹⁰¹ ומשם תסייע במתן טיפול מיטבי ובהשבת כבודן של הנפגעות;
- הבהרה של חומרת ההתנהגויות מפרות-הפרטיות בתוך מערכת היחסים הזוגית, שכפי שנראה בהמשך, אינה משתקפת בדרך כלל ביחס הרווח אליהן בקרב הציבור הרחב ובקרב גורמי אכיפת החוק. הכרה בחומרת התנהגות זו תשפר גם את הטיפול בפגיעות אלה מצד גורמים שונים, לרבות גורמי טיפול, בגין ההבנה כי הפרות פרטיות חמורות בתוך מערכת

¹⁰⁰ דפנה ברק ארז "מזיהוי עוול לסעד משפטי: Naming, Blaming, Claiming" מעשי משפט ג 33, 34-35 (2010).

¹⁰¹ שם, בעמ' 37.

יחסים זוגית עשויה לעלות כדי התנהגות אלימה, על כל מאפייניה והשפעותיה הפסיכו-סוציאליות על הקורבן;

- בפן המשפטי, ההבנה כי מדובר בתופעה של הפרת פרטיות תשפר את הנגישות לכלל הכלים המשפטיים העומדים לרשות קורבנות של הפרת פרטיות, לרבות המישור הפלילי והסעד האזרחי.

הסעדים המוכרים כיום להתמודדות עם תופעות מפרות-פרטיות בהקשר הזוגי מתמקדים בהפסקת הפעולה מפרת-הפרטיות – בעיקר בצורה של בקשה לצו למניעת ההטרדה. מדובר באפשרות נקודתית, שמעניקה אמנם פתרון מהיר, אך היא אינה מתייחסת לתופעה בכללותה ולהשפעותיה על הנפגעות – לרבות הנזק שנגרם להן, וכן אינה כוללת סנקציה במישור הפלילי. נטען שהחסר בזיהוי ההתנהגויות מפרות-הפרטיות כתופעה במערכת היחסים הזוגית שהיא גם אלימה וגם מפרת פרטיות, מביא לחוסר מודעות לטווח הסעדים הנגשיים לנפגעות – גם כאשר מתקבל סעד נקודתי להפסקת ההתנהגות הפסולה.

לפיכך, שיום ומסגור נכון של התופעה, העלאתה למודעות ולשיח הציבורי, והצבעה על כלל הסעדים המתאימים הקיימים בחוק, יכולים להעשיר את ארגז הכלים המשפטי שעומד לרשותן של הנפגעות, ולספק להן דרכים נוספות למיצוי זכויותיהן.

בפרק זה, נתאר את תופעת האלימות המעקבית, נסביר מה היא כוללת, ונעמוד על חומרת הפגיעה לה היא גורמת. נראה שבמקרים מסוימים, יש לראות בהתנהגויות מפרות-פרטיות במסגרת מערכות יחסים זוגיות כאלימות, נציג את הנזקים הפוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מהתנהגויות אלה, ולבסוף נדון בקצרה בהתייחסות הקיימת בדיון הישראלי להטרדה מאיימת, שלה ממשקים רבים עם התופעה בה אנו עוסקות.

א. "מעקב בתוך ביתי ומבצרי"¹⁰²: דוגמאות לתופעת האלימות המעקבית

בספרות ובפסיקה מתוארים מקרים של הפרות פרטיות בין בני זוג, שעשויים ללמד על תופעת האלימות המעקבית ועל מופעיה השונים. מקרים אלה כוללים מעקב אובססיבי אחר האישה באמצעים שונים ומגוונים, ונראה כי הם קשורים ברצון לשלוט באישה. בחלק מהמקרים, הפרות הפרטיות מתקיימות במהלך הקשר הזוגי. כך למשל, תואר מקרה בו במהלך הקשר, הגבר נהג להקליט את בת זוגו באמצעות מכשירי הקלטה שהתקין בביתם המשותף, ואף ביקש מצוות העובדים בבית לדווח לו על מעשיה.¹⁰³ במקרה אחר, אישה העידה שבמהלך הקשר הזוגי שלה עם בעלה, הוא רישת את הבית במצלמות והתקין אפליקציות מעקב במחשב ובטלפון הנייד שלה.¹⁰⁴ במקרה נוסף, גבר הקליט את אשתו במשך שנים בביתם, לטענתה מתוך אובססיה לשלוט על חייה,¹⁰⁵ ובעוד מקרה, הגבר נהג לבלוש אחר זוגתו בדרך לעבודתה כדי לברר האם היא מקיימת קשרים עם אחרים.¹⁰⁶

¹⁰² קוורטין, לעיל ה"ש 1, בעמ' 132.

¹⁰³ שם.

¹⁰⁴ פרוטוקול ישיבה 62, לעיל ה"ש 99.

¹⁰⁵ תמ"ש (משפחה ת"א) 64191/00 ש.ס.נ' ש.י. (נבו 11.4.2006).

¹⁰⁶ תמ"ש (משפחה אשד') 12102/06 ה.ד.נ' נ.ד. (נבו 31.10.2011).

לעתים, הפרות הפרטיות המתוארות התבצעו בדרך של "חובת דיווח" של האישה על כל מעשיה ועל מקום הימצאה, בכל זמן במהלך היום. דוגמה לכך היא המקרה של גואל רצון, שדרש מהנשים עמן היה בקשר, לדווח לו על מקום הימצאן ועל מעשיהן עשרות פעמים ביום.¹⁰⁷

מופעים דומים של הפרות פרטיות בין בני זוג התקיימו לאחר סיום הקשר הזוגי. כך, תואר מקרה בו גבר התקין מצלמות נסתרות בבית זוגתו לשעבר, התקין תוכנות מעקב במכשיר הטלפון הסלולרי שלה, והתקין חיבור שמאפשר צפייה מרחוק במחשב האישי שלה.¹⁰⁸ במקרה אחר, גבר שלח חוקרים פרטיים שיעקבו אחרי אשתו לשעבר במטרה לברר על מערכת יחסים שהיא מקיימת לכאורה עם גבר אחר, זאת בנוסף להתקנת מצלמות בביתה.¹⁰⁹ במקרה נוסף, לקראת סוף חיי הנישואין ולאחר הגירושין, גבר התקין מצלמות בדירת אשתו (לשעבר).¹¹⁰

פרט להתנהגויות הקשורות במעקב, ניתן למצוא בפסיקה ובספרות תיאורים של התנהגויות מפרות-פרטיות נוספות, כמו שליחת הודעות אובססיביות ומטרדה,¹¹¹ פרסום צילומים אישיים (מיניים או אחרים) ללא קבלת הסכמה,¹¹² ועוד. מסמך זה מתמקד בסוגיית המעקב, ולכן לא נרחיב על תופעות אלה. אף על פי כן, חשוב לדעת שהתנהגויות כגון אלה עשויות להופיע לצד מעקב במסגרת מערכות יחסים זוגיות אלימות, והכלים המשפטיים עליהם נרחיב בהמשך, עשויים להיות רלוונטיים גם אליהן.

ב. מה בין אלימות מעקבית, סטוקינג ואלימות טכנולוגית?

כאמור, לתיאור התופעה שבה אנו עוסקות במסמך זה, בחרנו בשם אלימות מעקבית. מיקודו של המונח הוא בממשק שבין התנהגות אלימה במערכת יחסים להפרות פרטיות בין בני זוג.

בספרות ניתן למצוא התייחסות נרחבת לשתי תופעות שמשיקות לאלימות המעקבית או מהוות ביטויים שלה: "סטוקינג" (הטרדה מאיימת) ו"אלימות טכנולוגית". מונחים אלו מתארים מופעים מסוימים של הפרת פרטיות במסגרת מערכות יחסים אלימות בין בני זוג, ואולם, המיקוד שלהן הוא שונה. בשורות הבאות נסקור בקצרה את המחקר בקשר לתופעות הללו, ולאחר מכן נבחין מושגית בינן לבין אלימות מעקבית.

סטוקינג (stalking)

סטוקינג מוגדר בדרך כלל כדפוס של התנהגות מטרדה או מאיימת, המכוונת לאדם ספציפי ואשר עשויה לגרום לאדם סביר להרגיש פחד.¹¹³ דפוס התנהגות זה עשוי לכלול מעקב או ריגול; ביצוע התקשרות לא רצויה באמצעות מכשיר טלפון, ומשלוח אובססיבי של מכתבים, הודעות דוא"ל או

¹⁰⁷ קוורטין, לעיל ה"ש 1, בעמ' 134; ע"פ 8271/14 רצון נ' מדינת ישראל (נבו 18.7.2016).

¹⁰⁸ תלה"מ (משפחה י-ם) 1118-09-17 ד.מ.נ' ת.מ.מ (נבו 21.5.2019).

¹⁰⁹ תמ"ש (משפחה פ"ת) 3653-04-16 ו' נ' מ' (נבו 10.2.2019).

¹¹⁰ ע"א (חי') 18698-11-21 פלונית נ' אלמוני (נבו 26.6.2022).

¹¹¹ ת"ק (תביעות קטנות ת"א) 13290-02-23 צוקרון נ' אברהמוביץ (נבו 6.8.2023).

¹¹² ראו לדוגמה הדר דנציג-רוזנברג ורוני רוזנברג "פורנוגרפיה נקם כהטרדה מינית", חוקים ט 265, 273 (2017).

¹¹³ Roland D. Maiuro, Perspectives on Stalking: Victims, Perpetrators, and Cyberstalking 5 (2015). בישראל, "סטוקינג" קיבל את השם העברי "הטרדה מאיימת". ההגדרה המשפטית להטרדה מאיימת מעט שונה מזו שמובאת לעיל, שהיא ההגדרה המקובלת בארצות הברית ובספרות המחקר שמבוססת עליה. כך למשל, ההגדרה הישראלית לא כוללת את יסוד הפחד. להרחבה בעניין זה ראו פרקים 1.2 ו-3 להלן. עם זאת, הן בעולם, הן בישראל – מקובל שההגדרה לסטוקינג או להטרדה מאיימת כוללת בתוכה התנהגויות של בילוש, מעקב ופגיעה בפרטיות. לכן, לצורך הדיון כאן, אין נפקות לשוני בין ההגדרות המשפטיות. אנו משתמשות כאן במילה הלוועזית סטוקינג חלף המונח העברי "הטרדה מאיימת", מפני שרבים מהמחקרים שאותם אנו מצטטות מבוססים על ההגדרה המשפטית לסטוקינג בארצות הברית ובמדינות אחרות בעולם, ששונה במידה מסוימת מההגדרה הישראלית להטרדה מאיימת. אף שמדובר בתופעות זהות, נעדיף שלא לבלבל בין המונחים כדי לדייק בהתייחסותנו לממצאי המחקר.

הודעות אחרות; המתנה במקום או הופעה ללא סיבה לגיטימית; ופרסום מידע והפצת מידע כוזב.¹¹⁴ הגדרה אחרת, מתייחסת לסטוקינג כהתנהגות חוזרת ומתמשכת שנועדה לכפות תקשורת או מגע בלתי רצויים על אדם אחר.¹¹⁵ גם הגדרה זו מתייחסת למעקב, אך היא שמה דגש על דרכי ההתקשרות השונות בהן הפוגע משתמש כדי ליצור קשר או לבוא במגע עם הקורבן.

דפוסים שונים של מעקב או ריגול הם התנהגות עתיקת יומין, והם זכו להתייחסויות שונות בתרבות הפופולרית.¹¹⁶ סיקור תקשורתי נרחב סביב רצח השחקנית האמריקנית רבקה שפר על ידי הסטוקר שלה בשנת 1989 סייע להעלאת המודעות הציבורית לסטוקינג כבעיה חברתית.¹¹⁷ מותה, יחד עם חמישה מקרי רצח נוספים של נשים שנרצחו על ידי בן זוג לשעבר באותה עת – הוביל את בית המחוקקים בקליפורניה לחוקק את החוק הראשון נגד סטוקינג בשנת 1990.¹¹⁸ מאז אותו זמן, תופעת הסטוקינג זכתה לתשומת לב מחקרית גוברת.

מחקרים אמפיריים מצביעים על כך שהמבצעים השכיחים ביותר של סטוקינג הם בני זוג בהווה או לשעבר,¹¹⁹ וכי המניעים הנפוצים ביותר לסטוקינג קשורים במערכות יחסים בין-אישיות בין מבצעי הסטוקינג ובין הנפגעות,¹²⁰ וברצון המטרידים לבסס שליטה בנשים המוטרדות.¹²¹ המחקר מלמד כי סטטיסטית, התנהגויות אלה מבוצעות בעיקר בידי גברים, ובעיקר כלפי נשים.¹²² במחקר שנערך בקרב קורבנות התעללות במשפחה בארצות הברית, כ-48% מהנשים דיווחו על סטוקינג על ידי בן זוג לשעבר,¹²³ ומחקר נוסף שבחן את חוויותיהן של נשים שנפגעו מסטוקינג על ידי בן זוג לשעבר, מצא כי 21% מהקורבנות דיווחו שהמעקב אחריהן התרחש לפני סיום הקשר; 43% מהן דיווחו כי המעקב התרחש לאחר סיום הקשר, ו-36% מהקורבנות דיווחו כי המעקב התרחש הן לפני סיום הקשר והן לאחר הפרידה.¹²⁴ לפיכך, בניגוד לדעה הרווחת, נשים עלולות להיפגע ממעקב או מסטוקינג על ידי בן זוגן גם בזמן הקשר, ולא רק בסיומו.

”סייבר סטוקינג” ואלימות טכנולוגית

המהפכה המתחוללת בעשורים האחרונים, הכוללת התפתחות טכנולוגית בתחומי המחשב, המידע הדיגיטלי והרשתות הדיגיטליות – משפיעה במידה הולכת וגדלה גם על מערכות יחסים אינטימיות,

HENG C. CHAN & LORRAINE L. SHERIDAN, PSYCHO-CRIMINOLOGICAL APPROACHES TO STALKING BEHAVIOR: AN INTERNATIONAL PERSPECTIVE 14 (2020).

.Britta Ostermeyer et al., *Stalking and Violence*, 39 PSYCHIATRIC CLINICS N. AM. 663 (2016)¹¹⁵

¹¹⁶ להרחבה בעניין זה ראו אורית קמיר “אהבה עזה כמוות או הטרדה מאיימת? – הטרדה מאיימת (stalking), שירת אלתרמן וקולנוע ישראלי בין הדרת-כבוד (honor) וכבוד סגולי (dignity): ניתוח של תרבות ומשפט, רומנטיקה ואלימות” **משפטים על אהבה** 475 (ארנה בן-נפתלי וחנה נוח עורכות 2005).

¹¹⁷ MAIURO, לעיל ה”ש 113.

¹¹⁸ שם.

¹¹⁹ Patricia Tjaden & Nancy Thoennes, *Stalking in America: Findings from the National Violence Against Women Survey*, NIJ & NCIPC, RESEARCH IN BRIEF 2 (1998). במחקר מוכרים מספר סיווגים למקרים של סטוקינג, אשר כוללים סוגים שונים של מערכות יחסים (עם או ללא היכרות מוקדמת בין המטריד לקורבן). תחת כל סוגי הסיווגים – נראה כי מרבית המקרים של סטוקינג או של הטרדה מאיימת מתרחשים על רקע של מערכת יחסים זוגית בין המטריד לקורבן. להרחבה על מקרים שונים של סטוקינג ראו דוד ש’ גבאי ריכטר “מה בין בן זוג לשעבר שאינו מרפה לבין שכן כפייתי?” **חוקים** ט 313, 319-317 (2017).

¹²⁰ Tjaden & Thoennes, שם, בעמ’ 8.

¹²¹ EMILY FINCH, THE CRIMINALIZATION OF STALKING: CONSTRUCTING THE PROBLEM AND EVALUATING THE SOLUTION, 15 (2001).

¹²² Tjaden & Thoennes, לעיל ה”ש 119.

¹²³ Sarah M. Norris & Russel E. Palarea, *A Pattern of Violence: Analyzing the Relationship Between Intimate Partner Violence and Stalking*, 26 VIOLENCE & VICTIMS 91,92 (2011).

¹²⁴ Tjaden & Thoennes, לעיל ה”ש 119, בעמ’ 6.

ולמרבה הצער – על אלימות בין בני זוג. מכשירים ותוכנות, טלפונים חכמים, יישומונים (אפליקציות), מערכות מיקום גלובליות (GPS) ואינטרנט של הדברים (IoT), משמשים יותר ויותר למעקב אחר נשים ולהסלמת הפגיעה בהן מצד בני זוגן.¹²⁵ במחקר, תופעות של מעקב, ריגול, הטרדה, איום ופגיעה בעזרת אמצעים טכנולוגיים שונים נדונות במונחים של "סייבר סטוקינג" (cyber stalking), "אלימות טכנולוגית", "אלימות באמצעות טכנולוגיה", "שליטה כופה באמצעות טכנולוגיה", ועוד.¹²⁶

טכנולוגיות חדשות עשויות לשמש ככלי מתקדם ומתוחכם יותר לביצוע פעולות אלימות שהיו מוכרות גם בעבר, או במילים אחרות – לשמש כ"מדיום חדש לפרקטיקות 'ישנות'".¹²⁷ הן עשויות גם להקל על פעולות שבוצעו בעבר באופן "לא מקוון", או לבסס סוגים חדשים של התנהגויות אלימות. נראה כי המשותף לכלל ההתנהגויות המבוצעות בסיוע עזרים טכנולוגיים הוא שהן נועדו, בין השאר, לבסס את שליטת הגבר באישה. זאת, בדומה לסוגים אחרים של אלימות בין בני זוג, ובהתאם להמשגה של סטארק בדבר "שליטה כופה", שתוארה בפרק הקודם.¹²⁸

אמצעים טכנולוגיים שונים כמו מצלמות נסתרות, מכשירי GPS, Air Tag ועוד – מאפשרים לפוגעים לבסס שליטה במנותק ממגבלות של זמן ומקום, באופן שעשוי להיות נסתר וקשה לגילוי ולהוכחה.¹²⁹ רבים מהאמצעים הללו זולים ונגישים מאוד, ולא מצריכים מאמץ מיוחד מצד הפוגעים לצורך השימוש בהם.¹³⁰ מכלול המאפיינים הללו, הופכים את השליטה והמעקב אחר נשים אף לחמורים ומסוכנים יותר. הם עלולים לשלול את האוטונומיה והחירות של האישה באופן שלא מותיר לה כל מרחב פרטי, מכיוון שאמצעי מעקב טכנולוגיים, בניגוד לבני אנוש – עשויים ללוות אותה לכל מקום, ובכל זמן, באופן שמייצר אומניפוטנטיות לפוגעים.

אלימות מעקבית

כאמור, התופעות או ההתנהגויות בהן אנו עוסקות במסמך זה קשורות בסוגים שונים של הפרת פרטיות המתרחשים במסגרת מערכות יחסים זוגיות אלימות, תוך התמקדות בפעולת המעקב. כפי שהראינו לעיל, ההגדרות המקובלות לסטוקינג עשויות לכלול התנהגויות נוספות על אלה שאליהן אנו מתייחסות כאן, וכך גם באשר למטרות או המוטיבציה לביצוע הסטוקינג, שאינן בהכרח מטרות של השגת שליטה והצרת צעדיה של האישה. לכן, הטרדה מאיימת יכולה להיות ביטוי של מערכת יחסים המתאפיינת באלימות מעקבית, אך לא כל מקרה של הטרדה מאיימת בהכרח מצביע על קיומה של אלימות מעקבית. יתרה מכך, הטרדה מאיימת יכולה להתקיים בין אנשים שכלל אין ביניהם ולא היו ביניהם יחסי זוגיות. כפי שנראה בסקירה שלהלן, הליכים שעניינם הטרדה מאיימת עוסקים גם בסכסוכי שכנים; במערכות יחסים עסקיות; או בסכסוכים אחרים, לרבות סכסוכים בין שוכר למשכיר, או בין מתפללים בבתי כנסת.

באשר למיקומה של האלימות המעקבית ביחס לאלימות הטכנולוגית, הרי שבניגוד לאלימות הטכנולוגית, שמתמקדת באמצעים בהם נעשה שימוש לצורך מעקב וביסוס השליטה, במקרה של

Heather Douglas, Bridget A. Harris & Molly Dragiewicz, *Technology-facilitated Domestic and Family Violence: Women's Experiences*, 59 THE BRITISH J. CRIMINOLOGY 551 (2019).

126 לדין בטרמינולוגיה זו ראו Bridget A. Harris & Delanie Woodlock, *Digital Coercive Control: Insights from Two Landmark Domestic Violence Studies*, 59 THE BRITISH J. CRIMINOLOGY 530, 533 (2019).

127 שם, בעמ' 532.

128 Stark, לעיל ה"ש 16.

129 לסקירה של מכשירים אלה ושל מאפייניהם השונים ראו Rose Ceccio et al., *Sneaky Spy Devices and Defective Detectors: The Ecosystem of Intimate Partner Surveillance with Covert Devices*, USENIX SECURITY (2023).

130 שם.

אלימות מעקבית אנו מבקשות להתמקד בפעולה שמבוצעת בפועל: מעקב, בקרה ושליטה. כפי שעולה מהדוגמאות שהוצגו בתת-הפרק הקודם, מעקב יכול להתבצע הן באמצעים טכנולוגיים, הן באמצעים שאינם מערבים טכנולוגיה. לכן, על אף שהמונח "אלימות טכנולוגית" כולל בתוכו חלק מההתנהגויות אליהן אנו מתייחסות – אנו סבורות כי לצורך הצגת התמונה השלמה, וכדי להסב את תשומת הלב לסעדים המתאימים בחוק – המונח אלימות מעקבית עדיף.

המיקוד בתכלית השימוש בטכנולוגיה, ולא בטכנולוגיה עצמה, מסייע גם להבהיר את מהות הפגיעה ולאתר בדין הקיים את התרופה המתאימה לפגיעה זו. הפגיעה אינה מעצם השימוש בטכנולוגיה, אלא משולבת בשניים: הפרת פרטיות והתנהגות אלימה. לכך נפנה כעת.

ג. מהות הפגיעה

אנו טוענות כי יש לראות בהתנהגויות מפרות-פרטיות, ובמרכזן, מעקב אחר בן או בת זוג – כהתנהגויות אלימות. בספרות, כבר הוכר הקשר בין התנהגויות של סטוקינג (בין אם באמצעות טכנולוגיה ובין אם באמצעים אחרים) לבין אלימות בין בני זוג.¹³¹ נזכיר כי ההגדרה לסטוקינג, אליה מתייחסים מרבית המחקרים שאת ממצאיהם אנו מביאות כאן, כוללת בנוסף למעקב, גם התנהגויות שונות של הטרדה, איום ויצירת קשר בלתי רצוי. בפרק זה, נרצה לבסס את הטענה כי במעקב כשלעצמו, גם כשאינו מלווה בהתנהגויות פוגעניות נוספות (אף שבמרבית המקרים הוא לא יופיע לבדו), יש יסוד פוגעני ואלים. לפיכך, על אף שמרבית המחקרים מתייחסים ככל הנראה לטווח רחב יותר של התנהגויות, נביא כמה ממצאיהם החשובים לעניינינו בקצרה להלן, ולאחר מכן ננמק, תוך מיקוד במעקב.

סטוקינג הוכר במחקר כגורם סיכון לאלימות חמורה, לרבות אלימות מינית ורצח. במחקר אחד, שנערך בארצות הברית, נמצא כי כ-68% מהנשים במדגם, היו קורבנות לסטוקינג ב-12 החודשים שקדמו לרצח או לניסיון הרצח שלהן.¹³² מחקר אחר שנערך בארצות הברית מצא כי 85% מהנשים במדגם סבלו מסטוקינג על ידי בן זוג לפני שניסה לרצוח אותן.¹³³ המחקרים מצביעים על כך שסטוקינג המבוצע על ידי בן זוג עלול להיות מסוכן במיוחד.¹³⁴ הוא עשוי להתקיים במשך שנים רבות, ולעיתים קרובות, נמשך תקופות ארוכות יותר מאשר סטוקינג המבוצע על ידי אדם זר.¹³⁵ בני זוג אלה, נוטים להיות אלימים יותר מזרים (שיעור אלימות של 26%-76.2% לעומת 8%-37%),¹³⁶ ונמצא כי הם מפעילים סוגים חמורים יותר של אלימות כנגד קורבנותיהם.¹³⁷ במצב דברים זה, השימוש בטכנולוגיות מעקב עלול להחמיר את הסיכון למצבן של נשים הנמצאות במערכות יחסים מתעללות, מכיוון שהוא מספק לפוגעים הזדמנויות נוספות ונרחבות להגברת המעקב ולביסוס השליטה בהן. נוסף על כך, המעקב על ידי בן הזוג במערכות יחסים כגון אלה, מציב קושי עצום ליכולתן של נשים

¹³¹ Heather C. Melton, *Stalking in the Context of Intimate Partner Abuse – In the Victim's Words*, *In the Victim's Words*, STEPHEN J. MOREWITZ, *STALKING AND VIOLENCE: NEW PATTERNS OF TRAUMA*; 2 *FEMINIST CRIMINOLOGY* 347 (2007) AND OBSESSION (2003).

¹³² Judith M. McFarlane, Jacquelyn C. Campbell & Kathy Watson, *Intimate Partner Stalking and Femicide: Urgent Implications for Women's Safety*, 20 *BEHAV. SCI. LAW* 51, 60 (2002).

¹³³ Judith M. McFarlane et al., *Stalking and Intimate Partner Femicide*, 3 *HOMICIDE STUDIES* 300, 311 (1999).

¹³⁴ Delaine Woodlock, *The Abuse of Technology in Domestic Violence and Stalking*, 35 *VIOLENCE AGAINST WOMEN* 584, 586 (2017).

¹³⁵ Tjaden & Thoennes, לעיל ה"ש 119, בעמ' 12.

¹³⁶ Rosa Viñas-Racionero et al., *The Association Between Stalking and Violence in a Sample of Spanish Partner Violence Cases*, 61 *INT. J. OFFENDER THERAPY & COMP. CRIMINOLOGY* 561, 562 (2017).

¹³⁷ Woodlock, לעיל ה"ש 134, בעמ' 586.

לצאת ממערכת היחסים האלימה,¹³⁸ לסיים את הקשר עם בן הזוג המתעלל, ובמקרים מסוימים – להציל את חייהן.

כמו כן, נמצא כי קיים קשר בין סטוקינג ובין צורות אחרות של אלימות בין בני זוג; נשים שהיו קורבנות לסטוקינג על ידי בן זוגן, סבלו מסוגים נוספים של התעללות כמו התעללות רגשית, מינית, פיזית וכלכלית.¹³⁹ לפי סטארק, ניתן לראות בסטוקינג כאחת מבין ההתנהגויות שנועדו לבסס שליטה כופה באישה.¹⁴⁰ במסגרת זאת, המעקב אחר האישה מאפשר לבן הזוג המבקש לבסס שליטה – להגביר ולהחריף את שאר סוגי האלימות ודפוסי השליטה אותם הוא מפעיל כנגד בת הזוג שלו.

קשה לבדוד את פעולת המעקב ממחקרים המבוססים על הגדרה רחבה יותר לסטוקינג, ואשר מתייחסים למגוון התנהגויות נוספות. אף על פי כן, ברור שמעקב אחר נשים על ידי בן זוגן עלול להחמיר את האלימות המופעלת כלפיהן לסוגיה השונים, ועקב כך, הוא מציב איום חמור לשלומן.

עם זאת, טענתנו היא שהמעקב אלים לא רק בשל היותו גורם סיכון להתנהגויות חמורות יותר, או נוכח הקשר שלו לסוגים אחרים של התעללות; אלא, במעקב במסגרת הקשר הזוגי יש פסול אינהרנטי. תיארונו בפרק הקודם את הזכות לפרטיות כ"תחילתה של החירות",¹⁴¹ והצגנו גישות שונות לזכות זו. גישת הפרטיות כשליטה, שהיא הגישה המרכזית שהתקבלה בדיון הישראלי ובפסיקה, מזהה כאמור את עיקרה של הפרטיות כשליטה של האדם בעצמו, ובמידע על אודותיו.¹⁴² כאשר אדם נתון למעקב תמידי מצד אדם אחר, לא כל שכן כאשר מדובר במעקב המבוצע על ידי בן זוגו, בביתו שלו ובמרחב המחיה שלו – פעולת המעקב שוללת ממנו במידה רבה את השליטה על עצמו ועל המידע שלו, ובכך היא שוללת יסוד מרכזי באנושיות שלו. במקום שהאדם ישלוט במידע שלו, מישהו אחר שולט באדם עצמו.

בהקשר של יחסי אזרח-מדינה בדמוקרטיה ליברלית, מקובל לטעון שכאשר המדינה עוקבת אחר אזרחיה, והם יודעים על מעקב זה – נוצרת תחושת מעקב היוצרת אפקט מצנן.¹⁴³ תחושה זו קשורה במבט הממשמע עליו הצביע מישל פוקו, כשניתח את הצעת הפנאופטיקון של ג'רמי בנת'אם – כלא שבנוי כך שהאסירים אינם יודעים אם ומתי הם נצפים על ידי הסוהרים.¹⁴⁴ במצב כזה, האסירים מפנימים את היותם נצפים, וההפנמה הזו הופכת אותם לסוהרים של עצמם.¹⁴⁵ בדומה, ניתן לראות גם במעקב המבוצע על ידי בן זוג ככזה שעלול ליצור אפקט ממשמע, אשר כולא הלכה למעשה את הנשים הנתונות למעקב, ועלול לגרום להן להימנע מביצוע פעולות שונות אף בביתן שלהן.¹⁴⁶ השופט סולברג קבע בעניין **הספר הגנוז** כי "הזכות לפרטיות במופעה הרומנטי, היא למעשה זכותו של בן הזוג לא להיות מנוצל על ידי בן זוגו".¹⁴⁷ ניתן להרחיב הבנה זו, ולקבוע כי זכותו של בן הזוג היא גם להיות

¹³⁸ Jill P. Dimond, Casey Fiesler & Amy S. Bruckman, *Domestic Violence and Information Communication Technologies*, 23 INTERACTING WITH COMPUTERS 413 (2011).

¹³⁹ Woodlock, לעיל ה"ש 134, בעמ' 590.

¹⁴⁰ Stark, לעיל ה"ש 16, בעמ' 209.

¹⁴¹ עניין **דיין**, לעיל ה"ש 55.

¹⁴² ראו עמ' 9 לעיל.

¹⁴³ מיכאל בירנהק "פרטיות במשבר: הנדסה חוקתית והנדסת פרטיות" **משפט וממשל** כד 165 (2022).

¹⁴⁴ שם.

¹⁴⁵ שם.

¹⁴⁶ לקביעה זו ניתן למצוא תמיכה בספרות המחקר העוסקת בהשפעות הפסיכולוגיות של סטוקינג. ראו Katrine B. H. Johansen & Tine Tjørnhøj-Thomsen, *The Consequences of Coping with Stalking – Results from the First Qualitative Study on Stalking in Denmark*, 61 INT. J. PUB. HEALTH 883, 886-87 (2016). ראו פירוט התוצאות ממחקר זה בהרחבה להלן בעמ' 21. כן ראו קוונטין, לעיל ה"ש 51, בעמ' 128.

¹⁴⁷ עניין **הספר הגנוז**, לעיל ה"ש 86.

חופשי ממעקב על ידי בן זוגו. מעקב כזה, פוגע פגיעה חמורה בחירות ובאוטונומיה של אדם לכתוב את סיפור חייו.

בהמשך לכך, המעקב אחר האישה מגביל אותה במידה רבה גם ביכולת היציאה שלה מהקשר הזוגי כאשר היא מעוניינת בכך (במיוחד כאשר למערכת היחסים נלווים סוגים נוספים של אלימות והתעללות, אך לא רק). עובדה זו מעצימה את שליטת הגבר באישה, את היותה נתונה במעין "כלא", ופוגעת פגיעה אנושה בחירותה. אכן, לפי פרנץ ודגן, מרכיב מרכזי באוטונומיה האישית של האינדיבידואל מחייב שתהיה לאדם אפשרות יציאה מהקשר הזוגי.¹⁴⁸ לטענתם, על החוק במדינה ליברלית להבטיח שכל אחד מבני הזוג יוכל לסיים את מערכת היחסים בכל עת שבה יחפוץ.¹⁴⁹ זמינות היציאה חיונית להבטחת מטרותיו של האינדיבידואל, והיא ערך ליברלי בסיסי ומהותי.¹⁵⁰ בהיעדר זמינות כזאת, כוחה של האישה בתוך הקשר נחלש, והיא נתונה לחלוטין לשליטתו של הגבר בחייה.

מעקב עלול לפגוע גם בכבודם של מושאי המעקב. לפי קמיר, "הטרדה מאיימת עלולה לפגוע במידה קשה ביותר בכבוד המחיה של מושאה, ויש שהיא פוגעת גם בכבוד הסגולי עד כדי ערעור תחושת הסובייקט של הקורבן".¹⁵¹ היא מוסיפה כי "כפייה חד צדדית זו יוצרת תחושת השפלה, ומחייבת את המוטרדת לתפוס עצמה כאובייקט הנתון לשליטתו של כוח חזק ממנה. הזהות העצמית והגדרת ה'אני' מתערערות".¹⁵² לדעתנו, דברים אלה נכונים במידה רבה גם כאשר מדובר על מעקב. בנוסף, וכפי שעולה מהדוגמאות שהבאנו בפתח הדברים – אנו סבורות כי גם כאשר האישה לא יודעת "בזמן אמת" כי היא נתונה למעקב, והיא מגלה בדיעבד כי אלה היו פני הדברים משך תקופה ארוכה – הדבר עלול להשפילה, להסב לה פגיעה קשה בכבוד, ולערער את תפיסת ה"עצמי" שלה.

לסיכום חלק זה, מעקב של בן זוג אחר בת זוגו, פוגע פגיעה קשה בזכותה לפרטיות, שולל מרכיב יסודי באנושיותה ובחירותה של האישה, וכן פוגע בשליטת האישה על חייה, באוטונומיה שלה ובכבודה העצמי. צירופם של כל אלה מבסס את המעקב כבעל יסוד אלים, נוכח הפגיעה החמורה שלו בערכים מוגנים מהותיים בחברה ליברלית. תפיסה זו מתיישבת עם הגדרת ה-OECD לאלימות במשפחה,¹⁵³ וכן עם הגדרתן של דנציג-רוזנברג ופוגץ', המצינות כי "אלימות כלפי בת זוג מוגדרת ככל התנהגות... שיוצרת בחוויה של האישה דפוס שליטה מתמשך".¹⁵⁴

ד. נזקים פוטנציאליים

בדומה להתנהגויות אלימות ופוגעניות אחרות, גם אלימות מעקבית עלולה לגרום לנזקים, נפשיים ואחרים. כאמור, האלימות המעקבית היא תופעה שאנו מצביעות עליה כאן לראשונה (אף שנראה כי לא מדובר בתופעה חדשה). על כן, קשה למצוא התייחסות במחקר ובספרות לתופעה הספציפית של מעקבים ממושכים בין בני זוג, ולהשלכות והנזקים אשר עלולים להיגרם כתוצאה מהם. עקב כך, מקור המידע על אודות מרבית הנזקים שיפורטו בחלק זה הוא במחקרים שעסקו בנזקים הנפשיים הנובעים מאלימות בין בני זוג (לרבות אלימות נפשית), ובנזקים שנובעים מתופעת הסטוקינג. לאור המאפיינים המשותפים שאנו מזהות בין תופעת האלימות המעקבית לבין תופעת הסטוקינג, ונוכח הממשקים

¹⁴⁸ Carolyn J. Frantz & Hanoch Dagan, *Properties of Marriage*, 104 COLUM. L. REV. 75 (2004).

¹⁴⁹ שם, בעמ' 85-86.

¹⁵⁰ שם.

¹⁵¹ אורית קמיר **כבוד אדם וחיה : פמיניזם ישראלי, משפטי וחברתי** 225 (2007) (להלן: קמיר, **כבוד אדם וחיה**).

¹⁵² שם, בעמ' 223.

¹⁵³ המשרד לביטחון פנים, **דו"ח הוועדה**, לעיל ה"ש 4, בעמ' 20.

¹⁵⁴ דנציג-רוזנברג ופוגץ', לעיל ה"ש 44.

המשותפים של האלימות המעקבית עם צורות נוספות של אלימות בין בני זוג, אנו משערות שעשויים להיות נזקים דומים שמאפיינים גם את תופעת האלימות המעקבית.

מחקרים שעוסקים בהשפעות תופעת הסטוקינג, מלמדים כי יש השלכות פסיכולוגיות משמעותיות על קורבנות התופעה. הקורבנות דיווחו שסבלו מחוסר אמון מוגבר, תחושת פראנויה, דיכאון, פחד, עצבנות, כעס, תוקפנות, הפרעות שינה כרוניות, עייפות וחולשה מוגזמת, כאבי ראש תכופים ובחילות מתמשכות.¹⁵⁵ עוד עלה מהמחקר, כי 55% מקורבנות הסטוקינג שלקחו חלק במחקר סבלו מתסמיני הפרעת דחק פוסט טראומתית (PTSD).¹⁵⁶ ממחקר נוסף עלה ש-78% מהקורבנות סבלו מסימפטומים שהצביעו על נוכחות של הפרעה פסיכיאטרית הניתנת לאבחון.¹⁵⁷ כמו כן, עלה כי הקורבנות נטו לדווח על מצב בריאותי ירוד ופיתוח של מחלות כרוניות,¹⁵⁸ ומספר קורבנות של סטוקינג דיווחו על היסטוריה של מחשבות אובדניות ואף על ניסיונות התאבדות.¹⁵⁹ מחקר נוסף הצביע על כך שאין בהכרח קשר בין היקף או חומרת הסטוקינג, לבין הסימפטומים שהתפתחו לאחר מכן, וכי היו קורבנות שנחשפו למקרים קשים יותר של סטוקינג, אשר הציגו פחות סימפטומים מאלו שנחשפו לסטוקינג בהיקף מוגבל יותר.¹⁶⁰

לסטוקינג יש גם השלכות חברתיות משמעותיות. מחקר שנערך בקרב קורבנות סטוקינג בדנמרק, הראה כי קורבנות שהיו להם יחסים אינטימיים עם הסטוקר (מספר דייטים או בני זוג לשעבר) הרגישו מאוימים יותר וחוו השלכות חברתיות חמורות יותר.¹⁶¹ דווח כי רוב הנפגעים ערכו שינויים קיצוניים בחיי היום-יום שלהם בכדי להימנע מהמעקבים: הם הגבילו את תנועתם, נמנעו ממפגשים עם חברים ובני משפחה במקומות ציבוריים, נמנעו משימוש ברשתות חברתיות ואף שינו נתיבי נסיעה ונאלצו לעבור דירה.¹⁶² כמו כן, הנפגעים דיווחו כי חשו בידוד חברתי קשה, איבוד קשר עם הקרובים להם בתקופות המעקב וכן דיווחו על חוסר אמון באנשים חדשים ובמצבים חדשים, בנוסף לתחושות ערך עצמי נמוך ומצוקה נפשית.¹⁶³ בקרב קורבנות שהיו להם יחסים אינטימיים עם הסטוקר, דווח גם על קשיים ביצירת מערכות אינטימיות חדשות.¹⁶⁴

לפי מחקרים אחרים שעסקו בהשלכות הנפשיות של אלימות במשפחה (כולל אלימות פיזית, פסיכולוגית, מינית, כלכלית או רגשית), ההפרעות הנפשיות השכיחות ביותר הנובעות מאלימות במשפחה הן דיכאון ו-PTSD, והאחרון נפוץ יותר במקרים של התעללות פסיכולוגית מאשר במקרים של אלימות פיזית.¹⁶⁵ עוד עלה כי התעללות במשפחה הוכחה כבעלת השפעות מזיקות יותר מאירועים טראומטיים אחרים,¹⁶⁶ ונמצא שנשים שחוו אלימות במשפחה הציגו רמות גבוהות בצורה משמעותית של PTSD וסימפטומים פסיכיאטריים נוספים, לעומת נשים שחוו אירועים טראומטיים

Lorraine P. Sheridan, Eric Blaauw, Graham M. Davies, *Stalking: Knowns and Unknowns*, 4 TRAUMA, VIOLENCE, & ABUSE 148, 153 (2003)

שם.¹⁵⁶

שם.¹⁵⁷

שם.¹⁵⁸

.Eric Blaauw et al., *The Toll of Stalking*, 17 J. INTERPERSONAL VIOLENCE 50, 57 (2002)¹⁵⁹

שם.¹⁶⁰

Johansen & Tjørnhøj-Thomsen, לעיל ה"ש 146, בעמ' 887-886.¹⁶¹

שם.¹⁶²

שם.¹⁶³

שם.¹⁶⁴

Louise M. Howard, Kylee Trevillion & Roxane Agnew-Davies, *Domestic Violence and Mental Health*, 22 INT. REV. PSYCHIATRY 524, 527 (2010)¹⁶⁵

שם.¹⁶⁶

אחרים.¹⁶⁷ בנוסף, נמצא כי לנשים שסבלו מאלימות במשפחה יש סיכוי גבוה של עד פי שישה לפתח תלות באלכוהול ובסמים, בין היתר כניסיון להתמודד עם הסימפטומים של PTSD.¹⁶⁸

ה. מתי מעקב הופך לאלים?

כאשר אנו עוסקות במערכות יחסים זוגיות, ובהתנהגויות שאינן מקבלות ביטוי פיזי שהוא אלים במובהק – קשה לעתים לקבוע היכן עובר קו הגבול בין התנהגות נורמטיבית, לגיטימית ומוסכמת, לבין התנהגות פוגענית ואלימה שיש לפצות את הנפגעת בגינה. המוסכם והמקובל עשוי להשתנות ממערכת יחסים אחת לאחרת, ובאמצע שבין המקובל לאסור – עשוי להימצא "תחום אפור" שגבולותיו אינם קשיחים וברורים. נוסף על כך, הבדלים תרבותיים ודוריים עשויים להשפיע על תפיסות המותר והאסור של נשים וגברים שונים במסגרת הקשר הזוגי שלהם. השימוש הנרחב בטכנולוגיה ובמדיה הדיגיטליים בדור הנוכחי עשוי אף הוא להשפיע על כך. כך למשל, במחקר שנערך בקרב סטודנטים בקולג' בארצות הברית, נמצא שכמחציתם (גברים ונשים גם יחד) השתמשו באמצעים טכנולוגיים כמו בדיקה של היסטוריית השיחות בדוא"ל, ביצוע שיחות טלפון מרובות במהלך היום ובדיקה של אתרי המדיה החברתיים של בן או בת הזוג – כדי לעקוב אחר בני הזוג שלהם.¹⁶⁹ שכיחות התופעה בקרב צעירים אינה מעידה בהכרח על כך שהמעקב הוא לגיטימי ורצוי בעיניהם, אך היא עשויה ללמד שככל הנראה קיים טווח רחב של התנהגויות הנהוגות בקשרים זוגיים, שלא בכל המקרים נוכל לראותן כאלימות.

תפיסות רווחות בקרב הציבור ובקרב גורמי אכיפת החוק לגבי החומרה של מעקב אחר בן זוג, עשויות להשפיע אף הן על תפיסת ההתנהגויות כאלימות או כלא-אלימות. כך, במספר מחקרים שהציגו לנבדקים תיאור של מקרה סטוקינג, הנבדקים נטו לראות בסטוקינג שבוצע על ידי בן זוג לשעבר, כחמור פחות וכבזה שאינו מצריך מעורבות משטרתית, לעומת סטוקינג שבוצע על ידי מכר או אדם זר.¹⁷⁰ זאת, על אף שישנן עדויות המצביעות על כך שבני זוג לשעבר הם לעתים קרובות אלימים יותר.¹⁷¹ מחקר נוסף, שנערך בקרב חברי קהילה ושוטרים באוסטרליה, מצא כי רבים מהמשתתפים במחקר (ללא הבדל משמעותי בין חברי הקהילה לשוטרים), הציגו תפיסות לפיהן "זה לא באמת סטוקינג אם מכירים את העוקב והוא מכיר אותך"; וכי "סטוקינג הוא רומנטי".¹⁷² בדומה למה שמכונה "תרבות האונס", כלומר, תרבות שמנרמלת ומקבלת התנהגויות מיניות פוגעניות – תפיסות אלה משקפות "תרבות סטוקינג", במסגרתה, סטוקינג נתפס כהתנהגות מקובלת באהבה או בחיזור.¹⁷³ חשוב להדגיש שהמיקוד במסמך זה הוא במעקב ובהתנהגויות מפרות-פרטיות המתקיימות במערכת יחסים קיימת או לאחריה, ולא בחיזור. אף על פי כן, תפיסות שראות במעקב כרומנטי

¹⁶⁷ שם.

¹⁶⁸ שם.

¹⁶⁹ Sloane C. Burke et al., *Using Technology to Control Intimate Partners: An Exploratory Study of College Undergraduates*, 27 COMPUTERS IN HUM. BEHAV. 1162, 1163 (2011).

¹⁷⁰ ראו לדוגמה Adrian J. Scott & Lorraine Sheridan, 'Reasonable' Perceptions of Stalking: The Influence of Conduct Severity and the Perpetrator-Target Relationship, 17 PSY., CRIME & L. 331, 338-39 (2001).

¹⁷¹ Viñas-Racionero et al., לעיל ה"ש 136.

¹⁷² Bronwyn McKeon, Troy E. McEwan & Stefan Luebbbers, "It's Not Really Stalking If You Know the Person": Measuring Community Attitudes That Normalize, Justify and Minimise Stalking, 22 PSYCHIATRY, PSY. & L. 291 (2015).

¹⁷³ Andréa Becker, Jessie V. Ford & Timothy J. Valshtein, *Confusing Stalking for Romance: Examining the Labeling and Acceptability of Men's (Cyber)Stalking of Women*, 85 SEX ROLES 73, 74 (2021).

עשויות להשפיע גם על היכולת לתפוס מעקב על ידי בן זוג או בן זוג לשעבר כפוגעני, כפי שעולה מהמחקר.

אם כן, נראה כי בקרב הציבור הרחב קיים קושי לזהות מעקב במסגרת מערכת יחסים זוגית כהתנהגות אלימה, הן בגלל תפיסות תרבותיות וסקסיסטיות, הן לאור המנעד הרחב של ההתנהגויות אשר עשויות להופיע במערכות יחסים זוגיות שונות ולהיתפס כמקובלות במסגרתן. לפיכך, יש לבחון כל מקרה לגופו, בהקשר המתאים. חרף הקושי האמור, אנו מציעות מספר סימני עזר שעשויים לסייע בזיהוי ובאבחנה של אלימות מעקבית, לעומת מעקב שאינו אלים בהכרח:

משך – בין בני זוג עשויות להתרחש הפרות פרטיות נקודתיות, גם אם חמורות, עקב אובדן אמון, חשד, כעס רגעי, ועוד. אנו טוענות שאלימות מעקבית קשורה בשליטה של בן הזוג על בת הזוג. בהתאם, משך הזמן והתמשכות האירועים עשויים ליצור דפוס של שליטה, שכפי שתיארנו לעיל – הוא אלים. אכן, נראה שגם בפסיקה, משך הזמן בו בוצע המעקב היווה שיקול בקביעת גובה הפיצוי.¹⁷⁴

כמות ועצימות האירועים – כמות ועצימות ההתנהגויות מפרות-הפרטיות עשויה להעיד על אובססיות ועל ביסוס שליטה בבת הזוג. כך, גבר שמתקשר לאשתו פעם או פעמיים ביום כדי לשאול היכן היא נמצאת, לא דומה לגבר שעושה זאת בכל שעה ביום או כמה פעמים בשעה.

הסכמה – סוגיית ההסכמה היא מורכבת. כאשר אין הסכמה למעקב, ובוודאי כאשר המעקב מתבצע באופן סמוי – ניתן לראות את המעקב ככופה וכמבסס שליטה על האישה.¹⁷⁵ יש בכך פגיעה חמורה באוטונומיה של האישה וביכולת שלה לשלוט על חייה. עם זאת, גם אם קיימת בין בני הזוג הסכמה למעקב, חשוב לזהות לפי ההקשר האם ניתן לראות את ההסכמה שניתנה כחופשית. במערכת יחסים אלימה קשה לומר שהסכמה למעקב היא הסכמה חופשית. ייתכנו גם מקרים בהם הייתה בין בני הזוג הסכמה הדדית למעקב, אך באיזשהו שלב, האישה התחרטה ורצתה לחזור בה מההסכמה. לכן, יש לבחון את ההסכמה ואת טיבה בכל מקרה לגופו, ובספקנות המתאימה.

הדדיות – כאשר המעקב נעשה באופן הדדי על ידי בני הזוג (כל אחד מבני הזוג עוקב אחרי השני), הדבר עשוי להעיד על כך שזו התנהגות שמוסכמת על הצדדים ומהווה חלק מהנורמות הנהוגות במסגרת הקשר שלהם. לעומת זאת, כאשר המעקב אינו הדדי, קשה יותר לקבוע האם מדובר בהכרח במצב בעייתי או אלים, והדבר צריך להיבחן בכל מקרה לגופו, כתלות בשאלת ההסכמה.

1. "סטוקינג" בישראל – החוק למניעת הטרדה מאיימת

עד כה אפיינו את מונח האלימות המעקבית, הבהרנו מהן נקודות הדמיון בינה לבין תופעת ה"סטוקינג" והאלימות הטכנולוגית והיכן היא מובחנת מתופעות אלו. בפרק הבא, נרחיב בדבר המסגרת המשפטית לטיפול בהתנהגויות של אלימות מעקבית, וננתח את הפסיקה הרלוונטית.

בתפר בין שני פרקים אלו נבקש לשוב לתופעת הסטוקינג ולהרחיב באשר להתמודדות המשפטית עמה. כפי שנראה מיד, קיים פער בעייתי בין כוונת מנסחות החוק למניעת הטרדה מאיימת לאופן השימוש בו בפועל, בעיקר בהקשר של אלימות בין בני זוג. כמו כן, נדגיש כבר כעת – ונשוב לכך בהמשך – כי הטיפול בדיון הישראלי בהטרדה מאיימת נקודתי בלבד, כלומר, תכליתו לשים קץ

¹⁷⁴ ראו תלה"מ (משפחה ת"א) 47127-07-21 פלונית נ' פלוני (נבו 27.12.2022).

¹⁷⁵ כך לדוגמה, גבר ש"שיחק לאישה במוח", תוך שהכחיש שהוא בולש אחר האישה ומצלם אותה – חויב בפיצוי המקסימלי הקבוע בחוק. שם.

להתנהגות המטרידה ולהסיר את האיום. בפרק הבא נרחיב, כאמור, לגבי פתרונות משפטיים נוספים ורחבים יותר הן בטווח הזמן אליהם הם מתייחסים והן בהיקפי התופעה בהם הם מטפלים.

בישראל, תופעת הסטוקינג קיבלה את השם "הטרדה מאיימת", והחוק למניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001 (להלן: "**החוק למניעת הטרדה מאיימת**") נועד להתמודד עמה. חוק זה שאב השראה מחוקים דומים שנחקקו בארצות הברית כעשור קודם לכן. עיון בפרוטוקולים של הדיונים בוועדה לקידום מעמד האישה בכנסת, שדנה בהצעת החוק, מעלה כי החוק ביקש להעלות את המודעות לתופעה, אך גם נועד למלא חֶסֶר מסוים בדיון, במסגרתו, לא ניתן עד אותה עת מענה לתופעות של מעקב מטריד ומאיים בין זרים, לרבות בין בני זוג שאינם נחשבים כבני משפחה.¹⁷⁶ החוק נועד אפוא להתייחס לתופעה, לקרוא לה בשם, ולתת סמכות מפורשת לבתי המשפט להוציא צווים להגנת האדם המוטריד. מציעת החוק, חברת הכנסת לשעבר יעל דיון, סיכמה את התופעה בתיאור "לאהוב ולהטריד עד מוות".¹⁷⁷ למרות שכבר אז דובר על הקשר שבין אלימות בין בני זוג ובין תופעת הסטוקינג, כשני עשורים מאוחר יותר, בדוח הוועדה לטיפול בתופעת האלימות במשפחה משנת 2016,¹⁷⁸ לא ניתנה התייחסות למצבים של מעקב והפרות פרטיות מסוגים שונים במסגרת מערכות יחסים אלימות בין בני זוג. לעומת זאת, במדינות אחרות בעולם, כמו אוסטרליה, בריטניה, וברזיל – "הטרדה מאיימת", "התנהגות של הטלת שליטה", "התנהגות כופה", ו"מעקב" – כלולים בדרכים אלה ואחרות בהגדרות המדינות לאלימות ולהתעללות במשפחה.¹⁷⁹

ד"ר אורית קמיר, שהייתה אחת מיוזמות החוק למניעת הטרדה מאיימת והשתתפה בניסוחו, ציינה בספרה שפורסם כשש שנים לאחר חקיקת החוק, כי לדעתה אין מספיק מודעות לחוק בקרב הציבור הרחב: "בשונה מרצח, אינוס או הטרדה מינית, ייתכן שרבות ורבים מקוראי אינם מכירים כלל את המושג 'הטרדה מאיימת' ... אינם מקשרים את המושג עם ההתנהגות שהוא מתייחס אליה, ואינם מודעים לקיומו של החוק הישראלי אשר שולל התנהגות זו".¹⁸⁰ בהמשך לכך, החשש שהתעורר בדיוני הוועדה בכנסת בזמן חקיקת החוק, לפיו השימוש בחוק עלול להיעשות שלא למטרה שלשמה הוא נועד,¹⁸¹ התברר כמוצדק במידה מסוימת. ניתוח המקרים שבאו לפתחם של בתי המשפט במסגרת בקשות למניעת הטרדה מאיימת, מגלה כי מקורם של רק כשליש מהמקרים הוא ביחסים בין בני זוג.¹⁸² שאר המקרים קשורים בסכסוכי שכנים; במערכות יחסים עסקיות; או בסכסוכים אחרים, לרבות סכסוכים בין שוכר למשכיר, או בין מתפללים בבתי כנסת.¹⁸³ לאחרונה, אף נעשה שימוש בבקשה למניעת הטרדה מאיימת על פי חוק זה בניסיון להרחיק מפגינים ממקום בו שהה בחופשה יו"ר ועדת חוקה, חבר הכנסת שמחה רוטמן, עם בני משפחתו.¹⁸⁴

בדיונים מוקדמים שנערכו במשרד המשפטים בעניין הצורך בחקיקת חוק שיסדיר את נושא ההטרדה המאיימת, משרד המשפטים הגיע למסקנה כי המצב החוקי הקיים נכון לאותה עת, מאפשר

¹⁷⁶ פרוטוקול ישיבה 118 של הוועדה לקידום מעמד האישה, הכנסת ה-15, 8 (7.5.2001) (להלן: פרוטוקול ישיבה 118). החוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991 שנחקק כעשור קודם לכן, מסמך את בית המשפט להעניק צו הגנה רק למי שמוגדרים כבני משפחה לפי חוק זה.

¹⁷⁷ פרוטוקול ישיבה 226 של הכנסת ה-15, 137 (23.7.2001).

¹⁷⁸ המשרד לביטחון פנים, **דוח הוועדה**, לעיל ה"ש 4.

¹⁷⁹ לסקירה של החוקים במדינות אלו ראו בן דוד **חקיקה בנוגע להתעללות נפשית וכלכלית**, לעיל ה"ש 21.

¹⁸⁰ קמיר, **כבוד אדם וחיה**, לעיל ה"ש 151, בעמ' 218.

¹⁸¹ פרוטוקול ישיבה 118, לעיל ה"ש 176, בעמ' 15.

¹⁸² גבאי ריכטר, לעיל ה"ש 119, בעמ' 346-347.

¹⁸³ שם.

¹⁸⁴ ה"ט (שלום י-ם) 51879-08-23 **רוטמן נ' יונברג** (27.8.2023).

להתמודד עם בעיית ההטרדה המאיימת ביעילות באמצעות חוק הגנת הפרטיות ובאמצעות סעיפי עבירה אחרים בספר החוקים הישראלי.¹⁸⁵ מאוחר יותר, כשהוחלט בכל זאת לחוקק חוק ספציפי לטיפול בתופעה, נדונה בוועדה הבעייתיות האפשרית הנובעת מהעובדה שהחוק למניעת הטרדה מאיימת לא עוסק בהיבט הפלילי של מעשה ההטרדה והמעקב.¹⁸⁶ הבחירה שלא לעשות כן נועדה למנוע כפילויות בחוק,¹⁸⁷ ואולם, חוסר המודעות לתופעת ההטרדה המאיימת, עליו הצביעה קמיה, משליך על יכולתן של הנפגעות ושל באי כוחן לעשות שימוש מושכל בחוקים מתאימים אחרים, הן במישור הפלילי, הן במישור האזרחי.

ניתן לסכם ולומר כי מסתמן שלמרבית הצער, החוק למניעת הטרדה מאיימת הצליח באופן חלקי בלבד למלא את התכלית שאותה נועד להגשים: המודעות לתופעה שאותה ביקש למנוע אינה גבוהה דיה, והעובדה שהוא לא כולל בתוכו סעדים נוספים במישור הפלילי והאזרחי מביאה למיצוי קֶסֶר של זכויות הנפגעות. נראה כי גם ברמת גורמי המקצוע במשרדי הממשלה הרלוונטיים, אין מספיק מודעות לתופעה זו, שכן היא לא מוזכרת במסמכים רשמיים ובדוחות המחקר כתופעה הקשורה באלימות במשפחה או במערכות יחסים זוגיות.¹⁸⁸

¹⁸⁵ גבאי ריכטר, לעיל ה"ש 119, בעמ' 332.

¹⁸⁶ פרוטוקול ישיבה 118, לעיל ה"ש 176, בעמ' 9-10.

¹⁸⁷ שם, בעמ' 41.

¹⁸⁸ לדוגמה ראו המשרד לביטחון פנים, **דו"ח הוועדה, לעיל ה"ש 4**; שלי מזרחי סימון **נשים בישראל: סוגיות מרכזיות – מוגש לוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי** (הכנסת, מרכז מחקר ומידע, 2015); ג'רי אלמו קפיטל **היום הבין לאומי למאבק באלימות כלפי נשים: ריכוז נתונים על אלימות במשפחה בדגש על אלימות כלפי נשים** (הכנסת, מרכז מחקר ומידע 2021).

פרק 3 – המסגרת המשפטית

בפרק זה נציג את הדינים הרלוונטיים לאלימות המעקבית, ונתייחס לאופנים בהם הופעלו חוק הגנת הפרטיות ופקודת הנזיקין בקשר לכך. הפרק גם יסקור פסיקה שהתייחסה למקרים שאנו מזהות כאלימות מעקבית, אף שהם לא הוגדרו בפסקי הדין ככאלה. הסקירה מעלה שקיימת שונות בזיהוי התופעה ובהתמודדות עמה, אם בשל היעדר התייחסות לפגיעה בפרטיות כפגיעה נפרדת משאר הפגיעות שנדונו, ואם בשל המעטה של הפגיעה בפרטיות. מטרת הסקירה, אם כן, כפולה: להדגים כיצד בתי המשפט מיישמים את החקיקה במקרים של מעקב והפרת פרטיות בין בני זוג, וכן להדגיש את חשיבות זיהוי תופעת האלימות המעקבית כדי לשפר את המענה המשפטי שניתן לנפגעות.

הסקירה עוסקת במישור המשפט האזרחי, ואינה עוסקת בדין הפלילי.

א. החקיקה

מספר חוקים מתאימים להתמודדות עם האלימות המעקבית, וניתן לחלקם למספר קבוצות. את קבוצת החוקים הראשונה ניתן לכנות "חוקי המסגרת", והם נותנים מענה למרבית סוגיות הפגיעה בפרטיות. בקבוצה זו נכללים חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, חוק הגנת הפרטיות ופקודת הנזיקין. הקבוצה השנייה היא של חוקים שעשויים לסייע בהתמודדות עם מצבים ספציפיים של אלימות מעקבית (למשל חוק האזנות סתר למקרים בהם ישנה פגיעה בפרטיות תוך שימוש במכשירי האזנה). הקבוצה השלישית היא של חוקים הנוגעים לאלימות והטרדה, בהם יש התייחסות למצבים של מעקב ופגיעה בניהול החיים התקין, והסעד העיקרי שהם מציעים הוא צו הגנה וצו מניעה. נציג את החוקים תוך הדגשת ההוראות הרלוונטיות לאלימות מעקבית, ונתייחס ליתרונות והחסרונות שלהן (ביתרונות ובחסרונות של חוק הגנת הפרטיות ופקודת הנזיקין נדון בפרק 4). בחלק הבא נציג מספר דוגמאות שימחישו את השימוש בחוקים אלו בפסיקה.

חוקי המסגרת

חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981

חוק הגנת הפרטיות הוא החוק המרכזי שמסדיר את הזכות לפרטיות בישראל. חוק זה עוסק בזכותו של כל אדם לפרטיות, אוסר על פגיעה בפרטיות, מגדיר מהי פגיעה בפרטיות, ומפרט באילו מצבים היא מוצדקת או שלפוגע יש פטור או הגנה. החוק מונה סעיפים רבים שעשויים להיות רלוונטיים להתמודדות משפטית עם אלימות מעקבית ונראה כי זהו החוק המרכזי שמתאים להתמודדות המשפטית עם התופעה.

מרבית הסעיפים הרלוונטיים נמצאים בפרק א לחוק שמגדיר מהי פגיעה בפרטיות. סעיף 2 מונה 12 מצבים שמפרטים דרכים אסורות לפגיעה בפרטיות, כאשר הרלוונטיים ביותר לתופעת האלימות המעקבית הם:

- (1) בילוש או התחקות אחרי אדם, העלולים להטרידו, או הטרדה אחרת;
- (2) האזנה האסורה על פי חוק;
- (3) צילום אדם כשהוא ברשות היחיד;
- (4) פרסום תצלומי של אדם ברבים בנסיבות שבהן עלול הפרסום להשפילו או לבזותו;

(9) שימוש בדיעה על עניניו הפרטיים של אדם או מסירתה לאחר, שלא למטרה שלשמה נמסרה; (10) פרסומו או מסירתו של דבר שהושג בדרך פגיעה בפרטיות לפי פסקאות (1) עד (7) או (9); (11) פרסומו של ענין הנוגע לצנעת חייו האישיים של אדם, לרבות עברו המיני, או למצב בריאותו, או להתנהגותו ברשות היחיד.

החוק קובע בסעיפים 4 ו-5 בהתאמה כי פגיעה בפרטיות היא עוולה אזרחית, שפקודת הנזיקין חלה עליה, וכן שפגיעה בפרטיות היא עבירה פלילית, אך לא נתמקד בכך במסמך זה.

בסעיף 18, החוק מונה שורה של הגנות שניתן לטעון בתגובה לטענה של פגיעה בפרטיות. אם יוכח שפרסום שפגע בפרטיות הוא "פרסום מותר" או "פרסום מוגן", כהגדרתם בחוק איסור לשון הרע או אם הפגיעה נעשתה לשם הגנה על עניין אישי כשר של הפוגע ובתנאי שהפגיעה בפרטיות נעשתה בתום לב, הרי שלפוגע תקום הגנה טובה. הגנה נוספת היא שהפגיעה שירתה עניין ציבורי המצדיק אותה בנסיבות העניין. כפי שיוצג בהמשך, במקרים רבים של מעקב של אדם אחר בת זוגו (בין אם מקרים אלו עולים כדי אלימות מעקבית ובין אם מדובר באירועים נקודתיים), הנתבעים מפנים להגנות מכוח סעיפים אלו, וטוענים שהייתה מוטלת עליהם חובה מוסרית או חברתית לפגוע בפרטיות האישה (סעיף 18(2)(ב)), או הגנה לפיה הפגיעה נעשתה לשם הגנה על עניין אישי כשר של הפוגע (סעיף 18(2)(ג)). כך, למשל, נתבעים טוענים שהמעקב אחר האישה היה בשל חשדות לבגידה ופגיעה באמון, שמירה על שלום בית, הגנה על קטינים ועוד. כפי שנפרט, למסגור הפרת הפרטיות כתופעה אלימה יש חשיבות להפרכת תום הלב אשר נדרש כתנאי לקיומה של הגנה על פי החוק.

החוק מציע (סעיף 29(א)) פיצוי ללא הוכחת נזק הן במקרים בהם הורשע האדם בעבירה פלילית לפי סעיף 4 לחוק, והן במקרים של משפט בשל עוולה אזרחית. גובה הפיצויים עומד על עד 50,000 ש"ח או עד 100,000 ש"ח אם הוכח שהפגיעה בפרטיות נעשתה בכוונה לפגוע, זאת לפי שיקול דעתו של בית המשפט (הסכום צמוד למדד, וכיום גבוה יותר). בנוסף לסעד הפיצויים בית המשפט רשאי לתת צו המורה על איסור הפצה של העתקי החומר הפוגע או על החרמתו (סעיף 29(א)(1)).

יודגש, כי תקופת ההתיישנות של חוק זה הינה שנתיים בלבד (סעיף 26 לחוק). בפרק 4 נרחיב על ההשלכות הנובעות מכך בהקשר התופעה הספציפית של אלימות מעקבית.

פקודת הנזיקין

פקודת הנזיקין היא דבר חקיקה מרכזי שנעשה בו שימוש להתמודדות עם תופעת האלימות המעקבית. בפקודת הנזיקין אין עוולה שעניינה פגיעה בפרטיות. עם זאת, בסעיף 4 לחוק להגנת הפרטיות מצוין כי: "פגיעה בפרטיות היא עוולה אזרחית, והוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש], יחולו עליה בכפוף להוראות חוק זה".

כפי שעולה מהפסיקה, ניתן להשתמש בהקשרנו בעוולת הרשלנות ובהפרת חובה חקוקה (למשל, הפרה של חוק האזנות סתר שיפורט בהמשך). יודגש, כי השימוש בעוולת הרשלנות מצריך התמודדות עם מספר אתגרים מרכזיים ובהם הוכחת הנזק והוכחת הקשר הסיבתי. פרק 4 ירחיב בכך.

חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו

סעיף 7 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו מעניק מעמד חוקתי לזכות לפרטיות. החוק קובע את המעמד העל-חוקי של הזכות, ופעמים רבות הוא נזכר לצד חוקים נוספים בפסקי דין הנוגעים בפגיעה בפרטיות בין בני זוג ובמקרים העולים כדי אלימות מעקבית בקשר.

חוק האזנת סתר, התשל"ט 1979

חוק זה נוגע למקרים בהם יש פגיעה בפרטיות תוך שימוש במכשירי האזנה. החוק מגדיר מהם המצבים בהם מותר לבצע האזנות סתר, מיהם הגורמים המוסמכים לבצע אותה, ועוד. חוק זה עניינו במשפט הפלילי, אך ניתן לעשות בו שימוש גם במישור האזרחי תחת הפרת חובה חקוקה בפקודת הנזיקין, ויש לו מקבילה אזרחית, בסעיף 2(2) לחוק הגנת הפרטיות.

החוק מגדיר "האזנה" כ"האזנה לשיחת הזולת, קליטה או העתקה של שיחת הזולת, והכל באמצעות מכשיר", ומגדיר "שיחה" כ"בדיבור או בבזק, לרבות בטלפון, בטלפון אלחוטי, ברדיו טלפון נייד, במכשיר קשר אלחוטי, בפקסימיליה, בטלקס, בטלפרינטר או בתקשורת בין מחשבים". כפי שעולה מהפסיקה, ניתן להשתמש בחוק זה גם כאשר מדובר במצלמות מעקב שכוללות אמצעי הקלטת שמע.¹⁸⁹ אולם, לא ברור שניתן לעשות שימוש גם בחוק האזנות סתר וגם בחוק הגנת הפרטיות במקביל לגבי אותה מסכת עובדתית שעניינה הצבת מצלמות כאלו (ראו להלן בפרק העוסק בפסיקה). "האזנת סתר" מוגדרת בחוק כ"האזנה ללא הסכמה של אף אחד מבעלי השיחה".

ככלל, הגורמים שמותר להם לבצע האזנת סתר לפי החוק הם גורמי ביטחון והמשטרה בלבד (לאחר קבלת אישורים מתאימים). יש האזנות שאינן טעונות היתר, למשל האזנה לשיחה המתקיימת ברשות הרבים, האזנה שבוצעה באקראי ובתום לב. כמו כן, הקלטת שיחת טלפון על ידי אחד המשתתפים בשיחה היא חוקית גם אם נעשתה ללא ידיעת הצד השני, אך איננה חוקית אם ההאזנה בוצעה למטרת ביצוע עבירה או מעשה נזק, או למטרת "גילוי דברים שבינו לבינה והם מצנעת האישות ושלא לצורך הליך משפטי בין בני זוג" (סעיף 3 לחוק).

מעבר לכך, האזנות סתר אסורות על פי החוק.

חוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב-1982

חוק זה רלוונטי בעיקר כאשר נעשה שימוש במתקן בזק (כהגדרתו בחוק, מתקן או התקן שהוא חלק מרשת בזק, כולל מתקן או התקן שאינם פיזיים) במטרה להטריד וליצור חרדה. החוק מסדיר את תחום התקשורת בישראל, ועניינו במשפט הפלילי. כחלק מכך, סעיף 30 נוגע להטרדה באמצעות מתקן בזק, ולפי סעיף זה "המשתמש במיתקן בזק או בציוד קצה באופן שיש בו כדי לפגוע, להפחיד, להטריד, ליצור חרדה או להרגיז שלא כדין, דינו – מאסר שלוש שנים". דוגמה להטרדה כזו היא שיחות חוזרות ונשנות.¹⁹⁰

החוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1998

החוק למניעת הטרדה מינית מגדיר סוגי התנהגות שהם הטרדה מינית, וקובע שהתנהגות כזו היא בגדר עבירה פלילית שעונשה מאסר, ועוולה אזרחית המאפשרת לבית המשפט לפסוק פיצוי ללא הוכחת נזק. מטרת החוק, כפי שעולה מסעיף 1, היא "לאסור הטרדה מינית כדי להגן על כבודו של אדם, על חירותו ועל פרטיותו, וכדי לקדם שוויון בין המינים".

¹⁸⁹ בתמ"ש (פ"ת) 16-04-3653 ו' נ' מ' (נבו 10.2.2019) בית המשפט קבע פיצוי של 30,000 ש"ח משום שמצלמות המעקב שהציב אדם כנגד אשתו כללו אמצעים להקלטת שמע, דבר המהווה האזנה אסורה לפי חוק האזנת סתר. זאת, בנוסף לפיצוי על סך 50,000 ש"ח שניתן לפי חוק הגנת הפרטיות בשל הצבת המצלמות.
¹⁹⁰ ראו ניתוח של סעיף חוק זה בע"פ (מחוזי ת"א) 70868/00 מדינת ישראל נ' בן יוסף ברוך (נבו 27.5.2002).

החוק למניעת הטרדה מינית עשוי להיות רלוונטי להתמודדות עם אלימות מעקבית במיוחד במקרים של פרסום תמונות, סרט או הקלטה של אדם שמתמקדים במיניותו. הסעיפים הרלוונטיים בחוק זה נוגעים לפרסום החומרים ולא לעצם צילומם. כך, לפי סעיף 3(א)(5), הטרדה מינית היא "פרסום תצלום, סרט או הקלטה של אדם, המתמקד במיניותו, בנסיבות שבהן הפרסום עלול להשפיל את האדם או לבזותו, ולא ניתנה הסכמתו לפרסום".

החוק קובע פיצוי ללא הוכחת נזק של עד 120,000 ש"ח, לפי שיקול דעתו של בית המשפט. כלומר, פיצוי גבוה מזה שניתן לקבל בתביעות לפי חוק הגנת הפרטיות.

תקופת ההתיישנות הנקובה בחוק זה היא שבע שנים. החוק מעניק לנפגעות הגנות שמוקנות לנפגעות עבירות מין, למשל איסור פרסום ההליך, זכויות בחקירתה כעדה ועוד.

חוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, התשל"ב-1972

חוק זה רלוונטי למצבים בהם בוצע מעקב אחר אחד מבני הזוג באמצעות חוקר פרטי, אותו שלח בן הזוג האחר. תופעה זו שכיחה מאוד בהקשרי האלימות המעקבית. עם זאת, בניגוד לחוקים הקודמים שהוצגו, חוק זה אינו נותן מענה לנעקבים, אלא ככל הנראה יסייע בביסוס טענת הגנה לחוקר הפרטי ולגורם ששכר אותו. חוק חוקרים פרטיים מסדיר בעיקרו את פעילות החוקרים הפרטיים ומשרדי החקירות מבחינת דרישות רישוי, כשירות ועוד. כך גם תקנות חוקרים פרטיים ושירותי שמירה. יודגש, כי גם בחוק וגם בתקנות לא מצוינות הגבלות שחלות על חוקרים פרטיים מבחינת הפגיעה בפרטיות.

יש מתח מובנה בין תפקידו של חוקר פרטי ובין זכותם לפרטיות של אלו שמבוצע אחריהם מעקב. עם השנים, הפסיקה הטילה מגבלות שונות על חוקרים פרטיים, כך שההגנות שבחוק הגנת הפרטיות לא נותנות הגנה מוחלטת רק מעצם העובדה שהפגיעה נעשתה על ידי חוקר פרטי (חרף ההגנה המעוגנת בסעיף 18(ד) לחוק הגנת הפרטיות, שעוסקת בפגיעה בפרטיות שנעשתה תוך ביצוע עיסוקו של הפוגע כדין ובמהלך עבודתו הרגיל). הפסיקה הבהירה שפעולותיו של החוקר לא יכולות להיות מנוגדות לחוק. בניסיון לבצע את האיזון שבין הזכות לפרטיות של האדם אחריו מבוצע מעקב ובין האינטרסים השונים עליהם מגן החוקר הפרטי, בית המשפט בוחן פרמטרים שמשתנים ממקרה למקרה כמו עוצמת הפגיעה, מיקום הפגיעה, דרך הפגיעה, האפשרות להשתמש באמצעים חלופיים, עבירות נלוות ועוד. עיקרי ההלכות בהקשרי חוקרים פרטיים יפורטו בחלק ג לפרק זה.

חוקים שעיקר הסעד שלהם הוא צו הגנה/ מניעה

חוק מניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001

מטרתו של חוק זה, כפי שעולה מסעיף 1 לחוק היא "להגן על אדם מפני פגיעה בשלוות חייו, בפרטיותו, בחירותו או בגופו, בידי אדם אחר שנקט נגדו הטרדה מאיימת או שפגע בגופו".

לפי סעיף 2 המפרט מהי הטרדה מאיימת לעניין חוק זה, הטרדה מאיימת יכול שתהא "(1) בבילוש, במארב או בהתחקות אחר תנועותיו או מעשיו, או בפגיעה בפרטיותו בכל דרך אחרת".

לרוב חוק זה רלוונטי לתופעת ה-stalking, או לאירועים שמתרחשים לאחר סיומה של מערכת היחסים, כאשר בני הזוג מבצעים מעקבים זה אחר זה בעיקר במטרה להטריד, לאסוף ראיות ואף לאיים ולהפחיד. כך עולה גם מדברי ההסבר להצעת החוק: "מרבית הקורבנות להטרדה מאיימת הן

נשים הנרדפות על רקע מערכת יחסים שהסתיימה, מערכת יחסים קיימת, יחסים שהם על סף סיום, או על רקע מערכת יחסים מדומה שהיא רק בגדר שאיפתו של המטריד¹⁹¹.

הסעד המרכזי בחוק זה הוא צו מניעת הטרדה מאיימת, שאוסר על הפוגע להטריד, לאיים, לבלוש, לפגוע בפרטיותו של הנפגע, להימצא במרחק מסוים ממנו, ועוד. מרבית ההגנות של חוק הגנת הפרטיות חלות גם בחוק זה. לא יינתן צו למניעת הטרדה מאיימת אם חלות ההגנות המנויות בחוק הגנת הפרטיות.

מקרה שנדון בבית המשפט לענייני משפחה בבאר שבע ממחיש את השימוש בחוק זה להתמודדות עם תופעת אלימות המעקבית.¹⁹² דובר על בני זוג שנפרדו. בבית בו גרו היו מצלמות אבטחה חיצוניות ופנימיות. לאחר שהאיש עזב את הבית, האישה ניתקה את המצלמות, אולם הגבר חיבר אותן מחדש והמשיך לצפות במתרחש בבית באמצעותן. האישה טענה שהיא חיה בחשש ותחת מעקב. בית המשפט נתן צו למשך שלושה חודשים לפי החוק למניעת הטרדה מאיימת. השופט הדגיש כי "אין כל אינטרס קנייני מוגן אשר יכול להצדיק הפרה כה בוטה של פרטיות הצד שכנגד, לרבות ילידה הקטינים... למבקשת ולילידה הקטינים זכות לחיות בשלווה, בפרטיות ובכבוד".

החוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991

החוק למניעת אלימות במשפחה עוסק במקרי אלימות, ובכך גם אלימות נפשית במסגרת משפחתית. החוק מסמיך את בית המשפט לתת צווי הגנה שירחיקו את בן הזוג האלים מבן הזוג המבקש הגנה. אין בחוק זה הגדרה ל"אלימות".

סעיף 3 לחוק עוסק בתנאים למתן צו ההגנה. סעיף 3(3) מסמיך את בית המשפט לתת צו הגנה אם אדם "התעלל בבן משפחתו התעללות נפשית מתמשכת, או התנהג באופן שאינו מאפשר לבן משפחתו ניהול סביר ותקין של חייו".

דוגמה לשימוש בחוק זה במקרה של אלימות מעקבית יש בעניין שנדון בבית המשפט למשפחה באשדוד.¹⁹³ אישה טענה שבן זוגה מקלל, מסית, מעלים חפצים אישיים שלה, מחטט בחפציה, מצלם בתוך ביתם, ועוד. בית המשפט אסר על הגבר להיכנס לדירה ולהתקרב לאישה למשך שלושה חודשים, וציין כי "לא ניתן לצפות מאדם להשלים בשיווין נפש עם חיים תחת פיקוח תמידי, צילום בתוך ביתו פנימה... בהתנהלותו הוא פוגע בבני המשפחה באופן שאינו מאפשר להם ניהול סביר ותקין של חייהם וכן התנהגותו נותנת בסיס סביר להניח כי הוא מהווה אף סכנה גופנית ממשית... במדינה חופשית, זכותה של המבקשת לפרטיות ולכבוד מופרים פעם אחר פעם, שעה שהיא נמצאת תחת מעקב וצילומים בביתה שלה על ידי השותף שלה למגורים".

ב. הפסיקה

בחלק זה נציג את עיקרי הדברים שעלו מהפסיקה בהקשרים של אלימות מעקבית.¹⁹⁴ נתייחס לפסקי דין שממחישים את הפערים בזיהוי התופעה; לפסקי דין שמדגימים את היקף הפיצויים הניתן במקרים של אלימות מעקבית, ואת חוסר האחידות בפסיקה לגבי גובה הפיצוי; לפסקי דין שמדגימים את

¹⁹¹ דברי הסבר להצעת חוק מניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001, ה"ח 3028.

¹⁹² ה"ט (משפחה ב"ש) 16874-12-21 ע.ע.ש נ' א.ש (נבו) 23.12.2021.

¹⁹³ ה"ט (משפחה אשד') 18143-12-18 פלונית נ' פלוני (נבו) 11.12.2018.

¹⁹⁴ ראו נספח 1 המצורף למסמך זה ומאגד בתוכו את כלל פסקי הדין שסקרנו.

השימוש בהגנות השונות שבחוק הגנת הפרטיות במקרים של אלימות מעקבית, ואת היחס בפסיקה כלפי השימוש בהגנות אלו.

נציין כי אין בסקירה זו כדי למצות את כל המקרים בהם נדונו אלימות מעקבית או התנהגויות מפרות-פרטיות בין בני זוג בפסיקה, בין השאר מהסיבה שרבים מההליכים המתקיימים בבתי המשפט לענייני משפחה חסויים ואינם מפורסמים לציבור. לפיכך, הסקירה שתואר להלן אינה בגדר מחקר אמפירי, ואין להסיק ממנה מסקנות על אודות היקף המקרים המובאים לבתי המשפט ועל האופן בו כלל המקרים האלה נדונים. אף על פי כן, סקירה זו עשויה להצביע על מגמות או על תפיסות מסוימות שמצאנו כי יש חשיבות לבחון אותן ולהאיר עליהן זרקור.

פערים בזיהוי התופעה בפסיקה

בפסיקה הישראלית מתוארים מקרים שאנחנו מגדירות כאלימות מעקבית במסגרת מערכת יחסים זוגית, אך מבלי שבתי המשפט, עורכי הדין, ואף הנפגעות עצמן ידעו להגדיר את האירועים כפגיעה בפרטיות, ולא המשיגו זאת כהתנהגות פוגענית בפני עצמה. בתוך כך, ישנם מקרים שבהם אין כל התייחסות לפגיעה בפרטיות כתופעה נפרדת, אך ניתן לזהות אותה בין השורות, מתוך תיאור המקרה או מתוך החקירות של הנפגעות. יש מקרים שבהם קיימת התייחסות לפגיעה בפרטיות שהתבטאה בסוגים שונים של מעקב, אך הדברים לא תורגמו לעילת תביעה משפטית. במקרים אחרים, מסכת העובדות שהתאפיינה באלימות מעקבית תורגמה לעילה משפטית של פגיעה בפרטיות, אך בתי המשפט לא התייחסו אליה. דברים אלו ממחישים את הצורך בהעלאת המודעות לפגיעה הגלומה בהפרות פרטיות על ידי בן זוג במסגרת מסכת התנהגות אלימה.

עניין שנדון בבית המשפט למשפחה בירושלים עסק בתביעות נזיקיות הדדיות של בני זוג לשעבר, כאשר האישה תבעה לפיצויים בגין תקיפה, רשלנות ועיכוב גט.¹⁹⁵ האישה לא התייחסה כלל לפגיעה בפרטיות בטיעוניה, אך לפי תיאור המקרה ניתן ללמוד שחוותה גם אלימות מעקבית. כך תיאר בית המשפט: "למרות שבמהלך שעות היום לא היה הנתבע בבית הוא ידע היטב מה עשתה בבית ועם מי דיברה", עוד ציין כי: "הנתבע בודד את התובעת ממשפחתה ומחברותיה, שלט על ענייניה הפרטיים... צעק, קילל ואיים, הכול באופן ערמומי ואכזרי... הנתבע בדק את התובעת על כל הוצאה... נהג להתערב בשיחות שערכה, עמד מאחוריה והכתיב לה מה לומר...". תיאורים אלו לא תורגמו לעילה משפטית כלשהי, ואין כל התייחסות של בית המשפט לכך, פרט לתיאור עצמו.

עניין שנדון בבית המשפט למשפחה באשדוד עסק בתביעה נזיקית בגין אלימות פיזית ורגשית במהלך מערכת יחסית זוגית.¹⁹⁶ גם כאן, מתוך תיאורים אחדים של התובעת, מצטיירת תמונה של אלימות מעקבית: "התובעת נהג לבלוש אחריה בדרך לעבודתה על מנת לברר האם מקיימת קשרים עם אחרים". עוד מתואר כי הנתבע חקר את התובעת ארוכות במכוניתו על אודות יחסיה עם אחרים ודרש ממנה לערוך בירור בנוכחות מנהלת בית הספר שבו עבדה כדי שתוכיח היכן נכחה במהלך היום, בגלל שחזרה בשעה מאוחרת מהעבודה.

בבית המשפט לענייני משפחה בחיפה נדונה תביעה נזיקית של אישה שסבלה מאלימות פיזית ונפשית קשה.¹⁹⁷ כחלק מכך תואר כי: "היא חיה תדיר תחת מעקב... הנתבע בודד את התובעת וניתק אותה מסביבתה". גם במקרה זה לא הייתה התייחסות נוספת לכך בפסק הדין.

¹⁹⁵ תמ"ש (משפחה י-ם) 56366-12-12 פלונית נ' אלמונית (נבו 10.1.2016).

¹⁹⁶ תמ"ש (משפחה אשד'') 12102/06 הד נ' נ.ד. (נבו 31.10.2011).

¹⁹⁷ תמ"ש (משפחה חי') 46489-12-14 מ. מ' נ' מ. מ. (נבו 18.4.2019).

עניין שנדון בבית המשפט למשפחה בקרית שמונה עסק בתובענה נזיקית שהגישה אישה כנגד בעלה לשעבר אשר כללה טענות לנזקי גוף ונפש.¹⁹⁸ בנוסף, האישה טענה לפגיעה בפרטיות בכך שהבעל התחזה אליה בפייסבוק ובטלפון הנייד שלה על מנת לעקוב אחריה. בית המשפט דחה את הטענות בדבר הפגיעה בפרטיות, בקביעה שהן לא הוכחו ושהתובעת לא פירטה בעניין זה דבר. אולם, מתיאור טענות האישה עולה כי "הנתבע היה שולט בה, נהג לעקוב אחריה והאשים אותה בבגידה...". כלומר, נראה שישנם סממנים לכך שמערכת היחסים של בני הזוג הייתה מאופיינת גם באלימות מעקבית ובהפרות פרטיות ממושכות, אך התובעת מיקדה טענותיה בתחום הפרטיות רק לעניין ההתחזות בפייסבוק. כפי שנסביר בהמשך, זוהי משוכת ה-naming אותה התקשתה, כך נראה, התובעת לעבור.

פיצויים בגין אלימות מעקבית

כאמור לעיל, חוק הגנת הפרטיות קובע אפיק של פיצוי ללא הוכחת נזק. גובה הפיצויים עומד על עד 50,000 ש"ח או עד 100,000 ש"ח (בעדכון הסכומים) אם הוכח שהפגיעה בפרטיות נעשתה בכוונה לפגוע, זאת לפי שיקול דעתו של בית המשפט. בפועל, במספר פסקי דין שנסקור להלן, נראה שבמקרים שבהם עולה תופעת האלימות המעקבית, או שיש פגיעה משמעותית בפרטיות בין בני זוג, לרוב הפיצויים נמוכים יותר מהסכום שמאפשר החוק. בנוסף, מצאנו חוסר אחידות בפסיקה לגבי גובה הפיצוי במקרים בהם עובדות המקרה וסוג הפגיעה יחסית דומים. עוד נמצא חוסר אחידות לגבי האפשרות להשתמש גם בחוק הגנת הפרטיות וגם בחוק האזנות סתר במקרים בהם היה שימוש במצלמת מעקב שכללה גם הקלטה.

בעניין שנדון בבית המשפט למשפחה בירושלים דובר על בני זוג שנפרדו ולאחר שהאיש עזב את הדירה הוא התקין ללא הסכמת האישה וללא ידיעתה מצלמות נסתרות בביתם, לרבות במיקומים אינטימיים כגון חדרי שירותים.¹⁹⁹ בנוסף, האיש התקין תוכנות מעקב במכשיר הסלולרי של האישה שהתחקו אחר הודעות הוואטסאפ שלה, וכן התקין חיבור המאפשר צפייה מרחוק שבמחשבה האישי. בית המשפט קבע שזו פגיעה בפרטיות לפי החוק, והעמיד את הפיצוי על סך 25,000 ש"ח בלבד. בית המשפט לא פירט מדוע לא קיבל את תביעת האישה לכפל סכום הפיצוי. עוד יצוין, כי במקרה זה המצלמות שהותקנו כללו גם מיקרופונים, אך האישה תבעה רק לפי חוק הגנת הפרטיות, ולא על בסיס חוק האזנות סתר, שייתכן שהיה מאפשר פיצוי נוסף, כפי שנראה בפסק הדין הבא שיוצג.

בבית המשפט למשפחה בפתח תקווה נדונה תביעה של אישה וילדיה כנגד הבעל לשעבר על כך שהתקין מצלמות מעקב בביתם, שם מתגוררים גם ילדיהם המשותפים, וכן בגין העובדה שהוא שכר חוקר פרטי שיעקוב אחר התובעת.²⁰⁰ על אף שהמצלמות צילמו "רק" את המסדרון, ולא אזורים אינטימיים בבית (כפי שקרה במקרים אחרים שמפורטים בפרק זה), בית המשפט קבע פיצוי על סך 50,000 ש"ח לפי חוק הגנת הפרטיות בגין הצבת המצלמה, ודחה את התביעה לכפל סכום הפיצוי בקביעה שלא הוכחה כוונה לפגוע באם ובקטינים. נוסף על כך, מאחר שהמצלמות כללו אמצעי האזנה, ועל אף שהנתבע טען שלא התכוון להפעיל את רכיב השמע, קבע בית המשפט שמדובר בהאזנת סתר אסורה לפי החוק וכי הנתבע הפר את החובה החוקקה בעניין זה, והעמיד פיצוי נוסף על סך 30,000 ש"ח. כמו כן, קבע בית המשפט פיצוי על סך 40,000 ש"ח בגין הזמנת שירותי מעקב אחר האישה.

¹⁹⁸ תלה"מ (משפחה ק"ש) 48940-07-20 ל' ש' נ' ש' (נבו) 24.7.2022.

¹⁹⁹ תלה"מ (משפחה י-ם) 1118-09-17 ד.מ.נ' ת.מ (נבו) 21.5.2019.

²⁰⁰ תמ"ש (משפחה פ"ת) 3653-04-16 ו' נ' מ' (נבו) 10.2.2019.

לעומת זאת, בעניין שנדון בבית המשפט למשפחה בתל אביב,²⁰¹ בית המשפט קבע שלא ניתן להיפרע בגין אותו מעשה באמצעות דברי חקיקה שונים. דובר שם בבני זוג גרושים, כאשר לקראת סוף חיי הנישואין ולאחר הגירושין האיש התקין מצלמות בדירת האישה, צילם אותה והתחקה אחריה, לרבות במצבים אינטימיים עם בן זוגה החדש. במקרה זה, האישה תבעה פיצויים ללא הוכחת נזק על פי חוק הגנת הפרטיות, ובנוסף תבעה פיצויים מכוח הפרת חובה חקוקה של חוק האזנות סתר, ופיצויים בגין נזק לא ממוני מכוח עוולת הרשלנות. בית המשפט קבע שלא ניתן להיפרע בגין אותו מעשה באמצעות שלושה דברי חקיקה שונים ושיש לבחור בין מסלולים חלופיים: מסלול של פיצוי ללא הוכחת נזק, או מסלול של פיצוי על פי הוכחת נזק (ממוני או בלתי ממוני). בית המשפט פסק לאישה פיצוי על סך 100,000 ש"ח מכוח חוק הגנת הפרטיות, והדגיש כי השיקולים בקביעת גובה הפיצוי כללו את משך הזמן שבוצע המעקב (לכל הפחות שמונה חודשים) ואת העובדה שהאיש "שיחק לאישה במוח" וגרם לה לחשוב שהיא פראנואידית והוזה, דבר המלמד על עוצמת הסבל שחוותה האישה.

ערעור אזרחי שנדון בבית המשפט המחוזי בחיפה עסק בבני זוג שהתגרשו,²⁰² כאשר לאחר הגירושין התקין הגבר מצלמות נסתרות ותיעד את האישה ואת בתם המשותפת, גם במצבים אינטימיים, ואף שיתף עם אחרים חלק מהחומרים שצולמו. במקרה זה התביעה הוגשה לפי פקודת הנזיקין, ומשכך נדרשה האישה להוכיח את הנזקים שנגרמו לה, נטל שבית משפט השלום קבע שהיא לא עמדה בו.²⁰³ משכך נפסק שם לאישה ולביתה פיצוי של כ-9,000 ש"ח בלבד בגין עוגמת נפש. בפסק הדין בערעור בבית המשפט המחוזי נקבע כי ניתן להיעזר באמת המידה של חוק הגנת הפרטיות והחוק למניעת הטרדה מינית המאפשרים מתן פיצוי ללא הוכחת נזק. לכן, בערעור נפסק פיצוי של 25,000 ש"ח לכל מערערת (האם והבת), בניכוי 3,000 ש"ח שנפסקו בהליך הפלילי שנוהל במקביל, כלומר 22,000 ש"ח לכל אחת משתי המערערות. בקשת רשות ערעור שהגיש הגבר לבית המשפט העליון נדחתה.²⁰⁴ השופט עמית הדגיש כי:

"המבקש עקב ובלש אחר המשיבות, 24 שעות ביממה, למשך חודש וחצי, כשהן מצויות במקום מבטחן - דירת המגורים שלהן. המבקש לא הסתפק בצפייה ב'שידור חי' בפעולותיהן של המשיבות, אלא הקליט את הצילומים, העביר את חלקם לטלפון הנייד שלו, ואף הציגם לאחרים. לא יכול להיות ספק באשר לתחושותיהן הקשות של המשיבות כאשר גילו על המעשים, ברי כי המשיבות חשו מצוקה, מבוכה, בושה, כעס ועגמת נפש. בהקשר זה, צדק בית משפט קמא בהפנותו לדברי חקיקה העוסקים בפגיעה בפרטיות ומאפשרים קבלת פיצויים משמעותיים בהרבה מאלו שנפסקו על ידי בית משפט השלום, ללמדנו על חומרת הדברים והשלכותיהם".²⁰⁵

אם כן, יש חוסר אחידות בפסיקה לגבי גובה הפיצוי הניתן, גם במקרים דומים למדי. בעוד שבחלק מפסקי הדין נפסק פיצוי של כ-50,000-100,000 ש"ח, הרי שבפסקי דין שעסקו בפגיעות דומות ואף חמורות יותר ניתן פיצוי של כ-20,000-30,000 ש"ח. כפי שעולה באחד מפסקי הדין, נראה כי משך זמן המעקב, העוצמה שלו, והתנהגויות מניפולטיביות שנלוות למעקב עשויים להשפיע על גובה

²⁰¹ תלה"מ (משפחה ת"א) 47127-07-21 פלונית נ' פלוני (נבו) 27.12.2022.

²⁰² ע"א (מחוזי חי') 18698-11-21 פלונית נ' אלמוני (נבו) 26.6.2022.

²⁰³ ת"א (שלום חי') 26606-09-17 פלונית נ' אלמוני (נבו) 15.7.2021.

²⁰⁴ רע"א 6187/22 פלוני נ' פלונית (נבו) 21.9.2022.

²⁰⁵ שם, בפס' 7.

הפיצוי. עוד ניתן לראות כי אין אחידות בפסיקה לגבי האפשרות לקבל פיצוי לפי חוק הגנת הפרטיות וחוק האזנות סתר במקביל במקרים בהם מצלמות המעקב כוללות גם אמצעי האזנה. ההכרעה בסוגיה זו קשורה בשאלה האם ניתן לראות בפעולות אלה כמעשים נפרדים, או שמא הם מגבשים מסכת עובדתית אחת שלא ניתן לפצות בגינה פעמיים. לשאלה זו לא מצאנו תשובה אחידה.

שימוש בהגנות המנויות בחוק הגנת הפרטיות

במקרים רבים של אלימות מעקבית שנדונו בפסיקה, הגבר טען להגנות שמנויות בחוק הגנת הפרטיות, כדי להצדיק את הפגיעה בפרטיות האישה. לרוב, נזכרו ההגנות שבסעיפים 18(2)(ב) ו-18(2)(ג) לחוק, כלומר בטענה שהפגיעה בפרטיות נעשתה בניסיונות שבהן הייתה מוטלת עליו חובה חוקית, מוסרית חברתית או מקצועית לעשותה, או שהפגיעה נעשתה לשם הגנה על עניין אישי כשהגבר במקרים רבים נטען שהפגיעה בפרטיות האישה והמעקבים אחריה נעשו בשל משבר אמון בין בני הזוג, בגידה או חשד לבגידה. בנוסף, יש מקרים בהם נטען שהפגיעה בפרטיות נעשתה במטרה לשמור על הקניין (הבית המשותף) או על טובת הילדים המשותפים. כמו כן, יש מקרים בהם טען הגבר שהאישה ידעה והסכימה למעקבים. כפי שנציג להלן, במרבית המקרים בית המשפט לא קיבל את הטענות הללו. כדי לחסות תחת ההגנות המנויות בסעיף 18(2) לחוק הגנת הפרטיות, נדרש להראות שהפגיעה נעשתה בתום לב והייתה בגדרי מתחם הסבירות.

בעניין שנדון בבית המשפט למשפחה בתל אביב דובר על זוג שהתגרש, והגיש תביעות הדדיות מרובות.²⁰⁶ אחת מהן נסובה על כך שהגרוש הקליט את האישה ללא ידיעתה במשך שנים, לטענתה מתוך אובססיה לשלוט על חייה. תביעת האישה הוגשה לפי מספר דברי חקיקה (חוק הגנת הפרטיות, חוק האזנות סתר, חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ופקודת הנזיקין). הגבר טען להגנות מכוח חוק הגנת הפרטיות, ובעיקר טען שעומדת לו ההגנה לפי סעיף 18(2)(ג), לפיה הפגיעה נעשתה לשם עניין אישי כשהגבר טען: "כאשר צד סבור שבן זוגו בוגד בו, ויש לו על כך ראיות מוחשיות ועדים, יש לו עניין אישי כשר להגן עליו – משפחתו וכבודו. בפרט כאשר מדובר בבעל דתי שומר מצוות מאחר ואם אשתו בוגדת בו היא אסורה עליו מבחינה הלכתית". בית המשפט בחן את התביעה לפי עוללת הרשלנות ודחה את טענות האישה מהסיבה שלא הוכח רכיב הקשר הסיבתי בין המעשה לבין הנזק. אף על פי כן, נראית התייחסות עקיפה של בית המשפט לטענות הבעל בבחינת רכיב ההתרשלנות: "אמנם, הבעל פתח בהליכי גירושין עוד בשנת 1994 עקב חשדות, כך לדבריו, כי אשתו אינה נאמנה לו. יחד עם זאת, איני סבורה כי חשדות מסוג זה, גם אם קיימים או מבוססים, מצדיקים שימת מעקב והאזנות בבית".²⁰⁷

עניין שנדון בבית המשפט למשפחה בקרית שמונה עסק בתובענה נזיקית שהגישה אישה נגד בעלה לשעבר, שכללה טענות לנזקי גוף ונפש.²⁰⁸ האישה טענה גם לפגיעה בפרטיותה, בכך שהבעל התחזה אליה בפייסבוק ובטלפון הנייד שלה על מנת לעקוב אחריה. הגבר טען להגנות מכוח סעיפים 18(2)(ב) ו-18(2)(ג) וטען כי: "הקשר הזוגי וחובת הנאמנות מבטלת את הזכות לפרטיות של הבעל והאישה, בייחוד על רקע בגידה". הוא הוסיף כי לדידו הטלפונים הניידים של בני זוג צריכים להיות חשופים זה לזה מכוח חובת הנאמנות. הוא טען שלאחר שהאישה בגדה בו הוא חשש שהיא מסתירה ממנו דברים נוספים. במקרה זה, בית המשפט דחה את טענות האישה לפגיעה בפרטיות, משום שהאישה לא הוכיחה את תביעתה, ומשכך לא הייתה התייחסות לטענות ההגנה של הגבר.

²⁰⁶ תמ"ש (משפחה ת"א) 64191/00 ש.ס. נ' ש.י. (נבו 11.4.2006).

²⁰⁷ שם, בפס' 25.

²⁰⁸ תלה"מ (משפחה ק"ש) 48940-07-20 ל"ש נ' נ' ש' (נבו 24.7.2022).

בעניין שנדון בבית המשפט למשפחה בתל אביב דובר בבני זוג גרושים, כאשר לקראת סוף חיי הנישואין ולאחר הגירושים האיש התקין מצלמות בדירת האישה, צילם אותה והתחקה אחריה לרבות במצבים אינטימיים עם בן זוגה החדש.²⁰⁹ האיש טען שעומדת לו הגנת העניין האישי הכשר שבסעיף 18(2)(ג) לחוק, שכן התקנת המצלמות נועדה להביא לשלום בית ולהחזיר את האמון לאחר בגידתה של האישה. בית המשפט דחה את הטענה, ונימק שהאישה לא הסכימה להצבת המצלמות ונרתעה מהבילוש אחריה. עוד הדגיש בית המשפט, כי בכל מקרה לא היה תום לב במעשיו של האיש, דרישה שמהווה תנאי סף בכדי שתקום ההגנה, ואף הדגיש שישנה "רשעות בלתי מבוטלת" במעשיו.

האיש טען להגנה נוספת, והיא כי באותה התקופה הוא התגורר עם האישה בדירה ולכן קמה לו הזכות להתקין את המצלמות. בית המשפט דחה את הטענה, מכיוון שהאיש לא הצליח להוכיח שהתגורר בבית באותו מועד, אך הדגיש כי גם אם האיש היה מתגורר בדירה, עדיין לא הייתה לו כל זכות להתקין מצלמות בבית.

עניין שנדון בבית המשפט למשפחה בבאר שבע עסק בבני זוג שנפרדו.²¹⁰ בבית בו חיו היו מצלמות אבטחה חיצוניות ופנימיות, אותן ניתקה האישה לאחר שהאיש עזב את הבית, אולם האיש חיבר מחדש את המצלמות והמשיך לצפות בהן. האישה טענה כי היא חיה בחשש ותחת מעקב. האיש טען שקמה לו הגנה לפי סעיף 18(2)(ג) לחוק הגנת הפרטיות שכן לטענתו הצבת המצלמות נועדה עבור עניין אישי כשר שלו. לדבריו, היו לו עדיין זכויות בבית, והמצלמות נועדו לשמור על הקניין ולבחון את מצב הנכס נוכח שיפוצים שבוצעו בו. בית המשפט לא קיבל טענת הגנה זו: "הגנה על הקניין איננה מקנה עילה להפרה כה בוטה של פרטיות. אם בעניינו של זר עסקינן, על אחת כמה וכמה בעניינו של בן זוג לשעבר וילדיו הדברים יפים במשנה תוקף".²¹¹

בבית המשפט למשפחה בפתח תקווה נדונה תביעה של אישה וילדיה כנגד הבעל לשעבר על כך שהתקין מצלמות מעקב בביתם, שם מתגוררים גם ילדיהם המשותפים, וכן בגין העובדה שהוא שכר חוקר פרטי שיעקוב אחר האישה.²¹² האיש טען להגנה שבסעיף 18(2)(ב), שכן לטענתו הצילום נעשה לאור חששו שילדיו הקטינים חשופים לאלימות מצד אימם. בית המשפט בחן על מה היה מבוסס החשש האמור ובחן אם הפעולה אותה נקט הגבר הייתה מידתית וסבירה בנסיבות העניין. בית המשפט לא השתכנע כי היה חשד לאלימות של האם כלפי הילדים ועל כן טענות ההגנה נדחו.

טענת הגנה נוספת הנפוצה בפסיקה היא כאשר הגבר טוען שהמעקב בוצע בידיעה ובהסכמה של האישה, על כן אין תחולה לטענות האישה לפי חוק הגנת הפרטיות שכן פגיעה בפרטיות היא כאשר זו נעשית ללא הסכמה (ראו סעיף 1 לחוק). כך גם לגבי חוק האזנות סתר. במרבית המקרים בהם טענה זו הועלתה בפסיקה היא נדחתה בשל חוסר אמינות.

לדוגמה, בעניין שנדון בבית המשפט למשפחה בתל אביב טען האיש שהאישה ידעה והסכימה להקלטות.²¹³ בית המשפט קבע כי טענה זו אינה סבירה, שכן: "בהסכמה להאזנה יש סתירה פנימית: מצד אחד מבקש הבעל לוודא כי האישה נאמנה לו, ואינה מתרועעת עם אחרים. האמצעי אותו הוא נוקט לשם כך הוא האזנה לשיחותיה. הוא ממשיך וטוען כי היא ידעה על כך, ובכך למעשה מאיין את מטרתו – הרי אם האישה ביקשה לדבר עם גברים אחרים, בודעה שיש מכשירי האזנה בבית, ברי

²⁰⁹ תלה"מ (משפחה ת"א) 47127-07-21 פלונית נ' פלוני (נבו) 27.12.2022.

²¹⁰ ה"ט (משפחה ב"ש) 16874-12-21 ע.ע.ש נ' א.ש (נבו) 23.12.2021.

²¹¹ שם, בפס' 9.

²¹² תמ"ש (משפחה פ"ת) 3653-04-16 ו' נ' מ' (נבו) 10.2.2019.

²¹³ תמ"ש (משפחה ת"א) 64191/00 ש.ס. נ' ש.י. (נבו) 11.4.2006.

שלא תעשה זאת. על כן, קבלת גרסת הבעל, לעניין זה, מובילה לתוצאה אבסורדית ובלתי סבירה".

כך עולה מפקד דין נוסף שנדון בבית המשפחה למשפחה בתל אביב,²¹⁵ שם טען האיש שהתקין מצלמות בדירתה של האישה כי האישה הסכימה להתקנת המצלמות והיא אף זו שדרשה להתקין אותן במטרה להביא להשבת האמון בין השניים. האישה טענה שלא ידעה ולא הסכימה לכך, והוסיפה בחקירתה: "באיזה עולם מתוקן אישה תסכים לדבר כזה, להיות חשופה בצורה פוגענית? כשגיליתי את זה הרגשתי עומס, פשוט נפלתי לרצפה. לא יודעת איך להתמודד עם זה". גם במקרה זה, בית המשפט לא נתן אמון בגרסתו של האיש וקבע שהאישה לא הסכימה להתקנת המצלמות: "לא ניתן שלא להביע פליאה רבתית על אי הסבירות הקיצונית שבעדותו של האיש, שהרי ממה נפשך, אם אכן המצלמות הותקנו בהסכמתה של האישה כדי 'להחזיר את האמון', אז מדוע אם תדע היכן הן ממוקמות היא תכסה אותן? ואם מסקנתו של האיש כי האישה תכסה את המצלמות אם וככל שתדע היכן הן ממוקמות, אז כיצד הדבר יעלה בקנה אחד עם רצונה 'להחזיר את האמון'?"²¹⁶

אם כן, מהפסיקה שנסקרה, עולה שטענות ההגנה מכוח חוק הגנת הפרטיות לא התקבלו במקרים בהם התרחשה אלימות מעקבית. נראה כי במרבית המקרים, טענות ההגנה התמקדו בכך שהופר האמון מצד בת הזוג שחוותה את האלימות המעקבית ובטענות להגנה על הקניין המשותף. בשני המצבים, נקבע כי אין לקבל את ההגנות. טענת הגנה נוספת שעלתה, נוגעת לכך שהאישה ידעה על המעקב והסכימה לו, ובמקרים אלה נראה שבית המשפט לא קיבל את טענות האיש מסיבה של חוסר אמינות. לא נמצאו בפסיקה מצבים בהם בית המשפט קיבל את גרסת האיש בנוגע להסכמת האישה. נעיר, כי גם אם ימצאו מקרים בהם האישה ידעה על המעקבים והסכימה להם, ראוי להתייחס בחשדנות רבה להסכמתה, שמא לא הייתה חופשית.

מהסקירה שערכנו, נראה כי רק במקרה אחד התייחס בית המשפט לדרישת תום הלב בכדי שההגנות תוכלנה להתקבל.²¹⁷ אנו סבורות שבמקרים העולים כדי אלימות מעקבית, שכוללים מעקבים ממושכים ותדירים אחר האישה מתוך אובססיה וניסיון לשלוט בה, יש מקום לקבוע חזקה שלא מתקיימת דרישת תום הלב.

כפי שיוצג בחלק הבא, כאשר המעקב התבצע באמצעות חוקרים פרטים הסיטואציה מורכבת יותר, ופעמים רבות התקבלו ההגנות שבסעיף 18(2)(ב) ובסעיף 18(2)(ד) כאשר התביעה התנהלה גם מול החוקר הפרטי שביצע את המעקב.

ג. חוקרים פרטיים

חלק זה דן בחוקר פרטי כ"אמצעי מעקב" נפוץ במסגרת תופעת האלימות המעקבית. נתייחס למספר פסקי דין מרכזיים העוסקים בחוקרים פרטיים, ובמגבלות הקיימות על המקצוע בהקשרי הפגיעה בפרטיות, כפי שאלו נקבעו בפסיקה ובכללי האתיקה של לשכת החוקרים הפרטיים. יודגש, כי רוב פסקי הדין שיפורטו אינם עוסקים במקרים של אלימות מעקבית, וחלקם אף אינם עוסקים בתביעות שבין בני זוג, אך עולות מהם תובנות רלוונטיות לעניין השימוש בחוקרים פרטיים בקשר לאלימות מעקבית. יצוין שזו בדיקה מדגמית, שמטרתה לתת מושג כללי על חוסר האחידות בפסיקה במקרים

²¹⁴ שם, בפס' 25.

²¹⁵ תלה"מ (משפחה ת"א) 47127-07-21 פלונית נ' פלוני (נבו) 27.12.2022.

²¹⁶ שם, בפס' 13.

²¹⁷ שם.

בהם בוצע מעקב באמצעות חוקרים פרטיים, ולהציג מספר מקרים בהם בתי המשפט ניסו לאזן בין האינטרסים השונים של החוקרים הפרטיים לבין הזכות לפרטיות של מושאי המעקב. לא מדובר בסקירה מקיפה בתחום, ולפיכך ייתכן שישנן פסיקות רלוונטיות נוספות.

חוקר פרטי הוא מקצוע חוקי ומוכר במדינת ישראל, והוא נועד לשרת אינטרסים שונים כגון סיוע לערכאות משפטיות, גילוי האמת ועשיית צדק, לצד הגשמת חופש העיסוק של החוקרים עצמם.²¹⁸ מנגד, עומדת הזכות לפרטיות של מושאי החקירה. פעמים רבות, הגבול בין פגיעה אסורה בפרטיות של אדם לבין פגיעה לגיטימית וראויה להגנה – דק. בפסיקה הישראלית ניתן למצוא מקרים בהם כחלק מהאלימות המעקבית בין בני הזוג התבצע מעקב אחר אחד מבני הזוג באמצעות חוקר פרטי, אותו שלח בן הזוג השני. לגבי הסתייעות בחוקר פרטי ניכר כיום חוסר אחידות בפסיקה.

כך למשל, בעניין שנדון בבית המשפט למשפחה בפתיח תקווה,²¹⁹ דובר בתביעה של אישה וילדיה כנגד הבעל לשעבר בגין התקנת מצלמות מעקב בביתם, שם מתגוררים גם ילדיהם המשותפים, וכן בגין העובדה שהוא שכר חוקר פרטי שיעקוב אחר התובעת. האיש שכר מספר חוקרים פרטיים שערכו מעקבים אחר האישה במספר הזדמנויות שונות. החוקר שביצע את השירות עבור הנתבע העיד כי נתבקש לברר פרטים על מערכת יחסים רומנטית שהאיש חשש שהאישה מנהלת עם גבר אחר, וכי תוך כדי עבודתו נתבקש לברר גם האם הקטינים חשופים לאלימות מצד אמם. בית המשפט קבע כי די בכך ששירות המעקב הוזמן בכדי לברר אם האישה מנהלת קשר עם גבר אחר בכדי לקבוע שבהזמנת שירותי המעקב הגבר פגע בפרטיותה ובפרטיות הקטינים. לטובת האישה נפסק פיצוי על סך 40,000 ש"ח בגין הזמנת שירותי החקירה.

מנגד, בעניין אחר, שנדון בבית המשפט למשפחה בקריות,²²⁰ דובר בתביעה נזיקית שעניינה פגיעה בפרטיות האישה, בטענה שבן זוגה שכר חוקר פרטי שעקב אחריה וצילם אותה. בית המשפט דחה את תביעת האישה בטענה כי פעולותיו של חוקר פרטי מלוות מטבען בפגיעה בפרטיות, וכי בנסיבות העניין לא נראה שהפגיעה בפרטיות חרגה ממתחם הסבירות.

כפי שצוין בפרק סקירת החקיקה, ההגבלות על חוקרים פרטיים בהקשרי הפגיעה בפרטיות לא מוסדרות כיום בחקיקה. חוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה²²¹ מסדיר בעיקר את פעילות החוקרים הפרטיים ומשרדי החקירות מבחינת דרישות הרישוי, הכשירות וכדומה. כך גם התקנות שנקבעו מכוח החוק.²²² כללי האתיקה של לשכת החוקרים הפרטיים, מתייחסים לסוגית הזכות לפרטיות והצורך לאזנה עם האינטרסים אותם ממלא החוקר הפרטי בעבודתו:²²³

1. חוקר פרטי יהיה מודע לזכויות הפרט של כל אדם לרבות זכות האדם לפרטיותו, לפרטיות משפחתו, ביתו, תקשורתו והמידע האישי שלו ולסכנת הפגיעה באלה, הכרוכה בפעילותו המקצועית.
2. חוקר פרטי יוודא שבכל מקרה של פגיעה בפרטיות, הכרוכה בפעילותו המקצועית, תהיה פגיעה מוצדקת, מידתית וסבירה ביחס לחשיבות האינטרס, שאותו הוא מתבקש לקדם מטעם לקוחו,

²¹⁸ כך עולה מחוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, התשל"ב-1972, ומדברי הכנסת על הצעת חוק זה, ד"כ 18.5.1970, 1765.

²¹⁹ תמ"ש (משפחה פ"ת) 3653-04-16 ו' נ' מ' (נבו) 10.2.2019.

²²⁰ תלה"מ (משפחה קר') 69248-06-21 פלונית נ' פלוני (נבו) 24.8.2022.

²²¹ חוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, התשל"ב-1972.

²²² תקנות חוקרים פרטיים ושירותי שמירה (אתיקה מקצועית), התשל"ג-1972.

²²³ סעיף 7 לקוד האתי לחוקרים פרטיים.

ועליו לנקוט בכל האמצעים הסבירים לצמצם את הפגיעה ולהבטיח שלא תעלה על הנדרש לצורך אותו עניין.

3. חוקר פרטי יתעד במכשיר יחסים אינטימיים אך ורק אם נעשו במקום הגלוי לעיני הציבור, ויקפיד כי פרטנות התייעוד לא תחרוג מהנדרש להגנה על האינטרס של לקוחו, וזאת כדי למנוע פגיעה מיותרת במעורבים.

נוסף על כך, חוק הגנת הפרטיות מונה הגנות על בעלי מקצוע שפוגעים בפרטיות כחלק ממהלך עבודתם. סעיף 18(2)(ב) לחוק מתייחס לנסיבות בהן הייתה מוטלת על הפוגע חובה מקצועית לבצע את הפגיעה. בהקשר זה יצוין כי סעיף 6 לחוק חוקרים פרטיים מחייב את החוקר הפרטי לפעול בנאמנות כלפי שולחו, וכך עולה גם מסעיף 1 לתקנות חוקרים פרטיים. בנוסף, סעיף 18(2)(ד) מעניק הגנה במצבים בהם הפגיעה נעשתה "תוך ביצוע עיסוקו של הפוגע כדן ובמהלך עבודתו הרגילה". כזכור, בכלל ההגנות המנויות בסעיף 18(2), נדרש שהפגיעה תיעשה בתום לב וללא חריגה מתחום הסבירות. מאחר שמדובר במונחים שהם "רקמות פתוחות", למעשה כיום מרבית ההגבלות על החוקר הפרטי נקבעות בפסיקה, והאיזון בין האינטרסים השונים נעשה בבית המשפט, כל מקרה לגופו בהתאם לנסיבות.

עם השנים, הפסיקה הטילה מגבלות שונות על חוקרים פרטיים, כך שההגנות שבחוק הגנת הפרטיות לא נותנות הגנה מוחלטת רק מעצם העובדה שהפגיעה נעשתה על ידי חוקר פרטי במהלך עבודתו ועבורה. הפסיקה הבהירה כי פעולותיו של החוקר לא יכולות להיות מנוגדות לחוק. בניסיון לבצע את האיזון שבין הזכויות ובבחינת תום הלב ו"מתחם הסבירות", בית המשפט בוחן פרמטרים המשתנים ממקרה למקרה כמו עוצמת הפגיעה, מיקום הפגיעה, דרך הפגיעה, האפשרות להשתמש באמצעים חלופיים, עבירות נלוות ועוד. להלן נציג את עיקרי הפסיקה הנוגעים להגבלות יציר הפסיקה החלות על חוקרים פרטיים בהקשרי הפגיעה בפרטיות.

בעניין שנדון בבית משפט השלום בפתח תקווה,²²⁴ דובר באישה ששכרה שירותיו של אדם שאינו חוקר פרטי כדי שיצמיד מכשיר GPS לרכב של הגרוש שלה. בית המשפט קבע שזוהי עבירה של פגיעה בפרטיות גם אם הדבר היה מבוצע על ידי חוקר פרטי. עוד צוין, כי ועדת הרישוי של המחלקה לרישוי חוקרים פרטיים ושירותי שמירה קבעה בהחלטה כי הטמנת מכשיר GPS במכונית של אדם לשם ביצוע מעקב אחר תנועותיו, מהווה פגיעה בפרטיות, הפרת כללי האתיקה המקצועית והתנהגות שאינה הולמת, כל עוד לא נקבע אחרת על ידי המחוקק או על ידי בית משפט מוסמך.²²⁵

בעניין שנדון במסגרת הליך למניעת הטרדה מאיימת בבית המשפט למשפחה בתל אביב,²²⁶ דובר על זוג שהתגרש ולאחר הגירושין האיש החל לעקוב אחר האישה באופן עצמאי וכן באמצעות חוקר פרטי. האיש טען כי המעקב נעשה כדן וממניעים לגיטימיים על מנת להוכיח שהאישה שגרה עם בתם איננה מתגוררת עוד בכתובת שמסרה. בית המשפט קבע כי כאשר אדם מבצע מעקב באמצעות חוקר פרטי, ולאדם הנחקר התגלה המעקב באופן שטורד את שלוותו, פרטיותו או את שגרת יומו, יש בכך הטרדה מאיימת במשמעותה לפי החוק למניעת הטרדה מאיימת. אם הנעקב לא מגלה על המעקב אחריו, אין בכך הטרדה מאיימת. במקרה זה ניתן צו שאסר על האיש לבצע מעקבים אחרי המבקשת הן בעצמו והן באמצעות אחרים. עוד נקבע כי: "אין בחוק חוקרים פרטיים כדי להתיר פעילות מעקב,

²²⁴ ת"א (שלום פ"ת) 32147-02-18 יעקב טייב נ' אליהו עבדיאן (נבו 21.4.2020)

²²⁵ ראו את ההחלטה המקורית ב"החלטות עקרוניות של ועדת הרישוי" משרד המשפטים (2019) https://www.gov.il/he/departments/policies/basic_decisions

²²⁶ ה"ט (משפחה ת"א) 18267-01-14 ח.ס.א נ' ע.ב.ע (נבו 21.1.2014).

וגם אם סבור המשיב כי מטרת המעקב שהוא מפעיל כלפי המבקשת היא לגיטימית, אין זה לגיטימי לפגוע בשגרת יומה, בשלוות רוחה ובפרטיותה".²²⁷

בערעור פלילי שנדון בבית המשפט המחוזי בתל אביב על פסק דין של בית משפט השלום שהרשיע את הנאשמים בעבירות לפי חוק הגנת הפרטיות,²²⁸ דובר בגבר ששלח חוקרים פרטיים שיצלמו את אשתו כדי להוכיח שהיא בוגדת בו, למטרת איסוף ראיות לבית המשפט. החוקרים נכנסו לבית האישה וצילמו אותה במצב אינטימי עם גבר אחר. במקרה זה התביעה התנהלת כנגד החוקרים הפרטיים עצמם, ואלה טענו להגנות שבחוק הגנת הפרטיות בטענה שהפגיעה נעשתה כחלק מחובה מקצועית, לפי סעיף 18(2)(ב). בנוסף, טענו להגנה שבסעיף 18(2)(ד), שכן לטענתם הפגיעה נעשתה תוך ביצוע עיסוק כדין ובמהלך עבודה רגיל. בית המשפט דחה את טענותיהם וקבע כי: "אין לאפשר לחוקר פרטי להפריע לאינטימיות חייהם של בני זוג שאינם עוברים כל עבירה, ולו הקלה ביותר, על פי הדין האזרחי".²²⁹ עוד קבע בית המשפט כי על חוקרים פרטיים לבצע עבודתם נאמנה ולהגן על האינטרסים של לקוחותיהם, אך אין בכך כדי להתיר להם פגיעה בוטה בפרטיותו של האחר. נקבע שהחוקרים פעלו באמצעים פסולים, במיוחד נוכח האפשרות לנקוט בפעולות אחרות. עוד נקבע כי גם אם פעולה מסוימת היא מקובלת בתחום החקירות, אין בה כדי להצדיק ביצוע פעולות המנוגדות לחוק.

בערעור פלילי שנדון לאחר מתן רשות בבית המשפט העליון,²³⁰ דובר בחוקר פרטי שנשלח על ידי אישה לאסוף ראיות על בעלה. החוקר נכנס לדירת הבעל בעזרת האישה ובליווי שוטר (בתואנת שווא) ואז צילם את הבעל בחברת ידידה. המערערים בפסק הדין, כולם חוקרים פרטיים שביצעו עבירות שונות, טענו להגנות לפי חוק הגנת הפרטיות. השאלה המרכזית שעלתה בפסק הדין נגעה בדרישת תום הלב בסעיף 20 לחוק הגנת הפרטיות, שהיא תנאי הכרחי לקיומן של ההגנות. נקבע שדרישת תום הלב אינה זהה בכל ההגנות, ובבחינת ההגנות יש לבחון מספר יסודות: האם החוקרים נקטו את כל הפעולות כדי לצמצם את הנזק; האם היו עבירות נלוות; והאם האמין הפוגע בתום לב שהוא פועל כדין ושקיימת לו הגנה על פי החוק.

עניין אחר שנדון בבית משפט השלום בהרצליה לא דן בתביעה בין בני זוג,²³¹ אולם הוא מאיר את היבט תום הלב. באותו מקרה, אישה שאחריה בוצע מעקב על ידי חוקרים פרטיים, תבעה פיצויים מהחוקרים הפרטיים ומהאישה ששכרה אותם. בית המשפט קבע שהחוקרים פגעו בפרטיות התובעת, וכי לא עומדת להם ההגנה שבסעיף 18(ב) ו-18(ג) שכן לא פעלו בתום לב. בפסק הדין התעוררה גם סוגיית האחריות השילוחית כלפי מי שהעסיק את החוקרים הפרטיים. באותו עניין, עלה כי האישה ששכרה את שירותי המעקב ידעה על כוונותיהם, יזמה את החקירה והייתה מעורבת ומעודכנת ביחס להתקדמות החקירה. על כן, הוטלה עליה האחריות בגין מעשיהם מכוח סעיף 15(5) לפקודת הניזקין, ובשל כך חויבה בפיצויים.

אם כן, נראה שבמקרים בהם המעקב בוצע על ידי חוקרים פרטיים אין אחידות בפסיקה, ובית המשפט בוחן כל מקרה לגופו. עם זאת, בכלל המקרים מוסכם שחוקר פרטי צריך לפעול במסגרת החוק, גם אם קיימת נורמה שונה בקרב החוקרים הפרטיים. בניסיון לאזן בין הזכות לפרטיות של מי שבוצע אחריו מעקב, ובין האינטרסים של החוקר הפרטי, וכן בבחינת דרישת תום הלב – בית המשפט בוחן

²²⁷ שם, בפס' 12.

²²⁸ ע"פ (מחוזי ת"א) 1132/96 חתוכה אייל נ' מדינת ישראל (נבו 20.1.1998).

²²⁹ שם, בפס' 8.

²³⁰ ע"פ 5026/97 גלעם נ' מדינת ישראל (נבו 13.6.1999).

²³¹ ת"א (שלום הרצ' 3293/01 מ.ש. נ' י.ג. (נבו 13.11.2006).

את עוצמת הפגיעה, מיקום הפגיעה, דרך הפגיעה, האם ניתן היה להשתמש באמצעים אחרים, האם היו עבירות נלוות, האם החוקר פעל בניגוד לדין, ועוד. בנוסף, נראה כי ישנה אחריות שילוחית כלפי מזמין שירותי המעקב אם האחרון היה מעורב בדרכים הלא חוקיות בהן נקטו החוקרים או אם יזם אותן בעצמו.

כמו כן, נראה כי כאשר פעולות החוקרים התמקדו באיסוף מידע שברשות הרבים, בית המשפט נטה לקבל את ההגנות שבחוק הגנת הפרטיות. לעומת זאת, כאשר דובר בצו למניעת הטרדה מאיימת, שם אמת המידה היא האם האדם אחריו בוצע המעקב גילה שהוא תחת מעקב והרגיש מוטred, בית המשפט נתן צו גם אם המעקב התבצע ברשות הרבים.

פרק 4 – היתרונות והחסרונות של פקודת הנזיקין וחוק הגנת הפרטיות

כפי שעולה מהפסיקה וכפי שהראינו עד כה, שני הכלים המשפטיים המרכזיים להתמודדות עם תופעת האלימות המעקבית הם חוק הגנת הפרטיות ופקודת הנזיקין. בפרק זה נבחן את היתרונות המרכזיים בשימוש בכל אחד מהכלים הללו, לצד האתגרים שהם עשויים להציב.

א. הכלי הנזיקי

בשנים האחרונות גוברת המגמה של הגשת תביעות נזיקין בין בני משפחה ובין בני זוג. ישנן גישות הטוענות כי אין להחיל את דיני הנזיקין על מערכת היחסים הזוגית, וכי יש להותיר את תחום זה מחוץ לגדרי ההתערבות המשפטית. בראשן, הגישה המשפחתית-קולקטיביסטית, לפיה, החלת דיני הנזיקין עלולה להביא לפגיעה בשלמות התא המשפחתי ולפגיעה באושרם וברווחתם של הילדים המשותפים, בהינתן שישנם. לפי גישה זו, יש לבחון את טובת המשפחה בכללותה, והתערבות משפטית עלולה להזיק להשבת ההרמוניה המשפחתית, או, כאשר אין סיכוי להצלחת היחסים, התערבות משפטית עלולה לפגוע בסיוע הקשר בצורה תקינה.²³² לפי גישות נוספות, נטען שהכלי הנזיקי אינו מתאים לתביעות שבתוך המשפחה, מכיוון שיחסי הרגישות והאינטימיות אינם מתאימים לתפיסות הרשלנות והאחריות המוחלטת שבבסיס דיני הנזיקין.²³³

מנגד, הגישה האינדיבידואליסטית קוראת להכיר בתביעות נזיקיות בין בני זוג, ולפיה, יש לראות באדם כאינדיבידואל המופרד מהקבוצה אליה הוא משתייך ובעל אוטונומיה וזכות להגיש תביעה נזיקית בגין עוולה שנגרמה לו.²³⁴ לפי גישות נוספות, הכלי הנזיקי עשוי להביא להעצמת הקורבן, במיוחד במקרים של תקיפה, דיכוי והשפלה שכן הגשת התביעה הנזיקית עשויה להחזיר לקורבן את השליטה על חייה.²³⁵ בנוסף, לכלי הנזיקי כוח מעצים, מכיוון שהטלת אחריות נזיקית מספקת לקורבן הכרה בעוול שנעשה לה, ובכך מאשרת את התחושות שחוותה.²³⁶ עם זאת, דחייה של התביעה הנזיקית עלולה לגרום לתוצאה הפוכה, שכן פירושה עשוי להיות חוסר אמון בגרסת הקורבן.²³⁷

כמו כן, בשל מאפייניו של הכלי הנזיקי ככזה הדורש הוכחה של הנזק והוכחה של הקשר הסיבתי בין המעשה לנזק, ההליך הנזיקי הוא לרוב הליך ממושך וארוך, שעשוי להיות כרוך בהוצאות כספיות גבוהות ובגביית מחיר אישי ונפשי מהקורבן. מחקרים מראים שההתדיינות המשפטית עשויה לגרום למתח, תסכול, כעס, קשיי ריכוז ונדודי שינה.²³⁸ בכדי להוכיח את נזקה, נאלצת פעמים רבות הקורבן לשתף מידע רגיש, אינטימי ואף מביך, דבר שמאלץ אותה לשוב ולהיזכר בעוולה שנגרמה לה, ולהתמקד בסבל ובתחושות ההשפלה שחוותה וייתכן שעדיין חווה.²³⁹

²³² בנימין שמואלי "תביעות נזיקין בין בני זוג – התדיינות או חסינות?" **מחקרי משפט** כז 139, 144 (2011).

²³³ שם, בעמ' 161.

²³⁴ שם, בעמ' 151.

²³⁵ רונן פרי ויחיאל ש' קפלן "תפסת מרובה לא תפסת: על העצמה באמצעות דיני הנזיקין" **העצמה במשפט** 411, 423 (גי'א מונדלק ומימי אייזנשטדט עורכים 2008).

²³⁶ שם, בעמ' 427.

²³⁷ שם, בעמ' 430.

²³⁸ שם, בעמ' 432.

²³⁹ שם, בעמ' 429.

במסגרת השימוש בכלי הנזיקי, ניתן להיתלות גם בעוולות הרשלנות והפרת חובה חקוקה. כפי שעולה מהפסיקה, בשימוש בעוולת הרשלנות יש מספר אתגרים מרכזיים שעשויים להקשות על התובעות: בהוכחת הנזק, בהוכחת הקשר הסיבתי, וייתכן שכבר בשלב הוכחת קיומה של חובת הזהירות. נפרט מספר דוגמאות מהפסיקה שממחישות אתגרים אלה.

כידוע, האחריות בעוולת הרשלנות שבסעיפים 35 ו-36 לפקודת הנזיקין, מורכבת מארבעה יסודות: חובת זהירות, הפרת החובה (התרשלות), נזק וקשר סיבתי בין ההתרשלות לבין הנזק. על פי המודל המסורתי של עולת הרשלנות, חובת הזהירות נבחנת ראשונה, והיא כוללת חובת זהירות מושגית/נורמטיבית, וחובת זהירות קונקרטיית.²⁴⁰ שאלת חובת הזהירות עוסקת בשאלה אם ראוי, כעניין של מדיניות, להטיל אחריות נזיקית על המזיק בהתחשב בכך שהתרשל,²⁴¹ ולפיכך, שיקולי מדיניות משפטית עשויים לצמצם או לשלול את קיומה של החובה. כפי שנראה, לשיקולי המדיניות עשויה להיות השלכה מרכזית על בחינת חובת הזהירות בעניינינו.

חובת הזהירות בין בני זוג הוכרה בפסיקה במקרים שונים, בשל קיומם של יחסי קרבה מיוחדים ורגישים בין בני זוג. כך, בעניין שנדון בבית המשפט למשפחה בירושלים,²⁴² שעסק במקרה של אלימות נפשית קשה בין בני זוג, נראית גישה רחבה המכילה תחת חובת הזהירות בין בני זוג התנהגויות הכוללות פגיעה בכבוד ובאוטונומיה. כחלק מבחינת חובת הזהירות, ציינה השופטת כי בין בני זוג קיימים יחסים מיוחדים וכי מוטלת עליהם חובה לנהוג האחד כלפי האחר בכבוד, בהגינות ובאופן המאפשר לבן הזוג ניהול של אורח חיים תקין וסביר. השופטת הרחיבה לגבי הצורך בעוולה ספציפית מיוחדת הנוגעת להתנהגות של השפלה, ביזוי, פגיעה בכבוד ובאוטונומיה בין בני זוג, בשל מרכיביה הייחודיים. כך נקבע גם בעניין נוסף שנדון בבית המשפט למשפחה בירושלים,²⁴³ שעסק במקרה של אלימות פיזית, מילולית, נפשית, כלכלית ומינית של גבר כלפי אשתו לשעבר.

גם במקרה נוסף ביסס בית המשפט חובת זהירות של גבר כלפי פרודתו במקרה של סירוב למתן גט,²⁴⁴ וקבע כי נפגעה הזכות של האישה לאוטונומיה וכי "רצונה [של אישה] לכתוב את סיפור חייה' הינו זכות יסוד אשר ודאי תמצא את מקומה בזכות המסגרת האמורה".²⁴⁵

עם זאת, בפסיקה ובספרות נראות גישות שונות לגבי היקף חובת הזהירות הראוי בין בני זוג, בדגש על מקרים שנוגעים לפגיעה באוטונומיה. השוני בין הגישות נובע משיקולי מדיניות שונים; גישות שונות לגבי מטרות דיני הנזיקין; וגישות שונות לגבי מידת ההתערבות הרצויה של המשפט בענייני משפחה (כפי שפורטו מעלה).²⁴⁶

כך, בערעור על פסק דין של בית משפט למשפחה שנדון בבית המשפט המחוזי בירושלים,²⁴⁷ ועסק באלימות פיזית ונפשית קשה בין בני זוג, ציין בית המשפט כי "האינטרסים המוגנים על ידי דיני הנזיקין אינם קבועים אלא משתנים ומתחדשים בהתאם להשקפת החברה על האינטרסים הראויים להגנה,

²⁴⁰ בפסיקה ובספרות הובעו ביקורות מסוגים שונים על מודל זה. לדוגמא ולהרחבה ראו ע"א 4486/11 פלוני נ' שירותי בריאות כללית, פ"ד סו(2) 682 (2013).

²⁴¹ אריאל פורת נזיקין כרך א 90 (2013).

²⁴² תמ"ש (משפחה י-ם) 18551/00 ק' ס' נ' ק' מ', תשס"ד(3) 201 (2004).

²⁴³ תמ"ש (משפחה י-ם) 20673/04 ב. מ' נ' ב. ה. א (נבו 9.3.2008).

²⁴⁴ בתמ"ש (משפחה י-ם) 3950/00 פלונית נ' אלמוני א' (לא פורסם, 23.1.2001).

²⁴⁵ שם, בפס' 10.

²⁴⁶ להרחבה, ראו שמואלי, לעיל ה"ש 232.

²⁴⁷ ע"מ (מחוזי י-ם) 595/04 פלוני נ' אלמונית (נבו 24.2.2005).

ומטבע הדברים, אינטרסים אלו משקפים התפתחויות חברתיות, סוציאליות ופוליטיות".²⁴⁸ עוד נקבע, בהתייחס לחובת הזהירות בין בני זוג, כי יש לתת מקום לאוטונומיה של בני הזוג בעיצוב מערכת היחסים בחייהם הפרטיים, וכי ישנם רכיבים שהמערכת השיפוטית זרה להם, ובהם יהיה נכון להתערב רק במקרים קיצוניים המצדיקים זאת. עם זאת, גם במקרה הזה קבע כי אין חסינות לבן זוג בפני תביעות ביזוי, השפלה, פגיעה בכבוד ובאוטונומיה של בן הזוג.

בהמשך לכך, לא מצאנו בפסיקה הגדרה ברורה לחובת הזהירות בין בני זוג בהקשרים של פגיעה בפרטיות. הדבר עשוי לנבוע מסיבות שונות, וביניהן, שיקולי מדיניות, כפי שתוארו לעיל, והאתגר הקיים בתיחום הגבולות בנושא הפרטיות בין בני זוג (על כך עמדנו בפרק 2 לעיל).

בעניין שנדון בבית משפט למשפחה בתל אביב בין בני זוג גרושים היה ריבוי תביעות,²⁴⁹ ובמסגרתן, תביעה על כך שהגרוש הקליט את האישה ללא ידיעתה במשך שנים, לטענתה מתוך אובססיה לשלוט על חייה. בית המשפט בחן את הטענה לפי עוולת הרשלנות, והגדיר את חובת הזהירות כחובת זהירות כללית הקיימת בין בני זוג, אך לא התייחס בהגדרתו לסוגיית הפרטיות בין בני זוג:

"אין ספק שבין אישה לבעלה קיימת חובת זהירות מושגית, ואין זה משנה מה טיב מערכת היחסים או השאלה האם בני הזוג מצויים במרכזו של סכסוך גירושין. חובת הזהירות המושגית קיימת, ונובעת מהעובדה שכללי התנהגות מסוימים, בין בני אדם, צריך שיחייבו, על אחת כמה וכמה בין בני משפחה [...]. חובת הזהירות הקונקרטית מתקיימת גם היא. השאלה הרלוונטית היא האם הבעל יכול היה לצפות כי מעקב אחר האישה ואורחותיה, בדמות הקלטותיה תגרום לנזק. אני סבורה כי התשובה לכך חיובית".²⁵⁰

אם כן, נראה שניתן למצוא טווח של גישות בפסיקה בנוגע להיקף חובת הזהירות בין בני זוג בהקשרים שונים, וביניהם במקרים הנוגעים לפגיעה באוטונומיה. נראה כי התנהגויות שכוללות פגיעה באוטונומיה והתנהגויות שלא מאפשרות קיומו של אורח חיים תקין של בני הזוג ייכנסו תחת ההגדרה של הפרת חובת הזהירות, אולם היקפה של החובה עשוי להיקבע באופן שונה בין שופטים. לא נמצאו פסקי דין שמגדירים את חובת הזהירות בהקשרים של פגיעה ממושכת בפרטיות בין בני זוג. ייתכן שהסיבה לכך קשורה בקושי הנורמטיבי להגדיר זאת, או בשל קושי בזיהוי ושיום התופעה, המוביל למיעוט תביעות בעילה זו. לכן, רכיב חובת הזהירות עשוי להוות אתגר עמו התובעת תצטרך להתמודד.

רכיבי הקשר הסיבתי והוכחת הנזק מהווים קושי מרכזי בשימוש בכלי הנזקי (בעוולת הרשלנות ובהפרת חובה חקוקה) להתמודדות עם תופעת האלימות המעקבית. זאת, מהסיבה שפעמים רבות הנפגעות מתופעה זו סובלות מנזקים שאינם נראים לעין, ולעיתים אלה נזקים שנוצרים לאורך זמן ושקשה להצביע עליהם. גם במקרים בהם הנזק הוכח, נראה כי קיים קושי להוכיח שהאלימות המעקבית היא זו שגרמה לנזק.

בעניין שתואר לעיל, שנדון בבית המשפט למשפחה בתל אביב, דובר כאמור על ריבוי תביעות הדדיות במסגרתן האישה טענה שהגרוש נהג להקליטה ללא ידיעתה במשך שנים, מתוך אובססיה לשלוט על חייה.²⁵¹ האישה טענה לפגיעה באוטונומיה וכן טענה שנגרם לה נזק נפשי וכלכלי בגינו נאלצה

²⁴⁸ שם, בפס' 14.

²⁴⁹ תמ"ש (משפחה ת"א) 64191/00 ש.ס. נ' ש.י. (נבו 11.4.2006).

²⁵⁰ שם, בפס' 17, 24.

²⁵¹ שם.

לפנות לטיפול פסיכולוגי ופסיכיאטרי, וצירפה לתביעה חוות דעת מאנשי מקצוע. התובעת העלתה טענות לפי חוק הגנת הפרטיות, חוק האזנות סתר ופקודת הנזיקין, אך בית המשפט התמקד רק בפקודת הנזיקין. על אף שבית המשפט השתכנע כי האישה אכן הזדקקה לטיפול רפואי נפשי, הוא קבע כי אין ראייה לכך שהעובדה שהבעל הקליט את האישה היא שגרמה לנזק הנפשי (ולא מצב נפשי קודם שהיה לאישה), ומשכך קבע שלא מתקיים רכיב הקשר הסיבתי והתביעה נדחתה.

מקרה נוסף הוא ערעור אזרחי שנדון בבית המשפט המחוזי בחיפה עסק בבני זוג גרושים,²⁵² כאשר לאחר הגירושין הגבר התקין מצלמות נסתרות ותיעד את האישה ואת בתם המשותפת, גם במצבים אינטימיים, ואף שיתף עם אחרים חלק מהחומרים שצולמו. בבית משפט השלום טענו המערערות (האם ובתה) לפגיעה קשה ברגשותיהן, באוטונומיה ובכבוד. האישה טענה כי מאז שראתה את הצילומים החלה לסבול ממחשבות טורדניות ובלתי רצוניות אשר פגעו גם ביכולת ההשתכרות שלה. הבת טענה לנזקים נפשיים המתבטאים בחרדה ופחדים, קשיים לתפקד וליצור קשרים חברתיים. צורפו לכך שתי חוות דעת מטעם פסיכיאטרית. בית משפט השלום דחה את כל טענות המערערות ואת דעת המומחית וקבע שלא הוכחו הנזקים וכי אין קשר סיבתי בין הנזקים הנתענים לבין מעשה המשיב. על כן, נפסק פיצוי בגין עוגמת נפש בלבד.²⁵³ האישה ערערה לבית המשפט המחוזי, אשר לא התערב בקביעות בית משפט השלום לגבי אי-הוכחת הנזק, אך קבע כי ניתן להיעזר באמת המידה של חוק הגנת הפרטיות והחוק למניעת הטרדה מינית המאפשרים פיצוי ללא הוכחת נזק, זאת על אף שהתביעה הוגשה לפי פקודת הנזיקין בלבד.

רכיב מרכזי נוסף שנבחן בבירור עוולת הרשלנות הוא רכיב **הצפיות**. הצפיות נבחנת בשלושה מופעים שונים בעוולת הרשלנות: ראשית, בבחינת חובת הזהירות צריכות להתקיים הן צפיות טכנית, אשר מתקיימת כאשר המזיק היה יכול לצפות את אירוע הנזק, הניזוק והנזק, והן צפיות נורמטיבית אשר מתקיימת כאשר המזיק צריך היה לצפות את אלו.²⁵⁴ הצפיות הנורמטיבית נבחנת לפי שיקולי מדיניות שונים כגון השפעת שלילית על הפעילות, הרתעת יתר, שיקולים מנהליים (הצפת בתי המשפט, עלויות), ועוד; שנית, הצפיות נבחנת בשלב קביעת ההתרשלות, שם יש להראות שאדם סביר לא היה נוהג באותה צורה בה נהג המזיק, בשל הסיכון הבלתי-סביר הצפוי ממנה; שלישית, הצפיות נבחנת ברכיב הקשר הסיבתי, כך שרק אם סוג הנזק והאופן בו התרחש צריכים להיות צפויים על ידי המזיק, מתקיים הקשר הסיבתי.²⁵⁵

בסקירה שערכנו, לא מצאנו התייחסות משמעותית בפסיקה לרכיב הצפיות במקרים של אלימות מעקבית. בעניין שנדון בבית המשפט למשפחה בתל אביב התייחסה השופטת בקצרה לסוגיית הצפיות בבחינתה את חובת זהירות: "האם הבעל יכול היה לצפות כי מעקב אחר האישה ואורחותיה, בדמות הקלטותיה תגרום לנזק. אני סבורה כי התשובה לכך חיובית".²⁵⁶ בפסק הדין לא נראתה התייחסות לצפיות ביחס לנזק המסוים שנגרם.

נזכיר שהאלימות המעקבית טרם נחקרה בספרות באופן שמבודד את הנזקים הנגרמים לקורבנות המעקב מנזקים נוספים שנגרמו להן כתוצאה מהתנהגויות פוגעניות אחרות במהלך הקשר הזוגי. ניתן

²⁵² ע"א (מחוזי חי') 18698-11-21 פלונית נ' אלמוני (נבו 26.6.2022).

²⁵³ ת"א (שלום חי') 26606-09-17 פלונית נ' אלמוני (נבו 15.7.21).

²⁵⁴ פורת, לעיל ה"ש 241, בעמ' 149.

²⁵⁵ ביטון, לעיל ה"ש 78, בעמ' 600. ביטון מרחיבה במאמרה על האפשרות שהפעלה פטריארכלית של רכיב הצפיות תפגע בהגנה שיכולה להינתן לנשים באמצעות עוולת הרשלנות ותקשה עליהן להוכיח את רכיב הצפיות בשלושת השלבים השונים.

²⁵⁶ תמ"ש (משפחה ת"א) 64191/00 ש.ס. נ' ש.י., בפס' 24 (נבו 11.4.2006).

אף לשער כי נוכח אופייה של התופעה והקשר שלה לסוגים נוספים של אלימות והתעללות, ייתכן שבידוד כזה הוא מלאכותי ואינו אפשרי. משכך, קיים קושי למצוא התייחסות במחקר להשלכות ולנזקים העלולים להיגרם כתוצאה מהפרות פרטיות ומעקבים ממושכים בין בני זוג. לכן, בין השאר, רכיב צפיות הנזק עלול להוות אתגר נוסף בשימוש בכלי הנזיקי.

הפרת חובה חקוקה

עולת הפרת חובה חקוקה, לפי סעיף 63 לפקודת הנזיקין – מורכבת מחמישה יסודות: קיומה של חובה המוטלת על המזיק מכוח חיקוק; החובה החקוקה נועדה להגנת הנפגע; המזיק הפר את החובה המוטלת עליו; ההפרה גרמה לניזוק נזק (כאן נדרש להוכיח נזק וקשר סיבתי עובדתי ומשפטי בין ההפרה לנזק); ונדרש כי הנזק שנגרם הוא מסוג הנזקים שהחובה החקוקה נועדה למנוע.

אם כן, הרכיבים המרכזיים שעשויים להוות אתגר לפי עולת הרשלנות – רכיבי הוכחת הנזק והקשר הסיבתי – רלוונטיים גם לעולת הפרת חובה חקוקה. עם זאת, בנתיב זה מתייתרת הוכחת רכיב חובת הזהירות והצפיות. מעבר לכך, לא זיהינו בפסיקה או בספרות רכיבים נוספים בעוולה זו שעשויים להוות אתגר, או יתרון להתמודדות עם תופעת האלימות המעקבית.

*

אם כן, נראה כי לכלי הנזיקי יתרונות לצד אתגרים. הכלי הנזיקי עשוי לאפשר לנפגעת להשמיע את קולה, וכן עשוי להעצים את הנפגעת על ידי הכרה בעוול שנעשה לה. בנוסף, בכלי הנזיקי ישנה אפשרות למתן פיצוי גבוה יותר מזה שניתן לפי חוק הגנת הפרטיות. כמו כן, ההתיישנות לפי פקודת הנזיקין עומדת על שבע שנים, תקופה ארוכה מזו שבחוק הגנת הפרטיות (פירוט על כך בחלק הבא).

על אף יתרונותיו, השימוש בכלי הנזיקי מציב מספר אתגרים לנפגעות המבקשות להשתמש בו. ההליך הנזיקי הוא לרוב ממושך, ארוך, ועלול להיות כרוך בהוצאות כספיות גבוהות ובגביית מחיר אישי ונפשי מהקורבן. בנוסף, קבלת פיצוי בתביעות לפי הליך זה עשויה להיות מאתגרת. אתגר זה עשוי להתעורר כבר ברכיב חובת הזהירות, הרכיב הראשון הנדרש להוכחה במסגרת העילה, שכן זה מושפע מגישות שונות לגבי מידת ההתערבות הרצויה של המשפט, ומשיקולי מדיניות נוספים. אתגרים מרכזיים נוספים טמונים ברכיבים של הוכחת הנזק והוכחת הקשר הסיבתי שבין המעשה לנזק.

ב. חוק הגנת הפרטיות

לעומת הכלי הנזיקי, לחוק הגנת הפרטיות יש יתרון מובהק, והוא שאין בו דרישה להוכחת הנזק, שכן החוק מאפשר פיצוי ללא הוכחת נזק לפי סעיף 29א. עם זאת, הפיצוי לפי חוק זה הוא מוגבל, ועומד על סך של עד 50,000 ש"ח או עד 100,000 ש"ח אם מוכחת כוונה לפגוע, זאת לפי שיקול דעתו של בית המשפט. כפי שפורט לעיל (פרק 3.3), אין אחידות לגבי גובה הפיצוי שנפסק, וטווח הפיצויים נרחב: בעוד שבחלק מפסדי הדין נפסק פיצוי של כ-100,000-500,000 ש"ח, הרי שבפסקי דין שעסקו בפגיעות דומות ואף חמורות יותר ניתן פיצוי של כ-20,000-30,000 ש"ח בלבד.

מגבלה נוספת של חוק הגנת הפרטיות היא תקופת ההתיישנות שבו. לפי סעיף 26 לחוק, תקופת ההתיישנות של תביעה אזרחית היא שנתיים. זאת, לעומת פקודת הנזיקין, שם תקופת ההתיישנות היא שבע שנים. סוגיית ההתיישנות עשויה להיות רלוונטיות במיוחד במקרים של אלימות מעקבית, שכן במקרים רבים, תביעה בעילה של פגיעה בפרטיות מוגשת לצד תביעות נוספות הנוגעות לנזקים נוספים שחוותה האישה במהלך הקשר (אלימות פיזית, נפשית, כלכלית, מינית, ועוד). תביעות מסוג זה, עשויות להיות מוגשות במקרים רבים לאחר תקופה ארוכה יותר משנתיים מאז שנולדה עילת

התביעה או מועד קרות הנזק. כמו כן, במקרים של פגיעה בפרטיות, פעמים רבות ישנו קושי להמשיג את הפגיעה. במיוחד כאשר מדובר בפגיעה בפרטיות שנעשתה על ידי בן זוג, הזמן שלוקח לנפגעת להבין את מהות הפגיעה והנזק שנגרמו לה עלול לעלות במקרים מסוימים על שנתיים מאז התרחשות האירועים. גם מועד קרות הנזק עצמו אינו ברור תמיד, שכן במצבים של אלימות מעקבית ניתן לומר שמדובר ברצף של אירועים שעשוי להימשך על פני זמן ארוך, ואין נקודה אחת מסוימת בזמן שבה נגרם הנזק.

לשימוש בפקודת הנזיקין ובחוק הגנת הפרטיות לשם התמודדות עם תופעת האלימות המעקבית ישנם, כאמור, יתרונות וחסרונות. הם מסוכמים בטבלה שלהלן:

טבלה 1: דיני הנזיקין ודיני הפרטיות ככלי להתמודד עם אלימות מעקבית

חוק הגנת הפרטיות	פקודת הנזיקין	
שנתיים	7 שנים	התיישנות
לא נדרש	נדרש, קושי בהוכחת הנזק	הוכחת הנזק
לא נדרש	נדרש, קושי בהוכחת הקשר הסיבתי	הוכחת הקשר הסיבתי בין המעשה לנזק
עד 50,000 ש"ח או עד 100,000 ש"ח אם הוכח שהפגיעה נעשתה בכוונה לפגוע	תלוי בהוכחת הנזק, אך ללא הגבלה לגובה הפיצוי המקסימלי	גובה הפיצוי
נמוכות יותר – אין צורך בהוכחת הנזק	גבוהות – עלויות גבוהות לצורך הליך הוכחת הנזק	עלויות ניהול ההליך

סיכום

בהצגת המונח "אלימות מעקבית" ביקשנו למקד את המבט אל תופעה שחודרת אל נימי העצמי האוטונומי: מצב בו האדם שאמור להיות הקרוב ביותר, בתוך הבית, המקום שאמור להיות הבטוח ביותר, ממוטט את האמון שמבסס יחסי זוגיות כשהוא אינו מאפשר כל מרחב פרטי. השתלטות זו על המרחב הפרטי, שמבטא שאיפה אלימה לשליטה באדם אחר, היא בעלת השלכות קשות: על הנפש, על גרעין הכבוד האנושי, ועל פיתוח העצמי.

המוטיבציה העיקרית לזיקוק האלימות המעקבית הייתה טיוב הסיוע והייצוג המשפטי שניתן לנפגעות אלימות מסוג זה. הזכות לפרטיות היא לעיתים זכות קשה להגדרה, ופעמים רבות ישנו קושי בזיהוי פגיעה בזכות, במיוחד בהקשרים מורכבים כמו מערכת יחסים זוגית. ואכן, מפסקי הדין שנסקרו במסמך זה, ניתן לראות כי אף שמתוארות בהם הפרות פרטיות חמורות כגון מעקב, צילום, הקלטה ושימוש ברשתות חברתיות, הפרות אלו אינן זוכות להתייחסות נפרדת ומובחנת בניתוח המשפטי. משכך, גם השימוש בכלים המשפטיים הרלוונטיים, ובפרט חוק הגנת הפרטיות, לוקה בחסר.

לכן, השתדלנו לסקור באופן מעמיק ומפורט את הדינים הרלוונטיים לטיפול בתופעת האלימות המעקבית, תוך ניתוח של היתרונות, החסרונות והמגבלות של כל כלי העבודה המצויים בארגז. אנו מקוות כי הסקירה תהיה לעזר בזיהוי, שיום וטיפול משפטי בתופעת האלימות המעקבית.

נספח: טבלת פסיקה

מספר הליך	תיאור המקרה	דברי חקיקה שנעשה בהם שימוש	האם התביעה התקבלה/ נדחתה	היקף הפיצוי	הערות נוספות
תלה"מ (משפחה ירושלים) 1118-09-17 ד.מ.נ' ת.מ.מ (נבו) 21.5.2019	בני זוג שנפרדו, האיש התקין מצלמות בביתם (לרבות במיקומים אינטימיים) ללא הסכמת האישה וללא ידיעתה. בנוסף התקין תוכנת מעקב במכשיר הסלולארי שלה, והתקין חיבור שמאפשר צפייה במחשבה האיש.	חוק הגנת הפרטיות	התביעה התקבלה	25,000 ₪ בהתאם לסעיף 29(א)(1) לחוק הגנת הפרטיות	במקרה זה, האישה תבעה רק לפי חוק הגנת הפרטיות, ולא לפי חוק האזנות סתר (למרות שהמצלמות שהותקנו כללו גם מיקרופונים) שייתכן היה מאפשר פיצוי נוסף.
תמ"ש (פתח תקוה) 3653-04-16 ו' נ' מ' (נבו) 10.2.2019	האיש התקין מצלמות בבית האישה וילדיה (צילום של המסדרון "בלבד", ללא אזורים אינטימיים), ושכר חוקר פרטי שיעקוב אחר התובעת.	<ul style="list-style-type: none"> חוק הגנת הפרטיות חוק האזנת סתר – הפרת חובה חקוקה 	התביעה התקבלה	50,000 ₪ לפי חוק הגנת הפרטיות בגין הצבעת המצלמה; 30,000 ₪ בגין הפרת חובה חקוקה של חוק האזנת סתר (המצלמות כללו גם אמצעי האזנה); 40,000 ₪ בגין הזמנת חוקר פרטי.	
תלה"מ (קריות) 69248-06-21 פלונית נ' פלוני (נבו) 24.08.2022	תביעה נזיקית שעניינה פגיעה בפרטיות האישה בטענה שבן זוגה שכר חוקר פרטי שעקב אחריה וצילם אותה, הפיץ את התמונות לבני משפחתו, שכניו ומכריו וצירף את התמונות לכתבי הטענות	חוק הגנת הפרטיות	התביעה נדחתה - בטענה כי פעולותיו של חוקר פרטי מלוות מטבען בפגיעה בפרטיות, וכי בנסיבות העניין לא נראה שהפגיעה בפרטיות חרגה ממתחם הסבירות; יתר הטענות – לא הוכחו.		
ה"ט (משפחה תל אביב-יפו) 18267-01-14 ח.ס.א.נ' ע.ב.ע (נבו) 21.01.2014	זוג שהתגרש ולאחר הגירושין האיש החל לעקוב אחר האישה הן באופן עצמאי והן על ידי חוקר פרטי.	צו למניעת הטרדה מאיימת	הבקשה התקבלה – ניתן צו שאסר על האיש לבצע מעקבים אחר האישה, בעצמו		בית המשפט קבע כי כאשר אדם מבצע מעקב באמצעות חוקר פרטי, ולאדם הנחקר התגלה המעקב באופן שטורד את שלוותו, פרטיותו או את

נספח: טבלת פסיקה

מספר הליך	תיאור המקרה	דברי חקיקה שנעשה בהם שימוש	האם התביעה התקבלה/ נדחתה	היקף הפיצוי	הערות נוספות
			או באמצעות אחרים.		שגרת יומו, יש בכך הטרדה מאיימת במשמעותה לפי החוק למניעת הטרדה מאיימת.
ת"א (שלום פי"ת) 32147-02-18 יעקב טייב נ' אליהו עבדיאן (נבו) 21.04.2020	אישה שכרה שירותיו של אדם שאינו חוקר פרטי כדי שיצמיד מכשיר GPS לרכב של הגרוש שלה.	חוק הגנת הפרטיות	התביעה התקבלה	פיצוי על סך 15,000 ₪ . לעניין גובה הפיצוי נקבע כי מאחר שהמעקב בוצע ברשות הרבים כדי לחשוף את רמת ההכנסה של האיש – הפיצוי אינו ברף הגבוה.	נקבע שהצמדת מכשיר איכון מהווה עוולה של פגיעה בפרטיות, גם אילו בוצעה על ידי חוקר פרטי (לפי החלטת המחלקה לרישוי חוקרים פרטיים מיום 19.3.2013).
תלה"מ (תל אביב-יפו) 47127-07-21 פלונית נ' פלוני (נבו) 27.12.2022	לאחר הגירושין, האיש התקין מצלמות בדירת האישה וצילם אותה לרבות במצבים אינטימיים עם בן זוגה.	האישה תבעה לפי שלושה דברי חקיקה: <ul style="list-style-type: none"> חוק הגנת הפרטיות הפרת חובה חקוקה (חוק האזנות סתר) פיצוי לא ממוני מכוח עוולת הרשלנות 	התביעה התקבלה , אך רק לפי המסלול של חוק הגנת הפרטיות.	פיצוי על סך 100,000 ₪ מכוח חוק הגנת הפרטיות; בין השיקולים שהשפיעו על גובה הפיצוי: משך הזמן שבוצע המעקב (לכל הפחות שמונה חודשים), והעובדה שהאיש פעל במניפולטיביות וגרם לאישה לחשוב שהיא הוזה.	בית המשפט קבע שלא ניתן להיפרע בגין אותו מעשה באמצעות שלושה דברי חקיקה שונים ויש לבחור בין מסלולים חלופיים: מסלול של פיצוי ללא הוכחת נזק, או מסלול של פיצוי על פי הוכחת נזק (ממוני ו/או בלתי ממוני).
ע"א (חיפה) 18698-11-21 פלונית נ' אלמוני (נבו) 26.6.2022	לאחר הגירושין הגבר התקין מצלמות נסתרות ותיעד את האישה ובתם המשותפת, גם במצבים אינטימיים, ואף שיתף עם אחרים חלק מהחומרים שצולמו.	<ul style="list-style-type: none"> פקודת הנוזיקין – עוולת הרשלנות בית המשפט המחוזי מפנה לחוק הגנת הפרטיות והחוק למניעת הטרדה מינית 	בבית משפט השלום תביעת האישה נדחתה בשל אי-הוכחת הנוזק. בערעור לבית המשפט המחוזי נפסק פיצוי של 22,000 ₪ לכל אחת מן המערערות – האם ובתה (נפסקו 25,000 ₪ שמהם נוכו 3,000 ₪ שנפסקו בהליך הפלילי).	בית משפט השלום פסק פיצוי על סך 9,000 ₪ בלבד בגין עוגמת נפש. בערעור לבית המשפט המחוזי נפסק פיצוי של 22,000 ₪ לכל אחת מן המערערות – האם ובתה (נפסקו 25,000 ₪ שמהם נוכו 3,000 ₪ שנפסקו בהליך הפלילי).	בערעור לבית המשפט המחוזי נקבע כי ניתן להיעזר באמת המידה של חוק הגנת הפרטיות והחוק למניעת הטרדה מינית המאפשרים פיצוי ללא הוכחת נזק. זאת, למרות שהאישה ובתה לא הצליחו להוכיח את הגבר הגיש בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון,

נספח: טבלת פסיקה

מספר הליך	תיאור המקרה	דברי חקיקה שנעשה בהם שימוש	האם התביעה התקבלה/ נדחתה	היקף הפיצוי	הערות נוספות
		כאמת מידה לפיצויים			שנדחתה - רע"א 6187/22 פלוני נ' פלונית (נבו 21.09.2022).
תמ"ש (משפחה תל אביב- יפו) 64191/00 ש.ס. נ' ש.י. (נבו 11.4.2006)	זוג שהתגרש, ריבוי תביעות, אחת מהן על כך שהאיש הקליט את האישה ללא ידיעתה במשך שנים, לטענתה מתוך אובססיה לשלוט בחייה.	<ul style="list-style-type: none"> התובעת העלתה טענות לפי: חוק הגנת הפרטיות חוק האזנות סתר פקודת הנזיקין אך בית המשפט התמקד רק בפקודת הנזיקין 	התביעה נדחתה – בית המשפט קבע שלא מתקיים רכיב הקשר הסיבתי.		על אף שבית המשפט השתכנע כי האישה אכן הזדקקה לטיפול רפואי נפשי, הוא קבע כי אין ראייה לכך שהעובדה שהבעל הקליט את האישה היא שגרמה לנזק הנפשי (ולא מצב נפשי קודם שהיה לאישה).
תלה"מ (ק' שמונה) 48940-07-20 לי ש' נ' ש' (נבו 24.7.2022)	ריבוי תביעות של אישה כנגד בעלה לשעבר, כחלק מכך, טענה לפגיעה בפרטיות בכך שהבעל התחזה אליה בפייסבוק ובטלפון הנייד שלה על מנת לעקוב אחריה.	חוק הגנת הפרטיות	התביעה נדחתה – האישה לא הוכיחה את תביעתה.		מתיאור טענות האישה עולה כי הנתבע היה שולט בה ונהג לעקוב אחריה. אולם התובעת מיקדה טענותיה בתחום הפרטיות רק להתחזות בפייסבוק.
ה"ט (משפחה באר שבע) 16874-12-21 ע.ש נ' א.ש (נבו 23.12.2021)	בני זוג שנפרדו, האיש חיבר מחדש את מצלמות האבטחה שהיו בביתם המשותף. האישה טענה כי היא חיה בחשש ותחת מעקב.	החוק למניעת הטרדה מאיימת	הבקשה התקבלה – ניתן צו למשך שלושה חודשים.		
ה"ט (משפחה אשדוד) 18143-12-18 פלונית נ' פלוני (נבו 11.12.2018)	האישה טענה כנגד הגבר כי הוא מקלל, מסית, מעלים חפצים אישיים שלה, מחטט בחפצים שלה, מצלם בתוך ביתם ועוד.	החוק למניעת אלימות במשפחה	הבקשה התקבלה – ניתן צו שאוסר על הגבר להיכנס לדירה ולהתקרב לאישה למשך שלושה חודשים.		בית המשפט ציין כי: "לא ניתן לצפות מאדם להשלים בשוויון נפש עם חיים תחת פיקוח תמידי... זכותה של המבקשת לפרטיות ולכבוד מופרים פעם אחר פעם...".